

672 hodiny vazby pátera Josefa TOUFARA

Adolf Rázek

Hřbitov v Dáblicích, čestné pohřebiště, kde je v šachtě č. 21 uložen Josef Toufar (stav květen 2011)

Úvod

„Číhošťský zázrak“ byl v minulosti nejen předmětem mnoha literárních či literárně historických pojednání, filmových a televizních zpracování, ale i policejního vyšetřování a soudního jednání. Byl také příčinou vzniku mnoha legend, a to zdůrazňuji, vysvětlujících přírodním zákonům odporující pohyb křížku na svatostánku v kostele v Číhošti.

Po odtajnění archivních materiálů na konci 90. let, po ukončení vyšetřování a seznámení se s různými pohledy na zmíněnou událost byla za účinné pomoci pracovníků Národního archivu dr. Noskové a dr. Šimánkové, kterým patří mé poděkování, zpracována tato studie.

Zachycuje vpravdě mučednickou cestu P. Toufara, kterou podstoupil ne ve středověku, ale ve XX. století, v nehumánnějším společenském řádu – komunismu – v Československu.

Snažil jsem se zachytit boj komunistického režimu proti náboženství, představovaném především Katolickou církví jako majoritní, jako řetěz příčin a následků vyvolaných tímto bojem.

Pater Josef Toufar jako řadový voják padl v boji 25. 2. 1950.

1/ Něco zajímavého

„Musím vám oznámiti něco zajímavého. Když jsem měl 11. XII. 1949 kázání a již jsem skoro končil, užil jsem slov: „Uprostřed vás stojí, kterého neznáte!“ Pak udělal akci k oltáři a pokračoval: „Zde ve svatostánku je náš Spasitel, kde žije, bije a nás hříšníky čeká to milosrdné srdce Spasitelovo.“ A tu, kteří se podívali směrem k oltáři viděli, jak kříž na svatostánku se naklonil směrem strany evangelní /asi o 40 - 50°/ zase se obrátil ve stejném sklonění na stranu epištolní a vrátil se zase do prostřed svatostánku a obrátil se tělem /celý kříž/ ne rovně, ale na kazatelnu. Vidělo to 20 lidí vesměs dospělí, studenti a co hlavní, několik lidí, kteří jsou vzácní hosté kostela.“

Tak začínal dopis P. Toufara jeho příteli P. Sedlákovi, který mu poslal o vánocích 1949. Popsal také, jak na událost reagovala státní moc: *„To bylo 11. t. m. a 18. za týden již zde byla policie a ve středu na to podruhé. Obcházely ony, kteří to viděli, vyslychali i mne a s kapitulací odjeli. Jak máme zprávy, o celé věci mluví velmi opatrně a s úctou.“*

Dále popsal jak „zdaleka široka“ jezdí do Čihoště lidé. Na Boží hod tam byl „celý park aut, kol a motorek. Kříž je stále stočený.“ Dále sdělil svůj názor: *„Osmnáctého jsem na kazatelně řekl, že do rozhodnutí komise se na onu věc nemůžeme dívat jako na zázrak, ani na znamení na něco dobrého či špatného. Zatím, že můžeme konstatovat čistě jen věc“.*

Popsal výstižně reakci návštěvníků nedělních bohoslužeb slovy *„všichni v kostele mají oči ne upřeny, ale přímo vytřeštěny na kříž...“¹*

Originál dopisu s vlastnoručním podpisem P. Toufara byl zabaven por. Jindřichem Markem na faře v Kocléřově při domovní prohlídce vykonané 23. listopadu 1955 (!), ale není v archivovaných dokladech.

Dopis se zmiňuje i o návštěvě předsedy ONV a četníků, kteří událost vyšetřovali, ale na křížek na svatostánku který se onoho 11. prosince pohyboval se neodvažovali ani sáhnout.

2/ Až bude v Čechách nejhůře

Popsaný jev vzbudil velkou pozornost a velká očekávání v atmosféře, kterou arcibiskup Beran popsal slovy staré pověsti v postním pastýřském listu na začátku února 1948. Na otázku proč, nám dá odpověď krátký pohled na církevně – politickou situaci v ČSR po únorovém uchopení moci komunistickou stranou.

Již 3. března 1948 požádal nový ministr spravedlnosti JUDr. Alexej Čepička pražského arcibiskupa ThDr. Josefa Berana o veřejné prohlášení kladného postoje církve k novému, komunistickému režimu. Jeho požadavek projednala hned následující den konference biskupů a ordinářů v Brně a v písemné odpovědi sdělila panu ministrovi, že oni i všichni věřící budou *„plnit svědomitě a věrně všechny povinnosti k Bohu, církvi, národu a státu. ...“²*. Účastníci konference potvrdili znovu své dřívější stanovisko a zakázali kněžím politickou činnost a tedy i kandidaturu kněží v blížících se volbách do parlamentu.

Na zákaz reagovala Strana (KSČ) prostřednictvím Národní fronty³ 18. března vydáním prohlášení o náboženské svobodě a vytvářením tzv. „církevních komisí“ při ústředním a

¹ Opis dopisu P. Toufara příteli pořízený P. Sedlákem

VI. archiv autora, nedatováno.

² Dopis ordinářů min. Čepičkovi

In: V. Vaško: Neumlčená II s. 15, ZVON, Praha 1990

³ Obrozená Národní fronta bylo po Únoru seskupení politických stran a zájmových organizací řízené KSČ, zajišťující její „vedoucí úlohu“.

krajských výborech NF. O měsíc později schválil ÚAV NF, za účasti 27 katolických duchovních, směrnice pro činnost krajských a okresních církevních komisí AV NF. Arcibiskupové Beran a Matocha s biskupem Skoupým reagovali na situaci dopisy duchovním, ve kterých zopakovali zákaz politické činnosti doplněný zákazem členství v těchto církevních komisích. Zákaz potvrdila i následná biskupská konference v Olomouci.

Biskupové, kteří předvídali nastolení „třídího práva“, tedy bezpráví, nemohli dát svolení ke kandidatuře kněží, protože ti by museli jako poslanci schvalovat zákony, které by mohly být v rozporu nejen s církevním, ale i přirozeným právem.⁴ Kněží, kteří přes zákaz kandidovali a byli zvoleni poslanci NS, byli podle církevního zákona suspendováni od kněžských funkcí.⁵ Týkalo se to zejména ministra Plojgara a povereníků Horáka a Lukačeviče.

Hned ústavní zákon 150/48 Sb. (Ústava 9. května) dal obavám ordinářů za pravdu, protože již § 14 tohoto zákona určoval, že „*veškerá výchova a všechno vyučování budtež zařízeny tak, aby byly v souladu s výsledky vědeckého bádání.*“⁶ Tím se stala náboženská výchova protiústavní a tedy i trestná.

Na schůzi PÚV KSČ 9. června stanovil Gottwald další postup k církvi:⁷ „...*odpoutat katolickou církev od Vatikánu ... směrem k národní církvi ... Je nutné církev neutralizovat a dostat ji do svých rukou tak, aby sloužila režimu ...*“⁸ Toto usnesení nebylo publikováno, za to tisk oznamoval, že se církev bude podílet na volbě prezidenta slavnostním požehnáním v katedrále, kterého se jako herci zúčastnili nejen Gottwald s manželkou, ale i vláda a nově zvolení poslanci NS. Tím dokládala státní moc úsilí státu o dohodu s církví.

Skutečný vztah církve a státu ukázala schůze církevní komise ÚAV NF 18. června, na které Čepička žádal odvolání Plojharovy suspense pod hrozbou zatýkání kněží. Arcibiskup požadoval zveřejnění církevního stanoviska k slavnostnímu Te Deum v katedrále⁹ a k rozhodnutí o Plojharově suspensi. Jeho požadavku nebylo vyhověno, zato tisk rozpoutal ostrou kampaň proti jeho osobě. Zmíněná hrozba ministra Čepičky se brzy stala skutečností.

Nově zvolené národní shromáždění odhlasovalo již v říjnu 1948 dva důležité zákony:

- 1) Zákon na ochranu lidově demokratické republiky (Zák. 231/48 Sb.)
- 2) Zákon a státním soudu (Zák. 232/48 Sb.)

Jen v Praze bylo ještě do konce roku státním soudem odsouzeno Státním soudem 17 duchovních. Historik Dr. Karel Kaplan, bývalý vědecký pracovník ÚV KSČ, který mohl využít své znalosti materiálů z archivů ÚV KSČ jinak v té době nedostupných, uvádí v časopise STUDIE č. 80/82¹⁰, že koncem roku 1948 „*se nacházelo 68 kněží a několikrát více laiků ve vězení za církevní záležitosti.*“

Československý episkopát zaslal v srpnu vládě a v prosinci prezidentovi memoranda, která pojmenovávala hlavní problémy. Posledním se zabývalo PÚV KSČ a podle Gottwalda

⁴ Dopis arcibiskupa Berana min. Čepičkovi dat. 25. 5. 1948

NA f. 100/52, sv. 35, a.j. 34

⁵ Nemohli platně sloužit a udělovat svátosti.

⁶ Vědeckým světovým názorem byla nazývána Marx-Leninská ideologie.

⁷ Jednalo se především o římskokatolickou jako majoritní.

⁸ Zápis ze schůze PÚV KSČ, 9.6. 1948

NA f. ÚV KSČ, sv. 23, a.j. 663

⁹ Žádost o požehnání nemohl arcibiskup odmítnout, protože církev nemůže nikomu bránit, chce-li pro své jednání Boží pomoc.

¹⁰ STUDIE byl křesťanský exilový časopis, vydávaný křesťanskou akademií v Římě.

v něm byly „některé velmi drzé požadavky ... chtějí nám zakázat světový názor ...“¹¹ Na schůzi byla ustavena komise soudruhů ČEPIČKY, JOHNA, KOPECKÉHO, CLEMENTISE A ŠIROKÉHO pro řešení vztahů církve a státu, přesněji pro řízení proticírkevního boje.

Ta hned 4. února zahájila činnost poradou u min. Čepičky, který předložil nový plán. „Bylo by výhodné vzít i takový kurz: zaktivizovat čs. církev. Výchovou duchovních můžeme mít za 4 roky stoprocentní kněze. Z této dobře organizačně a materiálně vybavené církve, která by během růstu soustřeďovala v sobě katolíky a především katolíky – členy strany...“¹²

Pro poučení z historie je důležité, že na poradě informoval Čepička o tendencích „pro vytvoření jednotného bloku římskokatolické církve s nekatolíky ... pod heslem překonejme konfesní rozdíly a sdružme se ke společné práci proti jednomu společnému nepříteli, jímž je komunismus.“

Memorandem se zabývalo i širší předsednictvo ÚV KSČ a stanovilo pro další jednání s církví zcela nepřijatelný požadavek: „1a) Kladné a veřejné stanovisko k lidově demokratickému režimu a prohlášení bezpodmínečné loajality.“¹³

Se všemi požadavky byli seznámeni zástupci episkopátu vedeni biskupem Trochtou na předběžné poradě komise pro náboženské a církevní otázky při ÚAV NF, kam byli pozváni „na kobereček“. Nedatovaný záznam v archivním fondu min. Čepičky uvádí, že „ihned po jednání v Ústředním akčním výboru konala se porada v arcibiskupském paláci o výsledku tohoto jednání a pokračování. Mimo to měl arcibiskup Beran dva dlouhé rozhovory s biskupem Trochtou. Rovněž zástupce nunciatury dr. Santi pozval si biskupa Trochtu k jednání.“¹⁴

Na poradě bylo rozhodnuto, svolat následující týden na Slovensko konferenci biskupů a biskup Trochta byl zmocněn, aby vypracoval návrh pastýřského listu. Zpráva dále uvádí, že biskup Trochta se domnívá, že „většina ordinářů došla k poznání, že dále touto cestou odporu nemohou jít a že většina ordinářů vidí nezbytnost dalšího osudu církve v dohodě se státem.

V rozhovoru na nunciatuře bylo vytýkáno Trochtovi ... že nebrání stanovisko episkopátu dosti důrazně a že překročil meze své pravomoci ...“

O situaci mezi ordináři byl Gottwald informován Čepičkou zápisem o jeho setkání s biskupem Trochtou dat. 21. března.¹⁵

Biskupská konference se sice sešla ve Smokovci, ale k vypracování společného stanoviska ke čtyřem ultimativním požadavkům ÚV KSČ nedošlo, protože byla náhodně odhalena instalace odposlouchávacího zařízení v jednací místnosti. Arcibiskup Beran chtěl jednání ihned ukončit. Nezískal však plný souhlas a protože žádný z ordinářů již nechtěl mluvit, konference skončila, aniž dala odpověď na příkazy komunistické strany.¹⁶

Za této situace bylo jasné, že církev se vůli KSČ (dále jen Strany) nepodřídí. Ta na schůzi širšího předsednictva 25. dubna 1949 přes upozornění Ant. Zápotockého: „Zásadní

¹¹ Zápis ze schůze PÚV KSČ 31. 1. 1949

¹² Zápis z porady církevní komise ÚV KSČ 5. 2. 1949

¹³ Zápis ze schůze PÚV KSČ 7. 2. 1949

¹⁴ Zpráva o jednání ÚAV NF (autor Čepička)

¹⁵ Informace pro prezidenta 21. 3. 1949

¹⁶ Informace pro prezidenta 2. 4. 1949

NA f. 02/1 sv. 8, a.j. 161

NA f.100/52 sv. 9, a.j. 52/I

NA f. 02/1, sv. 9, a.j. 162

NA f. 100/52, sv. 9, a.j. 53

NA f. 100/52, sv. 9, a.j. 53

Tamtéž

otázkou je, jestli už je čas, abychom tento protiklerikální boj vyvolali a svedli. Když bychom to nechtěli dělat, mohli bychom jít touto cestou, kterou jsme šli až dosud, že vyjednáваме, obcházíme a necháváme v nerozhodném stavu ...“¹⁷, rozhodla na návrh prezidenta o vytvoření operativní „šestky“ pro věci církevní pod vedením Čepičky.¹⁸ Církevní představitelé se sešli 29. dubna v Olomouci a vypracovali m. j. oběžník pro duchovenstvo¹⁹, ve kterém byla krátce pojmenována dosavadní proticírkevní opatření státní moci. Z dnešního pohledu šlo o zcela nedostatečné „školení“ o programu a cíli Strany.

3/ Hodina zkoušky

Na 3. května byla svolána porada krajských tajemníků KAV NF. Na ní soudruh Felcman přiznal neúspěch: „Počet kněží, kteří byli ochotni s námi spolupracovat ještě před volbami, (pozn.aut.:v květnu 1948) se neustále snižoval“ a představil plán dalšího postupu: „Musí nám býti jasné některé věci. Od začátku musel každý vidět, že dohoda s římskokatolickou církví a vatikánským vedením není možná natrvalo, že dříve či později ... dojde ke konfliktu. ... Dohoda s ní není možná, ale také není žádoucí otevřený konflikt ... jsou tu podmínky pro to, aby vyrostlo pokrokové katolické hnutí uvnitř církve (Pozn. aut.: Římské „rozděl a panuj“ má stálou platnost). ... je třeba dát k tomu podnět a organizovat je ... Budeme budovat pokrokové katolické hnutí ... musíme omezit vliv biskupů a reakčních kněží všemi prostředky, které máme k dispozici. To znamená nedovolit jim, aby cokoliv tiskli, aby mohli jakýmkoli způsobem ovlivňovat duchovenstvo, nedovolit jim, aby pod jejich vlivem byli vychováváni věřící a ve všech rozhodujících úsecích je omezovat ... nám je k dispozici celý státní aparát.“²⁰

Političtí tajemníci byli seznámeni i s přípravou „pokrokového hnutí“ pod názvem Katolická akce, pro kterou měli v ústředí i v krajích dostatečný počet laiků a kněží ochotných v tomto hnutí spolupracovat. Na závěr bodu týkajícího se přípravy rozkolného hnutí komunistické „katolické akce“ zazněl opakovaně příkaz: „Nesmíte o této věci mluvit s nikým jiným než s lidmi, kteří to slyšet musí!“²¹

Během května se setkávali i ordináři a výsledkem jejich porad byl i oběžník, ve kterém arcibiskup upozorňoval na připravovaná proticírkevní opatření. Šestnáctého se sešla biskupská porada v Trnavě. Jejím jedním výsledkem bylo vydání pastýřského listu varující před vnitřním rozkolem a upozorňující na očekávanou skutečnost, že nadešla hodina zkoušky.

Třináctého května se totiž na ÚAV NF konala porada s „pokrokovými kněžími“. Jako církevní odborníci se v zápisu objevují jména Bohuš Černocký, dr. Josef Fiala či Jan Mára.²²

O čtrnáct dní později, 25. května, začínal IX. sjezd KSČ, který měl dát směrnice pro další „socialistický kulturní vývoj.“ Výzvou k protináboženskému boji byla slova ministra Václava Kopeckého: „Nenecháváme však nikoho v pochybnosti o tom, že velezrádci trpění a šetření nebudou, i když nosí posvěcený šat.“ V další části referátu se věnoval také zásadní otázce výchovy: „Samozřejmě, že i při uznávání náboženské svobody vyhražujeme pro stát úkol vychovávat všechny děti, že vyhražujeme státu právo vésti a spravovat veškeré školství

¹⁷ Zápis ze schůze PÚV KSČ 25. 4. 1949 NA f. 02/1, sv. 10, a.j. 174

¹⁸ Složení „šestky“ Čepička, Kopecký, Clementis, Fierlinger, Široký, Hendrych.

¹⁹ Oběžník z biskupské porady v Olomouci NA, f. 100/24, sv. 48, a.j. 866

²⁰ Zápis o poradě politických tajemníků KAV NF 3.5. 1949 NA, f. 100/4, sv. 17, a.j. 115

²¹ Tamtéž

²² Zápis z porady na ÚAV NF 13. 5. 1949 NA, f. 100/4, sv. 17, a.j. 115

*bez rozdílu a že vyhrazujeme státu vésti veškerou školní i mimoškolní státní výchovu v duchu naší ideologie, v duchu naší vědecké pravdy, v duchu nauk marxismu-leninismu.*²³

„Šestka“ ohodnotila jeho projev jako poslední výstrahu a že také splnil své poslání a stal se tak velmi dobrou přípravou pro vystoupení rozvratné „Katolické akce“ (dále jen KA).

Nebezpečí plynoucí z jejího očekávaného vzniku vedlo ordináře ke svolání konference na 7. června do Olomouce. Na ní byl vypracován oběžník seznamující se stanoviskem k připravovanému útoku na jednotu církve a varující před působením komunistické KA: „Tvoří se přípravný výbor tzv. katolické akce. Kdyby někdo z vás byl pozván, nechť si uvědomí, že je to hnutí schizmatické a bude stíháno církevními tresty ...“²⁴

Účastníci konference se jednomyslně usnesli na memorandu vládě, ve kterém popsali i svůj názor na další vývoj: „... řeči pana ministra informací Václava Kopeckého a pana ministra školství dr. Zdeňka Nejedlého na IX. sjezdu byly však takového rázu, že sdílíme všichni názor ndp. pražského arcibiskupa, že jakýkoliv pokus o další jednání je zbytečný a marný ...“²⁵ Přesto se nevzdávali naděje, kterou vyslovili v závěru dokumentu: „... Doufáme, že státnická moudrost a rozvaha zvítězí nad nenávisť vůči Církvi, jejíž svobodu nikdy neznradíme ...“²⁶

O dramatičnosti a překotném vývoji situace vypovídá usnesení PÚV KSČ z 8. června, které přikázalo „informovat dálnopisem krajské sekretáře o vyhlášení katolické akce a dát jim pokyny učinit praktická opatření k rozšíření základny celé akce sbíráním podpisů příslušníků duchovenstva ...“ a v dalším bodě: „Z dosavadních vyjádření souhlasu s katolickou akcí uveřejnit jen podpisy těch, kteří souhlasí s obsahem provolání.“²⁷

Jen o dva dny později, 10. června 1949, rozeslal generální tajemník Strany Rudolf Slánský dálnopisem informaci o ustavení komunistické Katolické akce i o tom, že z Gottwaldovského a Ostravského kraje bylo zasláno 19 000 podpisů katolíků.

Církevní „šestka“ rozhodla také o zahájení propagační kampaně, v jejímž průběhu byla denně zveřejňována jména kněží i laiků, kteří text prohlášení KA podepsali.

Provolání KA z její ustavující schůze 10. června si podle návodu ministra Julia Ďuriše (z 25. dubna), kde zdůrazňoval „mírové hnutí“, protože „to je široká základna a tady je můžeme doběhnout ...“ tuto myšlenku rozvádí: „Vítáme proto každé poctivé úsilí pro dorozumění a mír mezi národy. Připojujeme se k hlasu mírového kongresu ... cesta k socialismu, kterou jsme nastoupili, je cesta k vyššímu a dokonalejšímu lidství ...“²⁸

Tisíce podpisů pod prohlášením KA svědčilo o vládnoucím strachu před „dokonalejším lidstvem“, které již poznávali první popravení a desetitisíce v komunistických žalářích.

Na vznik KA reagovali biskupové oběžníkem duchovenstvu a pastýřským listem „Hlas československých biskupů a ordinářů věřícím v hodině velké zkoušky“, datovanými

²³ Referát V. Kopeckého na IX. sjezdu KSČ

NA, f. 00/9, sv. 2, a.j. 55

²⁴ Oběžník z biskup. porad 7.6. 1949 v Olomouci

NA, f. 100/52, sv. 9, a.j. 52

²⁵ Memorandum biskup. konference vládě ČSR 8.6. 1949

NA, f. 100/24, sv. 48, a.j. 865

²⁶ Tamtéž

²⁷ Usnesení PÚV KSČ 8.6. 1949

NA, f. ÚV KSČ předsednictvo, sv. 11, a.j. 178

²⁸ Provolání manifestační schůze KA 10.6. 1949

NA, f. ÚV KSČ Generální sekretariát, sv. 47, a.j.

15. června. Ten je vlastnoručně podepsán, vzdor dříve projevované nejednotnosti v názoru na postup proti sílicímu útlaku, všemi členy biskupské konference.

V něm zejména vysvětlili, že náboženskou svobodou není jen svoboda náboženského přesvědčení a možnost účastnit se náboženských obřadů v kostele, jak bylo definováno Ústavou 9. května, ale že jejím zásadním předpokladem je výsostné právo rodičů na výchovu a výuku dětí, právo na shromažďování ve svobodných sdruženích a organizacích, právo na svobodné vydávání tisku. Tedy práva a svobody, které nový režim během 15 měsíců své vlády zničil.

Obsahoval prohlášení, že tzv. „*Katolická akce není akcí katolickou, nýbrž hnutím rozkolným a každá účast a spolupráce na ní musí býti stíhána církevními tresty ... neboť celá akce je namířena proti jednotě ...*“²⁹

Pastýřský list musel být doručován kurýry, především z řad mládeže, a jeho čtení Strana zakázala. Na dodržení zákazu dohlíželi příslušníci Strany, SNB a StB. Za přečtení hrozil podle zákona 231/48 Sb. trest vězení do jednoho roku „za šíření poplašné zprávy“.

V této situaci probíhala oslava Božího těla v katedrále sv. Víta v Praze, jejíž průběh hrubě narušili provokatéři, členové KSČ (údajně 1700) v civilním oblečení, křikem, hvízdáním, dupáním a provoláváním hesel.³⁰

Arcibiskup oslavu přerušil a chráněn kordonem duchovních a seminaristů odešel do své residence, kde byl již očekáván příslušníky StB a od té chvíle 19. června internován.

Na vývoj v Československu reagoval Vatikán a dekretem datovaným 20. června, kterým byla vyslovena exkomunikace (zbavení účasti katolíků na svátostném životě Církve) těch věřících, kteří se vědomě podíleli jakýmkoliv způsobem na vzniku a činnosti komunistické Katolické akce.³¹ Krátce poté byl publikován podobný dekret vztahující se na členy komunistických stran vůbec.³²

Pro další vedení proticírkevního boje měnila Strana taktiku. Na schůzi PÚV KSČ 27. června s ní seznámil Gottwald členy představenstva: „...*Také Únor jsme připravovali od roku 1945 ... vyjasnily se fronty ... musíme změnit taktiku ... musíme jít dál ... izolovat je a tak připravit další Únor, kdy jim budeme moci zasadit poslední zdrcující ránu. Tato taktika předpokládá, že nebudeme zatím zatýkat ani biskupy, ani drobné faráře...*“³³

Skutečnost však byla jiná. Jen Státním soudem v Praze bylo v roce 1949 projednáno 195 případů, většinou za čtení pastýřského listu, ale také za uplatňování exkomunikačního dekretu, kde byly ve 14 případech vyneseny tresty 4 až 12 roků. Prvním odsouzeným byl kaplan Fajstl, a to k 8 letům odnětí svobody za velezradu!

Také kaplan Velický se stal již v srpnu velezrádcem proto, že při křtu odmítl jako kmotra jiného člena KSČ, který podepsal KA a kmotrou se při udílení svátosti křtu stala jeho manželka, která byla účastna obřadu. Jako velezrádce byl P. Velický odsouzen k 7 rokům žaláře.

²⁹ Pastýřský list biskupů a oběžník 15. 6. 1949

In: ÚDV Sešity č. 6, str. 89-95

³⁰ Zpráva o průběhu bohoslužeb

NA, f. 100/24, sv. 48, a.j. 866

³¹ Dekret kongregace Sv. Officia dat. 20. 6. 1949

NA, f. 100/52, sv. 5, a.j. 53

³² Dekret kongregace Sv. Officia dat. 1.7. 1949

NA, f. 100/52, sv. 5, a.j. 53

³³ Zápis ze schůze PÚV KSČ 27.6. 1949

NA, f. 02/1, sv. 12, a.j. 181

Sledujeme-li tyto případy v dochovaných archiváliích, nacházíme jisté znaky provokačního jednání ze strany „utiskovaných katolíků“, členů KSČ. Je samozřejmé, že souzené případy byly medializovány a propagandisticky zneužívány.

Z obsáhlého zdůvodnění rozsudku cituji: „*Tvrzení obžalovaného, že ten příslušník církve římskokatolické, který podepsal „katolickou akci“, nemůže být kmotrem dítěte, jelikož není u takového příslušníka zaručeno, že bude vychovávat kmotřence v katolickém duchu, považuje soud za ničím neodůvodněné paušální tvrzení, neboť existence „Katolické akce“ byla právě vyvolána z obav o další osud církve a s vůlí prospěti církvi, když bylo shledáno, že do vývoje církevních záležitostí u nás zasahují vlivy státu a tím i církvi nepřátelské ... Obžalovanému ... přitěžovalo, že jest veřejným státním zaměstnancem...*“³⁴

Rozsudek tak nechtěně poukazuje na jeden z důsledků zákona o hospodářském zabezpečení církví, vydaném po zcizení církevního majetku československým státem.

Nejvyšší soud rozšířil odůvodnění výrazně lživým tvrzením, že odsouzený: „*Nemohl proto nevědět, že katolická akce není hnutím rozkolnickým, jak o ní tvrdí exkomunikační dekret papežské kongregace, nýbrž že vznikla jako spontánní hnutí katolických věřících a kněžstva.*“³⁵

Za znalost dekretů a šíření informací o jejich účelu byly trestně stíhány i desítky laiků odsouzených k podstatně nižším trestům.

Exkomunikační dekrety byly předmětem jednání PÚV KSČ 6. července, na kterém předsednictvo stanovilo 2 hlavní úkoly:

- 1/ odstranit z Prahy zástupce Vatikánu Mons. Verolina a provést zákrok (pozn. aut.: zavřít) proti jeho sekretáři P. Zmrzlíkovi
- 2/ připravit přehled o rozsahu a provedení trestních sankcí proti kněžím, kteří četli první pastýřský list.³⁶

Procesy byly vyvrcholením dlouhodobého překonávání náboženství v ČSR, odsouhlaseného 30. srpna 1948 na poradě Čepičky, Jiřího Hendrycha a Jarmily Taussigové se členy církevní komise ÚAV NF,³⁷ jehož cílem bylo vytvoření národní katolické církve nezávislé na Vatikánu. Součástí plánu byla rozsáhlá propagandistická kampaň rozvinutá na návrh ministra Čepičky po poradě s funkcionáři NF v říjnu téhož roku. Ta po vydání exkomunikačních dekretů zesílila až k žádosti o odvolání diplomatického zástupce Vatikánu Dr. Januarie Verolina podle usnesení PÚV KSČ³⁸. Následující schůze PÚV KSČ o pět dní později již přikázala Vlado Clementisovi „požádat o okamžitý odjezd Verolina a přitom oznámit, že jej již nepovažujeme za diplomatického zástupce.“³⁹

Pro další vedení proticírkevního boje byl v říjnu zákonem č. 217/49 Sb. zřízen Státní úřad pro věci církevní (SÚC), jehož vedením byl pověřen Čepička. Ten začal ihned pracovat na opatřeních omezujících činnost církve a mj. předložil již v listopadu návrh na likvidaci klášterů.

³⁴ Rozsudek Státního soudu v Brně 7. 9. 1949

³⁵ Rozsudek Nejvyššího soudu 3.11. 1950

³⁶ Usnesení PÚV KSČ 6. 7. 1949

³⁷ Návrh církevního oddělení ÚAV NF 30. srpna 1948

³⁸ Usnesení PÚV KSČ 6. 7. 1949

³⁹ Usnesení PÚV KSČ 11. 7. 1949

MZA Brno, spis Or IIa 417/49

MZA Brno, spis To V: 17/50

NA, f. 02/1 sv. 12, a.j. 182

NA, f. 100/24, sv. 47, a.j. 862

NA, f. 02/1, sv. 12, a.j. 182

NA, f. 02/1, sv. 12, a.j. 183

Do takto vyhocených vztahů mezi církví a státem došlo k racionálně nevysvětlitelné události, jak ji v dopise svému příteli popsal P. Toufar, jako něco zajímavého.

Vrcholný politický orgán – PÚV KSČ reagoval na rostoucí zájem veřejnosti a v ní silící naděje na návrat demokracie usnesením, aby se „*vyšetřování urychleně skončilo a provedlo exemplární potrestání.*“ Stalo se tak na příkaz Gottwalda, který žádal: „*rychle vyšetřit, proces a přísně potrestat.*“⁴⁰ Prezidentova slova, který jako marxista nemohl připustit nevysvětlitelný jev, byla již odsouzením budoucího mučedníka Toufara, který 28. ledna vstoupil na svoji křížovou cestu.

Vyšetřování, vedoucí ke smrti P. Toufara, bylo nepochybně velmi sledováno, protože po vymláčeném „*přiznání*“ P. Toufara, že pohyb křížku provedl sám jím sestrojeným mechanismem, se církevní komise ÚV KSČ usnesla předložit předsednictvu k rozhodnutí doporučení „*... uspořádat jednak soudní proces v Číhošti (v něm zkompromitovat de Livu tak, abychom mohli žádat jeho odvolání)*“⁴¹, *jednak ve vhodné době velký proces, který odhalí organizovanou protistátní činnost celého katolického kleru.*“⁴²

4/ „Zázrak“!

Tak pojmenovali jev lidé, kteří se začali do Číhošti sjíždět jako na poutní místo. Stejný výraz volili pro událost i vyšetřovatelé StB, justiční orgány i představitelé státní moci. Sám pater Toufar se ve vzpomínaném dopise vyjádřil: „*... na onu věc (se) nemůžeme dívat jako na zázrak*⁴³, *ani na znamení*⁴⁴, *na něco dobrého či špatného. Zatím můžeme konstatovat čistě jen věc...*“⁴⁵

Z protokolů o vyšetřování „zázraku“ v pozdějších letech se dovídáme, kdo byl iniciátorem zvýšeného zájmu StB. Bohumír Souček, tehdy krajský církevní tajemník (KCT) v Jihlavě, vzpomínal v roce 1968: „*V prosinci 1949 jsem se dozvěděl od okresního církevního tajemníka (OCT) v Ledči nad Sázavou*“ (tehdy Františka Slámy) „*že v Číhošti došlo k vychylování křížku v kostele při mši...*“

Sám Sláma uvádí ve svých pravidelných zprávách, že 29. 12. 1949 popsal „zázrak v Číhošti“. Zprávu předal Součkovi s tím, že „*hlášení bylo včas StB učiněno.*“ Předseda ONV J. Konopka již 3 dny po události jednal osobně na StB, kde mu bylo řečeno, že věc berou za svou a že ji vyřeší. Ve zprávě dále uvádí, že 24. ledna 1950 byla vyžádána součinnost StB z Jihlavy a s její účastí jeli 25. ledna i s předsedou ONV za panem farářem Toufarem a do kostela. Týž den měla poradou bezpečnostní pětka Jihomoravského kraje, na které byla „*projednána událost obce Číhošť, kde se na okrese Ledec rozšiřuje legenda ... o ... pohnutí křížku na oltáři ... je nebezpečí návalu při zájezdech a proto nutno učiniti bezpečnostní opatření, aby se těmto akcím zamezilo ...*“⁴⁶ Protože se cizí návštěvy množily a StB nijak nezasahovala, jel si stěžovat na ÚAV NF do Prahy. kde byl odkázán na SÚC (které řídil Čepička),

⁴⁰ Usnesení PÚV KSČ 30. ledna 1950

NA, f. 100/52, sv. 9, a.j. 53

⁴¹ Ottavio de Liva byl tajemníkem pražské internuciatury

⁴² Zápis ze schůze církevní komise ÚV KSČ 22. února 1950 NA, f. 100/24, sv. 47, a.j. 862

⁴³ Zázrakem rozumíme nevysvětlitelnou událost odporující přírodním zákonům, zkušenostem a vědeckým poznatkům. Např. náhlá uzdravení, lékařsky doložená, označená ještě před uzdravením jako nevyléčitelná..

⁴⁴ Znamením je mimořádný jev či událost odporující přírodním zákonům a zkušenostem, nemající vysvětlení. Katechismus katol. církve v č. 1148 vysvětluje, že znamení jsou „*vnímatelné skutečnosti, (a) poněvadž jsou stvořené, se mohou stát místem, na němž se projevuje Boží činnost.*“

⁴⁵ Úryvek z dopisu P. Toufara pateru Jos. Sedlákovi. VI. archiv autora

⁴⁶ Zápis z porady bezpečnostní pětky KV KSČ v Jihlavě dat. 25. 1. 1950

NA f. 05/1, sv. 1, a.j. 9

kde jednal s Havelkou. Výsledkem byla, již navečer 28. ledna, návštěva zástupců SÚC, ústředního tajemníka ČSL a příslušníků StB na ONV. Výsledkem jejich porady bylo mimo jiné i zatčení faráře Toufara. V závěru své zprávy Sláma poznamenává: „*Situace dobrá, je bezpečně zjištěno, že křížek se pohyboval, vyšetřování vede se tím směrem na čí zásah...*“ a upozornil i na vlastní politicko-propagační práci: „... 31. 1. okrskové aktivity funkcionářů v 8 místech, vysvětlena politická linie vůči církvi, postoj Vatikánu a biskupského sboru. Účast mimořádně dobrá, celkem 787 funkcionářů.“⁴⁷ Zprávu předal Souček na SÚC do Prahy. V první polovině ledna mu podal nový OCT Jan Jiráček zprávu o opakování „zázraku“. Dostával i zprávy o množících se zájezdech. Vše projednával s orgány StB v Jihlavě. Ty samy věděly o událostech, „*ale nevzpomínám si, že bych je žádal o řešení.*“ Vzpomněl si však, že hned po Toufarově zatčení byl spolu se Slámou a Konopkou v Číhošti, „*kde lidem vysvětlovali nesmyslnost zázraku.*“⁴⁸

Mjr. Bohumil Košar v r. 1962 vzpomínal, že „*akce tzv. „Číhošťského zázraku“ začala někdy v lednu 1950 ... potom následovaly zprávy o tom, jak se celá věc se „zázrakem“ rozšiřuje ... že Číhošť se stává poutním místem ... Proto bylo vedení StB neustále dotazováno, co se v akci Číhošť dělá. Tehdy pokud si vzpomínám byl do věci zainteresován s. prezident republiky Gottwald a Čepička ... proto někdy v lednu 1950 vydal velitel StB Závodský veliteli II. sektoru Josefu Čechovi příkaz k realizaci faráře Toufara a zahájení vyšetřování ...*“⁴⁹

Vratislav Lukšan, v 50. letech redaktor deníku zpráv ministra, který již z titulu své funkce byl dobře informován vypověděl jako svědek v roce 1968: „*Pamatuji se, že první zpráva ... přišla z nějakého oddělení VB, do jehož katastru Číhošť spadala ... V prvních dnech nebyl o věc žádný zvláštní zájem, ale když přicházela hlášení, že událost poutá pozornost lidí z okolí, začala tomu být věnována pozornost, především operativními orgány ... Z příkazu Čepičky byla věc věnována mimořádná pozornost. Čepička to byl, který naléhal na urychlené objasnění věci ... Vím, že naléhání Čepičky na urychlené skončení případu znervózňovalo i Závodského ...*“⁵⁰

Čepička však při výslechu v srpnu 1968 hodnotil svoji úlohu zcela jinak. „*Mezi protistátně zaměřené akce bylo nutno počítat i „Číhošťský zázrak“ ... případ „Číhošťského zázraku“ byl formou pobuřování proti státu ...*“ Nepamatoval si však, kdo dal příkaz k zatčení P.Toufara. Přesně se však rozpomenul, že bezpečnost byla po stranické linii podřízena Slánskému, že stejně dobře byli informováni Nosek a Gottwald. Pamatoval si, že věc byla projednávána i v předsednictvu Strany, kde byl účastníkem jako předseda SÚC. Přiznal, že byl informován, ale vzhledem k postavení se nezabýval konkrétními věcmi. Když byl usvědčován, již si nepamatoval. Přesně však formuloval vůli lidu, tedy Strany: „**My jsme tehdy měli zájem na tom, aby Toufarův případ byl projednán veřejně a aby na tom bylo ukázáno občanstvu jakých podvodů je církev schopna ...**“ Usvědčován výpověďmi svědků nakonec připustil: „*Při ÚV byla zřízena bezpečnostní komise ... jejímž jsem byl také spolu se Slánským, Noskem, Veselým Raicinem členem ... Není vyloučeno, že i tam se jednalo o případu Číhošťského zázraku a je možné, že odtud vyšel příkaz k zatčení Toufara ...*“

Nechtěně svoji výpověď potvrdil, že nešlo o vyšetřování trestného činu, ale že „*celá věc mě jako předsedu SÚC přirozeně zajímala po stránce politické a to podtrhuji nejen mě, ale i celé vedení Strany.*“⁵¹

⁴⁷ Zpráva k případu v Číhošti, nedatováno, z textu vyplývá že po 31. lednu 1950 NA, f.

⁴⁸ Protokol o výslechu svědka Bohumíra Součka 10. 9. 1968 Archiv VVP Tábor, spis Vv 22/68

⁴⁹ Záznam o pohovoru z 28. 12. 1962 B. Košar ABS, spis ZV 122, sv. 2

⁵⁰ Protokol o výslechu svědka 20. 6. 1968 V. Lukšan Archiv VVP, spis Vv 22/68

⁵¹ Protokol o výslechu svědka, A. Čepička 2. 8. 1968 Archiv VVP Tábor, spis Vv 22/68

Dále z uvedeného vidíme, že svědky objektivně zjištěná skutečnost, byla převedena subjektivním materialistickým odsudkem na hledání toho, kdo pohyb způsobil.

Prvními, kdo „z moci úřední“ prohlédli „místo činu“ a „zázraku“ byli Josef Žáček a František Goldbricht. Ten v červenci 1968 vypověděl jako svědek: „*Pamatuji se, že nějak v polovině prosince 1949 jsem se v pondělí ráno dozvěděl, že v neděli mělo dojít v kostele v Číhošti při kázání faráře Toufara k hýbání křížku na oltáři, že událost je označována za „zázrak“ a že se o tom na veřejnosti hodně hovoří.*“ Nebyl si jist, zda to bylo hned 12. prosince, nebo až o týden později, kdy jel do Číhošti. Z dopisu P. Toufara víme, že to bylo v pondělí 18. prosince. Pan farář ho odvedl do kostela, kde „*jsem se souhlasem faráře sejmul křížek z oltáře a prohlížel jsem si ho. Je třeba dodat, že ještě předtím jsem pozoroval, že je nějak vychýlen do strany ... když jsem křížek sejmul, tak jsem si všiml, že vychýlení je způsobeno špatným nasazením kříže na hřebík v podstavci kříže. Křížek jsem si bedlivě prohlédl, ale žádnou stopu, která by svědčila proto, že na něj něco bylo upevněno, jsem neviděl.*“

Na příčinu pohybu měl svůj názor: „*... napadlo mne tedy, že by šlo natáhnout ke křížku nějaký drátek a tak křížkem hýbat. Znamená to, že osoba, která by to prováděla by byla schována za oltářem a nikdo by ji nemusel vidět. Já se dodnes domnívám, že tak to také bylo provedeno, že způsob rekonstruovaný orgány StB neodpovídal skutečnosti.*“

Ve výpovědi potvrdil, že farář Toufar se při našem rozhovoru o věci jako o „zázraku“ nevyjadřoval, nezaujímal k tomu prostě stanovisko. Dále uvedl, že „*se Žáčkem vyslechli ty osoby, které hýbání křížku viděly a všechny nám potvrdily, že k tomu skutečně došlo. Protokoly jsme ovšem nesepisovali ... ohlásil jsem to na krajskou správu StB do Jihlavy a to písemně ... Kromě toho jsem to ohlásil na ONV předsedovi s. Konopkovi ... pověst o „zázraku“ se velmi rychle šířila a do Číhoště jezdilo čím dál víc aut se zájemci o zhlédnutí kostela ... Víím, že potom s. Konopka volal telefonicky na StB do Jihlavy, jestli se tomu neučiní přítrž, že musíme sami, rozumí se z Ledče, udělat nějaký zásah.*“⁵²

Z archivních materiálů se nám tedy ukazuje **předseda ONV v Ledči nad Sázavou s. Konopka jako hlavní iniciátor** zájmu StB a politických orgánů o „zázrak“. Sám ve výpovědi v osmašedesátém byl skromnější: „*... pamatuje se, že tam byla vyslána hlídka VB ... Víím také, že potom věc byla oznámena Státní bezpečnosti do Jihlavy ... Jinak jsem s celým případem neměl nic společného ...*“⁵³

Soudruh Konopka si už v roce 1968 nepamatoval, že byl 26. prosince 1949 hostem na svatbě Jaroslava Trtíka ve Vlkanově, „*kde se rozpředl hovor o události s křížem, jehož se zúčastnil i sám předseda ONV z Ledče nad Sázavou J. Konopka*“⁵⁴, jak uvedl P. Toufar do prvního výslechového protokolu, sepsaného 1. února 1950. Byl tedy jedním z prvních, kteří byli podrobně informováni nejen o události samé, ale i o názorech a postojích občanů.

Jinak verzi usvědčující předsedu ONV ze lži uvedl svědek Sláma: „*Od s. Konopky ... jsem poté, co došlo k hýbání křížku v Číhošti slyšel, že orgány StB se vyjádřily, abychom se do věci nepletli, že oni si to hlídají. Upřesňuji, já jsem byl při tom, když mu to říkali.*“⁵⁵

⁵² Výpověď svědka, Goldbricht 18. 7. 1968

⁵³ Výpověď svědka, J. Konopka 18. 7. 1968

⁵⁴ Zápis o výpovědi obviněného, J. Toufar 1. 2. 1950

⁵⁵ Protokol o výpovědi svědka Fr. Sláma 11. 7. 1968

Tamtéž

Tamtéž

ABS, spis ZV 122, sv. 2

Archiv VVP Tábor, spis Vv 22/68

5/ Jako na lotra vyšli jste s meči a kyji, ... (Mar. 14, 48)

„Někdy v lednu 1950 vydal velitel StB Osvald Závodský veliteli II. sektoru Josefu Čechovi příkaz k realizaci faráře Toufara a k zahájení vyšetřování celé věci“⁵⁶ sdělil „při vyšetřování vedeném v r. 1962, mjr. Bohumil Košař „... Dokonce přišla zpráva z Jihlavy, že Toufar se odmítl dostavit i k okresnímu církevnímu tajemníkovi ...“ On a Ladislav Hofman spolu s Robertem Skerlem dostali od Závodského příkaz k jeho zatčení, při kterém nesmí dojít k žádnému incidentu, (pozn. aut.“ v té době byla zatýkáni kněží velmi častá a farníci vystupovali na jejich obranu) „ale bez Toufara se nemáme vracet.“

Všichni tři odjeli 28. ledna 1950 na ONV do Světlé nad Sázavou, kde je očekával krajský velitel StB Fr. Zita s několika příslušníky KV StB Jihlava, krajský velitel VB Toman a předseda ONV Konopka. Ten je při poradě jak vést zatčení upozornil, že „do vesnice nesmí jezdit žádné auto, že by nás sedláci kopáčem vyhnali.“⁵⁷

Plán zatčení vypracovali a zatýkačí skupina odjela auty ve večerních hodinách do Číhošti. Která dvojice zatčení provedla nevíme, protože svědecké výpovědi Košaře z roku 1962 a Pokorného z roku 1968 se liší v nepodstatném údaji, zda to byla dvojice z Prahy či z Jihlavy, která se zdá být pravděpodobnější. Víme, jak probíhalo.

Podle plánu dohodnutém na ONV odešli příslušníci StB z Jihlavy Konecký a Růžička po setmění na faru a představili se jako redaktori. Konecký popsals jejich zásah ve zprávě z 19. 1. 1954 následovně: „... žádali jsme faráře, zda by nám něco pověděl o zázraku, který se zde stal. Když byl farář ochoten nám vše vysvětlit požádali jsme ho, aby nám šel ukázat i místo, kde se to stalo. Farář Toufar vzal klíč od kostela a vyzval nás aby jsme šli s ním. Po vyjítí na dvůr jsme se mu představili jako orgánové StB a vyzvali jsme ho, aby šel s náma. Toufar odpověděl, že dá domů klíč od kostela, avšak to mu dovoleno nebylo, byl vzat do auta a odvezen asi 1 km za Číhošť, kde byl předám soudruhům z Prahy, kteří s ním odjeli...“⁵⁸

Zpráva por. Jos. Svobody upřesňuje, že auto orgánů z Prahy stálo opodál fary a mělo zajišťovat skupinu z Jihlavy. „Odjezd se udál tak rychle, že s. Pokorný zůstal na místě a odejel s autem orgánů z Prahy, kteří se dotazovali proč jsme odjeli. Načež jim s. Pokorný sdělil, že jsme odjeli s farářem.“⁵⁹ Na křižovatce silnice Horní Prosička – Ledeč nad Sázavou byl pan farář předán skupině Košař – Hofman – Skerl, kteří jej odvezli do Valdic a „předali zvláštní vyšetřovací skupině, která byla k tomu účelu, t.j. k vyšetřování „Číhošťského zázraku.“⁶⁰

6/ Toto je vaše hodina, vláda tmy (Luk. 22,53)

Odpověď na otázku proč byl P. Toufar odvezen do Valdic a ne do Prahy či do Jihlavy najdeme v tehdejší církevně–politické situaci. Vedle trestního stíhání jednotlivých kněží za uplatňování exkomunikačních dekretů byl připravován zásah proti řádům. Schůze církevní komise ÚV KSČ již v srpnu 1949 jednala o dalších opatřeních proti církvi, mezi které patřila „koncentrace všech řeholí do několika objektů.“⁶¹

⁵⁶ Záznam o pohovoru, mjr. Bohumil Košař 28. 12. 1962

ABS, spis ZV 122, sv. 2

⁵⁷ Vyjádření k akci „Číhošť“, Fr. Houzar nedat.

Tamtéž

⁵⁸ Zpráva ppor. Jos. Konecký 19. 1. 1954

Tamtéž

⁵⁹ Zpráva por. Jos. Svoboda 19. 1. 1954

Tamtéž

⁶⁰ Záznam o pohovoru mjr. Bohumil Košař 28. 12. 1962

Tamtéž

⁶¹ Zápis ze schůze církevní komise ÚV KSČ 31. 8. 1949

NA, f. 100/24 sv. 47, a.j. 862

Státní bezpečnost řízena Osvaldem Závodským dostala zvláštní úkol, a to provádět vyšetřování tehdy realizované „Katolické akce“, jíž bylo zatýkání duchovních jednajících podle již zmíněných exkomunikačních dekretů (viz. pozn. 31 a 32). K jeho plnění nově sestavil vyšetřovací skupinu pod vedením Ladislava Máchy. Pro vazbu zatčených duchovních byly vybrány Valdice, z konspirativních důvodů nazývané Stará Ves. Tam byli 28. ledna z Pankráce odtransportováni duchovní Jan Dobrodinský, Fr. Škeřík, Fr. Kolář, Al. Zmrzlík, Emil Zouhar, Theodor Funk a Vojmír Vacula.⁶² K této skupině byl připojen i P. Toufar.

Příkaz Gottwalda urychleně vyšetřit a exemplárně potrestat změnilo situaci a jako hlavní úkol byl vyšetřován „Číhošťský zázrak.“ O mimořádném zájmu nejvyššího představitele Strany a jeho zetě, ministra Čepičky svědčí nepřímo řada denních zpráv státního prokurátora Čížka.

Toto denní hlášení, označené jako šestnáctá zpráva o uvěznění duchovních ve Valdicích pokračuje v archivu zachovanou osmnáctou zprávou. Podle ní „navštívili dne 31. 1. 1950 dr. Čížek, Růžička a Biedermannová (pozn. aut.: později Brožová-Polednová) za doprovodu členů StB z Jihlavy kostel v Číhošti.“⁶³

Devatenáctá zpráva z 2. února uvádí, že byl „... prozkoumán oltář a bylo zjištěno, že křížek ... stojí na čtvercové dřevěné podložce o straně asi 18 cm ...“⁶⁴ Státní prokurátoři také 31. ledna vyslyšeli. Čížek administrátora Váňu z Horní Cerekve a Putník MUDr. Jar. Richtra primáře v nemocnici v Humpolci, „který je zřejmě reakcionář.“

Z výslechnů také bylo „zřejmé, že počátkem ledna opat Tajovský ... organizovaně tak zvaný zázrak popularizoval ...“

Dne 1. února vyslechli soudružka Biedermannová, soudruh Růžička a s. dr. Čížek 25 očitých svědků, tak zvaných zázraků, z toho 5 školou povinných dětí. Výsledky byly konány na ONV v Ledči, školní děti byly vyslechnuty v národní škole v Číhošti a ve Vlkanově. V podstatě všichni trvají na svém, že se dne 11. prosince 1949 křížek hýbal ...“

Důležitá je zmínka o poradě „dne 1. února 1950 ...ve 20 hod na státní prokuratuře ... Bylo dohodnuto (že) kostel v Číhošti bude důkladně prohlédnut s přibráním technického znalce a tak zvaný zázrak bude na místě konstruován, zatím se zdá, že pohyby křížku byly prováděny nějak mechanicky pomocí nití a bude tedy věc vyzkoušena ...“

O tlaku na urychlené vyšetření svědčí vyjádření prokurátora Čížka: „Zatím nedodržením termínu o dodání protokolu ze Staré Vsi ze strany orgánů ministerstva vnitra se zpracování věci zdrželo o jeden den ...“⁶⁵

Dvacátá zpráva, datovaná 3. února dokládá mimořádný zájem, když uvádí, že „část protokolů, které byly z Valdic dodány, obdržel soudruh ministr ... Soudruh dr. Čížek odjíždí do Jihlavy vyslyšet kaplana Žitného ... Na místě rozhodne, zda ... má být vzat do vazby...“⁶⁶

⁶² Denní hlášení církv. odd. Státní prokuratury 28. 1. 1950 NA, f. 100/52 sv. 14, a.j. 93

⁶³ Denní hlášení 31. 1. 1950 Osmnáctá zpráva Tamtéž

⁶⁴ Denní hlášení 2. 2. 1950 Devatenáctá zpráva Tamtéž

⁶⁵ Tamtéž

⁶⁶ Denní hlášení 3. 2. 1950 Dvacátá zpráva NA, f. 100/52 sv. 14, a.j. 93

Dvacátáprvá zpráva ze 4. února zmiňuje, že Čížkova návštěva v Jihlavě nepřinesla žádné nové poznatky.

Z 22. zprávy, datované 6. února se dozvídáme, že soudruzi z StB, kteří měli provést rekonstrukci činu v Číhošti, museli od toho pro závěje upustiti.

Dvě následující denní zprávy chybí a ve 25. zprávě z 9. února se dočteme, že byly prostudovány protokoly z Valdic týkající se Číhoště a připravena porada.

Podle 26. zprávy z 10. února se porady zúčastnili všichni referenti církevního oddělení státní prokuratury a dále soudruzi Průša a Košař, který informoval o výsledcích prozkoumání oltáře v Číhošti, které však nejsou uvedeny. Bylo „*vzato na vědomí, že je nutno vyčkat, až P. Toufar se přizná a sdělí své spolupachatele...*“⁶⁷

Státní bezpečnost tedy bezpečně věděla, že křížkem pohybovali P. Toufar a jeho pomocník. Potřebovala jen už jej tuto legendu naučit tak, aby ji v zamýšleném inscenovaném procesu věrohodně zahrál.

Navazující denní zprávy nebyly nalezeny a jejich řada pokračuje až třicátoutřetí z 18. února. Ta znovu nepřímou dokládá tlak na ukončení vyšetřování „zázraku“. Stanoví časový harmonogram dalšího postupu: „*Vzhledem k tomu, že Toufar se dosud nepřiznal a není po názoru s. Stehlíka naděje, že své stanovisko změní, bylo dohodnuto, že dnes dostane jak s. Průša tak státní prokuratura veškerý materiál a všechny protokoly, prostudují je, ve čtvrtek 23. t. m. bude pak konečná porada, v pátek budou provedeny dodatkové výsledky v Číhošti a v sobotu 25. t. m. komise vypracuje své konečné zhodnocení případu.*“⁶⁸

Následující 37. zpráva z 23. února informuje o převzetí nespécifikovaných protokolů z Číhoště a přípravě další porady.

Podle 38. zprávy se porada konala a byl „*dohodnut zájezd do Číhoště s Toufarem. Za státní prokuraturu se zúčastňuje akce s. dr. Čížek. Soudruzi odjeli včera večer do Staré Vsi a provedou ještě výsledk Toufara. Když nedojde k uspokojivému výsledku, bude ihned zatčen bohoslovec Kudrna, který pochází z Číhoště...*“⁶⁹

Poznámka ve zprávě, že byli začátkem prosince společně s Burýškem a Zmrhalem v nemocnici za biskupem Píchou dokládá úsilí vyšetřujících z instruktážní skupiny prokázat, že pohyb křížku provedl P. Toufar podle příkazu svého biskupa – služebníka Vatikánu, jak později celou událost ukazoval propagandistický film.

Referent státní prokuratury dr. K. Čížek v jím podepsané 39. zprávě, popsal zájezd do Číhoště takto: „*Dne 24. 11. 1950 v nočních hodinách byla provedena částečná rekonstrukce činu v Číhošti.*“ (Pozn. aut.: přesnější by bylo sdělení, že byl proveden pokus o zhotovení neviditelného zařízení, kterým by bylo možné z kazatelny křížkem na oltáři pohybovat, jak to vyžadovala legenda uplatňovaná prezidentem a orgány StB). „*Dne 23. 2. 1950 večer byl ve Staré Vsi navštíven P. Toufar. Byl v celkem zuboženém stavu a stěžoval si zejména, že nemůže chodit. Za chvíli se rozhodil tak, že mohl dojít k autu. V Číhošti vysvětlil a ukázal jak celý „zázrak“ provedl, rekonstrukce byla provedena jen částečně, poněvadž nástroje, kterými čin prováděl, nebyly nalezeny.*“ (Pozn. aut.: Při vyšetřování v 90. letech uvedl tehdejší vedoucí technické skupiny J. Bokr, ve výpovědi svědka, že podle popisu zařízení

⁶⁷ Denní hlášení 10. 2. 1950 Dvacátášestá zpráva Tamtéž

⁶⁸ Denní hlášení 18. 2. 1950 Třicátátřetí zpráva Tamtéž

⁶⁹ Denní hlášení 24. 2. 1950 Třicátáosmá zpráva Tamtéž

podaném P. Toufarem nebylo možno křížkem pohybovat. Pro filmování byla za jeho řízení vytvořena maketa svatostánku v Praze.) „*Ovšem jeho líčení na místě vypadá věrohodné, ...*“⁷⁰

Nemůžeme přehlédnout, že i sebeobviňující výpovědi obžalovaných v začínajících politických procesech, kteří byli „vyslýcháni“ orgány StB vypadaly věrohodně a než se veřejnost dozvěděla o metodách „výslechů“ byly i nepochopitelné.

Dnes víme, že P. Toufar 25. února zemřel. Čtyřicátá zpráva pana prokurátora datovaná 27. února však stručně sděluje: „*Páter Toufar byl pro akutní onemocnění dle sdělení ministerstva vnitra dodán na Bulovku.*“⁷¹

O dva dny později odejel s. Čížek „*za účelem filmování do Čihoště*“⁷², kde byly 2. a 3. března dotáčeny poslední záběry propagandistického filmu, na jehož scénáři se podílel.

Podle další 46. zprávy byla v Čihošti 6. března tisková konference. Další denní zprávy nevypovídají nic o zintenzivnění výslechů vězňených kněží ve Valdicích, ani o tom, že místo zamýšleného procesu s P. Toufarem, jako hlavním obžalovaným, byl urychleně připravován proces s představiteli řádů pojmenovaný „Machalka a spol.“, jako agentů Vatikánu. V hlášení z 9. března, tedy čtrnáct dnů po úmrtí P. Toufara píše Čížek: „*...Podle předběžných zpráv dá se očekávat, že počátkem příštího týdne budou skončeny výsledky ve věci Premonstráti (Pozn. aut.: opat Tajovský byl členem tohoto řádu) a proces by se pak dal uspořádati kolem 15. t.m. ovšem bez Toufara, který zdravotně ještě nebude přelíčení schopen.*“⁷³

Kdo komu a proč lhal o smrti P. Toufara se už nedozvíme, protože poslední žijící svědek, bývalá prokurátorka, absolventka Právnické školy pracujících (1. 12. 1948 až 30. 11. 1949) Ludmila Biedermannová–Brožová–Polednová, zařazená od 1. 4. 1950 do církevního odd. SP prokurátora Čížka⁷⁴, odmítla i v roce 2011 nejen výpověď, ale i rozhovor, ve kterém by mohla mnohé objasnit.

Tolik tedy k výslechům z pohledu státního prokurátora, jako garanta třídního socialistického práva.

V této kapitole jsme se seznámili s jednou ucelenou řadou archivních dokumentů, které zachytily události jednoho měsíce z jednoho pohledu. I když vše bylo „černé na bílém“ jak zpravidla označujeme sdělení, která považujeme za pravdivá, přesvědčili jsme se, že „černé na bílém“ může sdělovat i polopravdu a lež.

Protože i další část studie čerpá z dokumentů a protože dnes už víme v jakých podmínkách a za jakým účelem vznikaly zejména výslechové protokoly svědků a obviněných sepišované výslechovými orgány StB a justice, prosím aby Vás toto poznání provázalo v dalším sledování událostí vyvolaných takzvaným „Čihošťským zázrakem“. V paměti zachované „černé na bílém“, budeme hledat pravdu.

⁷⁰ Denní hlášení 25. 2. 1950 Třicátádevátá zpráva NA, f. 100/52 sv. 14, a.j. 93

⁷¹ Denní hlášení 27. 2. 1950 Čtyřicátá zpráva Tamtéž

⁷² Denní hlášení 1. 3. 1950 Čtyřicátá druhá zpráva Tamtéž

⁷³ Denní hlášení z 9. 3. 1950 Čtyřicátádevátá zpráva Tamtéž

⁷⁴ Hlášení č. 3 dr. Klose 4. 1. 1950 NA, f. 100/52 sv. 18, a.j. 120

7/ Stará Ves

Nyní věnujeme pozornost činnosti „pěti dělnické třídy“, která členy zvláště vytvořené vyšetřovací skupiny StB vedla vyšetřování „zločinu“ racionálně neobjasnitelného pohybu křížku na oltáři v Číhošti, který byl přisuzován podvodnému jednání P. Toufara na příkaz Vatikánu. Pramenem informací pro nás jsou zbytky původního vyšetřovacího spisu, který po opakovaných šetřeních v 50. a 60. letech je uložen v Archivu bezpečnostních služeb pod označením ZV 122.

Zachováno je 25 stran výslechových protokolů podepsaných P. Toufarem a 27 zápisů o výpovědích svědků. Ti byli vyslýcháni skupinou prokurátorů Čížek–Růžička–Biedermannová⁷⁵ doplněnou vyšetřovateli z KV StB v Jihlavě. Mezi jedenadvaceti svědky, kteří pohyb křížku viděli bylo pět nezletilých studentů střední školy. Šest vyslechnutých svědků pohyb nevidělo, jedna svědkyně, která zprávu o události rozšiřovala o ní věděla z množících se, často velmi zkreslených informací.⁷⁶

Z výpovědí vyplývá, že výsledky byly zaměřeny na zjištění, zda k pohybu křížku na oltáři skutečně došlo. Nadto se dr. Růžička od paní Anny Vavříčkové dozvěděl, že „...včera tj. 31. ledna 1950 jsem se v Číhošti setkala kolem 12 hodiny s nějakýma pánama v kostele (Pozn. aut.: srovnej odkaz 63), kde jsem se stavila na cestě domů. Tito se mě vyptávali, jak se celá věc udála a jeden z nich říkal, že pan farář asi tahal za provázek a proto, že se křížek hýbal. Vzpomínám si, že jeden pán mi říkal, že píše do Rudého práva.“⁷⁷

Ačkoliv nebyl nikde nalezen žádný zatýkácí rozkaz, ani příkaz k zatčení P. Toufara, je jeho první výslechový protokol označen jako **zápis o výpovědi obviněného**.⁷⁸ Z jakého trestného činu měl být obviněn nevíme a nevěděli to ani vyšetřovatelé, jak víme z výpovědi Lad. Máchy, později stíhaného za násilí použité při výsleších.

P. Toufar do zápisu vypovídal jak se o pohybu křížku dozvěděl, jak zajišťoval podle pokynu děkana Slavíčka písemná svědectví těch, kteří pohybující se kříž viděli a kterým duchovním odpovídal na jejich dotazy. Vzpomněl i na návštěvu opata Víta Tajovského 8. ledna 1950⁷⁹, který ho vyzval k opatření fotografií pootočeného a vychýleného kříže na svatostánku. Vypověděl i o nenadálé návštěvě „salesiánů z Prahy“ autem označeným písmeny „CD“, z nichž jeden se mu představil jako doktor Stuchlý, druhý byl italsky mluvící neznámý cizinec. Třetí, asi 35 letý muž byl rovněž neznámý. Při jejich odchodu mu údajný doktor Stuchlý řekl, aby ve svém vlastním zájmu o jejich návštěvě nemluvil „aby se neříkalo, že Vatikán v tom má prsty.“⁸⁰

Návštěvu „salesiánů“ popsal podrobně salesián P. Václav Mrtvý, od července 1949 tlumočnický na nunciatuře v Praze ve výslechovém protokolu takto: „...někdy začátkem ledna 1950 se mně zmínil mons. de Liva, že někde ve vesnici se stal zázrak. V sobotu asi dne 10. 1. 1950 se rozhodl mons. de Liva, kdy měl již zjištěno, že celá věc se stala v Číhošti, že toto místo navštíví a jelo se. Kromě mé osoby jel i jeho komorník, Josef Švabberger a jeli jsme v diplomatickém autě....“ V Číhošti poslali komorníka pro Toufara, kterému řekl, že „přijeli salesiáni z Prahy ... aby mons. de Liva zůstal inkognito ...“⁸¹

⁷⁵ Denní hlášení 31. 1. 1950 Osmnáctá zpráva

NA, f. 100/52 sv. 14, a.j. 93

⁷⁶ Zápis o výpovědi svědka dat. 1. 2. 1950

ABS, spis ZV 122, sv. 2, str. 28 - 62

⁷⁷ Výpověď A. Vavříčkové dat. 1. 2. 1950

ABS, spis ZV 122, sv. 2

⁷⁸ Výpověď obviněného J. Toufara dat. 1. 2. 1950

Tamtéž

⁷⁹ Vít Tajovský o návštěvě v Číhošti ve svém svědectví v knize „Člověk musí hořet“ nakl. Torst Praha 2001. str. 210 vypovídal: „... po Třech králich, v sobotu 7. ledna odpoledne jsem se rozhodl, že do Číhoště pojedou...“

⁸⁰ Výpověď obviněného J. Toufara dat. 1. 2. 1950

ABS, spis ZV 122, sv. 2

⁸¹ Výpověď obviněného Václav Mrtvý 17. 5. 1950

ABS, vyš. spis V-3881/MV podsv.1

V závěru výslechového protokolu se P. Toufar zmínil i o jedné z legend popisujících událost: „... *Jsem si vědom, že jsem se provinil tím, že jsem celou věc poněkud se snažil zpestřit tím, že jsem nerozvážně šířil výjev o plamenech, které ve skutečnosti viděny nebyly. Omlouvám se tím, že mně bylo některými lidmi tvrzeno, že viděli kouř a já myslel jestli snad neupadl nějaký oharek od svíček, což byl vlastní začátek těch pověstí o plamínech ...*“⁸²

Není jasné, zda výslech prováděl pplk. Václav Hrabák v noci či šlo o přepis, protože na konci 11. stránky protokolu je uvedeno datum 2. února 1950.

Následující den, 3. února, v prvním dodatku výslechového protokolu uvedl P. Toufar mj., že na kněžské schůzi v Jihlavě, asi 26. 1. 1950 událost přítomným vysvětloval. Na nový směr vyšetřování – jev zneužit jako provokaci církevní hierarchie mezi kterou byl zařazen vyšetřovatelem i opat Tajovský – ukazuje poslední věta vyšetřovatelem nepodepsané výpovědi: „*Vzpomínám si také, že jsem byl upozorněn později na událost s křížem jako na zázrak opatem Želivského kláštera, jak jsem již také v protokole uvedl.*“⁸³

Snahu vyšetřovatele vtáhnout do děje opata Tajovského dokládá další protokol, dodatek č. 2 podepsaný Hrabákem. V něm uvedl, že v kostele řekl některým lidem, že znamení kříže se očekávalo, protože bylo předpovězeno. Zato byl přítomným děkanem Slavičkem napomenut, aby to neříkal. On však mu odporoval: „*Co bych to neměl říkat, když to říkal pan opat Tajovský, že to předpověděný bylo.*“

Podle jedné z tehdy kolujících legend dodávajících naději na změnu politické situace totiž mělo dojít k „*vítězství kříže nad marxismem.*“⁸⁴

Že vyšetřování bylo zaměřeno na nalezení odpovědi na otázku kdo a proč pohyb křížku provedl vyplývá z výpovědi datované 7. února 1950. Z protokolu vyčteme pochybnosti P. Toufara když řekl: „*Jsem toho názoru, že bylo-li hýbání s křížem někým záměrně prováděno, že to byl člověk velice obeznaný v církevních otázkách ...*“⁸⁵ Zároveň tato věta prokazuje, že výslech byl veden sugestivními otázkami k získání vyjádření, že událost byla řízena církevní hierarchií.

O dva dny později mu byly přeloženy dvě fotografie návštěvníků salesiánů a neznámého itala. Jednoho poznal jako údajného dr. Stuchlého, druhý byl ten, který přišel na faru. Z výpovědi P. Mrtvého víme, že šlo o komorníka Švabergra. Tento dodatek č. 4 je datován 9. února. Od tohoto dne je v zachovaných protokolech mezera až do 22. února, kdy je datován dodatek č. 5. V něm je zmínka o výpovědi učiněné 17. února, která buď nebyla protokolována nebo se její zápis (stejně jako původní zápisy svědků pořizované P. Toufarem o pohybu křížku), nezachoval.

Při hledání pravdy o dění ve Valdicích mezi devátým a dvaadvacátým únorem 1950 se musíme obrátit k archiváliím z vyšetřování „Číhošťského zázraku“ jak vedeného Ladislavem Máchou tak vyšetřováním, které probíhalo již v letech 1951 – 52 a v letech šedesátých. I když je z nich patrná snaha zmenšit vinu příslušníků StB, musíme je považovat pro krátký časový odstup od událostí, za nejvěrohodnější.

⁸² Výpověď obviněného J. Toufar dat. 1. 2. 1950

ABS spis ZV 122, sv. 2

⁸³ Výpověď J. Toufar – Dodatek dat. 3. 2. 1950

Tamtéž

⁸⁴ Výpověď J. Toufar – Dodatek č. 2 dat. 2. 2. 1950

Tamtéž

⁸⁵ Výpověď J. Toufar – Dodatek č. 3 dat. 7. 3. 1950

Tamtéž

Při vyšetřování události vedeném v roce 1950 nešlo o „zázrak“, ale o dokázání účasti Vatikánu na pohybu křížku tím, že inicioval sestrojení mechanismu, kterým P. Toufar pohyb ovládal. Jiné vysvětlení jevu neměli.

Děni ve Valdicích v druhé polovině února shrnul jeden z vyšetřovatelů KV StB Brno vrchní strážmistr Hrabina do věty: „*Ale trvám na podstatě, že to byl Mácha, který byl iniciátorem toho, že Toufar byl doslova ubit, že pokud mně je známo, největší část exekuce provedl sám proti našemu stanovisku...*“⁸⁶

Hledáme-li odpověď na otázku co, jaký trestný čin byl spáchán a vyšetřován za použití tak hrubého násilí, najdeme ji v Máchově dopisu Ústřednímu výboru KSČ, kde sděloval:

„*Osoby zatčené v případě Číhošť (tj. farář Toufar a ostatní duchovní) byly zatčeny na příkaz tehdejšího vedení StB bez jakýchkoliv důkazů, že to, z čeho byly podezřívány, skutečně spáchaly. Pokud jde o Tofara, byly nám sděleny s. Závodským následující informace: v kostele, kde Toufar kázal někdo hýbal křížkem a to bylo Toufarem při kázání prohlášeno za zázrak. Obyvatelstvo zúčastněné na bohoslužbách potvrdovalo, že se skutečně při bohoslužbách křížek hýbal. Asi týden předtím navštívil Tofara někdo z nunciatury a podle čísla osobního auta, který byl v prostoru viděn, byl to osobní vůz papežského nuncia...*“⁸⁷ (Pozn. aut.: návštěva Ottavia de Livy proběhla měsíc po události viz pozn. 80)

Důvody vyšetřování jsou podrobněji popsány býv. plk. MV Čechem při pohovoru s nám. Kudrnou a soudruhy Cermanem a Smrzem: „*... Číhošť, to bylo také v r. 1949 ... Na Číhošti v té vesnici tam začalo to hýbání s tím křížkem. Dělal to kriminálka ... mě volali a říkali – protože se tam sjížděla auta – a už z toho začala být politická záležitost. Když tam ještě nikdo nejezdil, tak to nikoho – i když ty signály o tom byly – (nezajímalo) když tam ale začali jezdit autobusy ... tak mě volal Nosek ... A říkal: co chlapi děláte? ... byli jsme tam v neděli a křížek se nehýbal ... Nejdříve to dělal(a) kriminálka a ta nám vnutila teorii, že na to museli být dva chlapi. ... Že jde o dva lidi, z nichž jeden káže a vykládá a druhý tam za něco tahá ... No, už se tím zabýval ÚV, předsednictvo ÚV, s. Gottwald a dostali jsme rozkaz velmi rázným způsobem s tím skoncovat ... ti lidé od nás, kteří se tam v noci dostali a prohlíželi to tam, nikde nic nenašli ... Tak jsme dostali rozkaz zatknout. A to už dával rozkaz Nosek ... A tehdy bylo takové rozhodnutí strany, že se z toho udělá velký proces. Proti Vatikánu ... A bylo nám řečeno: s. Gottwald chce, aby na tom zasedání ÚV už mohl říci jasně, jak to je. Ten zázrak, ... Prostě jsem na nich žádal, aby to šetření nějak rychle skončili. Oni mu dali nakládačku a najednou mě volali. Že se přiznal, že už to všechno mají ... já tam přijel a kde ho máte. Je prý v cele ...“*

Při pohovoru popsal i první filmování v Číhošti, převoz do Borůvkova sanatoria v Praze na operaci i naději, že bude P. Toufar žít. „*Já jsem za to přirozeně dostal vynadáno, dokonce osobně od Gottwalda ve španěláku při zasedání ÚV potom, později, tehdy mě kroutil za ucho a že jsme to neprovedli dobře, protože Gottwaldovi šlo o politický efekt ... když potom zemřel ... Jasně oni chtěli aby vystoupil, to měl být velký proces, měl to být jeden z útoků proti církvi ...“*

Popsal i tlak z jeho strany na ukončení vyšetřování: „*No tehdy, já jsem jim volal několicí denně, spěchal jsem na to ... oni věděli, že se to bude filmovat Já jsem jim to také vysvětlil*

⁸⁶ Vyjádření M. Hrabiny dat. 27. 6. 1951

ABS, os. spis Lad. Mácha, nar. 1923

⁸⁷ Dopis L. Máchy na ÚV KSČ dat. 11. 10.1963

ABS os. spis L. Mácha

loval, že soudruzi z ÚV mají na věci zájem ... že na tom záleží ÚV, s. Gottwaldovi – to všechno věděli...“

V rozhovoru si postěžoval i na mimořádné pracovní vytížení: „Já už jsem v té době připravoval ten úder proti církvi. Proti řádům celkově. To už se v té době připravovalo, že se zlikvidují některé ty řády, kláštery a tak. Tak jsem to organizačně začal připravovat. V té době.“

Pokud se týká Číhoště, vyslovil s. Čech přesvědčení, že to musela organizovat nunciatura, protože zprávy o zázracích se objevovaly na více místech. Vyslovil i přesvědčení, že to „provokace bezpečnosti nebyla.“⁸⁸

8/ Čtrnáct dnů utrpení

O pátku 10. února nemáme žádný záznam. V sobotu, kdy vyšetřovatelé odjížděli do svých domovů. víme ze záznamu uloženého v osobním spisu instruktora Máchy, že dne 11. 2. 1950 potkal na chodbě útvaru 701–A v Praze s. Čecha „který byl s výsledkem šetření nespokojen a vyčínil mi, že vyslyšíme ilegalitu, která nám z toho vyplynula místo křížek ... upozorňoval jsem, že máme před sebou zatvrzelé třídní nepřátele, které bez jakýchkoliv operativních poznatků tak lehce morálně nezlomíme. S. Čech řekl, že jede do Staré Vsi a že si některé vyslechne, jmenovitě 8016⁸⁹... mimo to jsem potkal znovu s. Košaře, který mi řekl, že výsledky šetření jsou neuspokojivé a že s. Gottwald říkal, že se v tom hrabem.“⁹⁰ Dále mu „při rozmluvě sdělil, že když to z nich nemůžeme dostat, abychom mu dali nějakou přes prdel.“ Dostal také pokyny pro další vyšetřování z nichž jeden zněl „ostře zjistit, kdo byl iniciátorem v „Č“. (Pozn. aut.: v Číhošti)

Při vyšetřování v roce 1952 v dopisu kádrovému odboru MNB uvedl Čech co bylo cílem vyšetřování P. Toufara a zmínil se i o své zkušenosti při jím vedeném výslechu. Vězně 8016, kterého jel 11. února do Valdic vyslechnout pojmenovává a píše: „...Všem nám bylo jasné, že jde o mechanické zkonstruování pohybu křížku a šlo jen prakticky o to, aby se Toufar přiznal, že jest původcem této protistátní záležitosti a vysvětlil zkonstruování mechanismu.“

Sám osobně jsem navštívil a vyslyšel Toufara, který zarputile zapíral a trval na „zázraku“ Podle mého tehdejšího i dnešního názoru šlo jen o systematický usilovný výslech, pod kterým by musel bez jakéhokoliv fyzického nátlaku Toufar doznat svoji zločineckou činnost ...“⁹¹

V personálním spisu Josefa Cíchy je založen záznam vztahující se k popsanému výslechu. Neznámý autor záznamu píše: „...Asi ve 3. týdnu šetření případu „Číhošťského zázraku“ přišel Čech do vězení a vyslyšel faráře X (Toufara) sám. Tento výslech byl proveden naprosto špatně, protože Čech řekl faráři, že když se nepřizná, že to z něho stejně dostane. Později řekl Čech vyšetřující skupině, že se s tím mažou a tak byl farář vzat znovu k výslechu a

⁸⁸ Záznam o pohovoru se s. Čechem dat. 8. 1. 1963

ABS spis ZV 4/15-MV

⁸⁹ V NA je ve fondu 100/52, sv. 20, a.j. 193 uložena stat' Milana Kloše označená „Nová úprava vězeňství“ kde mj. čteme: „Lidově demokratické věznice neznají člověka-číslo... V trestanci není soustavně otupován duševní život omezením jeho zájmů ...Zmizely člověka nedůstojně celý ... V trestanci není již urážena lidská důstojnost...“

⁹⁰ Opis záznamu L. Máchy dat. 11. 2. 1950

ABS, os. spis Mácha 19. 6. 1923

⁹¹ Vyjádření J. Čecha dat. 28. února 1952

Tamtéž

*použito násilí a farář se přiznal. Ve 4. týdnu šetření přijel opět Čech a řekl, že má příkaz z ÚV odvézt faráře na místo činu a celý zázrak nafilmovat...*⁹²

Čechova cesta do Valdic nebyla z jeho iniciativy. Důvod vysvětlil Roman Stehlík: „...Poněvadž výsledky s Toufarem byly stále negativní a s. Dr. Čepička denně projevoval zájem o průběh výslechu, obrátil se s. Košař na mne, abychom spolu jeli do Staré Vsi a zúčastnili se výslechu. Pro nedostatek času jsem byl nucen odmítnouti a proto jsme požádali s. Čecha, aby se výslechu zúčastnil on. Čech naší žádosti vyhověl a odjel se s. Košařem do Staré Vsi. Tento výslech skončil bez výsledku.

*Několik dní na to se Toufar přiznal, jak zázrak provedl., nepřiznal však, kdo ho k tomu přiměl. Na základě tohoto částečného přiznání bylo církevní šestkou rozhodnuto, že Číhošťský zázrak má být propagačně využit, a to jak filmem, tak tiskem. Rozhodnutí nám bylo sděleno s. Čepičkou...*⁹³

Při vyšetřování v roce 1968 už Čech vzpomínal: „...sám jsem jednou ve Valdicích byl, mám na mysli dobu před Toufarovým zbitím, ale nevím už jistě, zda jsem s ním hovořil či ne ... spíše jsem s ním hovořil v tom smyslu, že nemá smysl zapírat, prostě jsem mu domlouval, ne vyslychal....“ Byl si však zcela jist, že „ho rozhodně netloukl...“⁹⁴

To potvrdil ve svědecké výpovědi i Boh. Košař když popisoval výslech vedený Čechem: „...Výslech prováděný Čechem však skončil úplným fiaskem. Nejdříve s ním jednal Čech slušně, ale Toufar mlčel a tak na něj Čech začal křičet, ale ani na toto Toufar nereagoval. Čech však Toufara netloukl. V té době byl Toufar ještě v pořádku, nebudil dojem, že by byl nemocný...“⁹⁵

Neděle 12. února proběhla bez výslechu a bez mimořádných událostí. V pondělí se vrátila z Prahy skupina vyšetřovatelů a pro Toufara znamenal Máchův příjezd začátek křížové cesty.

Protože nebyl nalezen žádný výslechový protokol, ani žádný úřední záznam o vedeném vyšetřování, musíme rekonstruovat dění následujícího týdne z nedatovaného opisu údajného záznamu instruktora Máchy. V něm pisatel uvádí: „Dne 13. 2. 1950 byl vzat znovu k výslechu 8016. Při zahájení výslechu se snažil popřít i to, co před tím přiznal. Po marné snaze uvést ho na správnou cestu byl dán do temnice.“⁹⁶ Kdo byl tehdy vyšetřovatelem P. Toufara záznam nesděljuje a protokol nemáme.

V nedatované zprávě pro Závodského, podle textu napsané asi 24. února, se Mácha odvolává na příkaz použít násilí na Košaře, kterého se ptal na jeho názor a který mu řekl, že „je nutno to z něho (Pozn. aut.: z P. Toufara) dostat za použití všech prostředků“ a že tento názor „sdílí také soudruh 01“ (Pozn. aut.: krycí číslo O. Závodského). Nepřímo obvinil Čecha z narušení průběhu vyšetřování: „Při dalším výslechu faráře Toufara byla pozorována změna jeho chování v zatvřelosti a neochotě vypovídati, ba dokonce popřel skutečnosti, které přiznal v předchozích protokolech. Z těchto důvodů byl dán do temnice.“⁹⁷

⁹² Záznam ze dne 14. února 1952

⁹³ Vyjádření R. Stehlíka dat. 22. 6. 1951

⁹⁴ Protokol o výslechu svědka J. Čech, 9. 7. 1968

⁹⁵ Protokol o výslechu svědka B. Košař, 17. 10. 1968

⁹⁶ Opis denního záznamu podepsaného Instruktor: Mácha. nedat.

⁹⁷ Akce Číhošť – průběh realizace, nedat. zpráva pro 01 od Máchy

ABS, os. spis Jos. Cícha, nar. 1912

ABS, os. spis L. Mácha

VVP Tábor, spis 22/68

VVP Tábor, spis 22/68

ABS, os. spis Lad. Mácha

ABS, spis ZV 122, sv. 2

Obě Máchovy zprávy pokračují až událostmi „ve středu, dne 15. 2. 1950 se přihlásil farář Toufar k výslechu, kdy učinil doznání, z jakého příkazu prováděl v Číhošti akci s křížkem. Po přiznání dělal nepřičetného a v noci se pokusil dvakrát o spáchání sebevraždy oběšením a přitom se potloukl v obličeji a na těle (jak sebou mlátil). Potom mu byly přiloženy pouta, aby nemohl opakovati pokus oběšení. Následující noc potom počal v cele zuřit a křičet nesouvislá slova ... soudruzi z SVS ho přivedli do normálního stavu tím, že mu nabili přes zadnici a záda obuškem. Druhý den po výslechu popřel všechny výpovědi (i plamínky) a prohlásil vše za zázrak. Proto byl poslán znovu do temnice a na ruce mu byly dány pouta. Za tohoto stavu jeho výslechy až do příštího dne nebyly možné.“⁹⁸ První doložené bití.

V údajně dobovém vlastním záznamu popsal Mácha děj 15. 2. podobně: „... Byl předveden a bez jakékoliv otázky se přiznal, že celý případ inscenoval sám. Další část výpovědi učiněnou na biskupa P. (pozn. aut.: zřejmě míněn ThDr. Mořic Pícha, královehradecký biskup) a děkana přehnal. Byla patrna změna v jeho chování. Protože se na něm projevoval neklid a bylo jeho výpovědi těžko přikládat jakoukoliv hodnověrnost, byl dán zpět na celu. V noci se pak pokusil dvakrát o sebevraždu oběšením.“⁹⁹ (Pozn. aut.: z osobní zkušenosti z komunistického vězení, nemám vysvětlení čím a na čem byl se mohl v prázdné místnosti vězeň, který neměl ani tkaničky v botách, oběsit). Záznam pokračuje: „Podle jeho výpovědi byla vyslána skupina instruktorů k prověření jeho výpovědi a bylo zjištěno, že tak jak případ vyličil se neudál.“ Protokol z popisovaného výslechu nemáme a nevíme také, kdo byl vyslychajícím. Tehdejší strážný SVS Fr. Brych, vypovídající v roce 1968 na otázky prokurátora odpovídal: „Nepamatuji se, že by se Toufar pokusil spáchat sebevraždu. Sám jsem toho svědkem nebyl a neslyšel jsem o tom hovořit.“ K otázce bití příslušníky SVS uvedl: „... my jsme obušky neměli ... Nevím také nic o tom, že by někdy zuřil a byl opět zbit ... K tomu dodávám, že během služby jsme se nesměli s nikým bavit ... Vyšetřovanci byli na celách sami a neměli možnost se s nikým bavit. Pouze se modlili ... Pamatuji se, že Toufar byl asi 2x přes noc v korekci a jednou byl v korekci po skončení výslechu od pátku do pondělí ... Pamatuji se, že dostával jen jednou denně polévku a chléb, rozumí se, když byl v korekci...“

Vyjádril se i k režimu na oddělení Valdické věznice, kde byli duchovní soustředěni: „Jména vězňů jsme neznali. Když jsme je měli předvést k výslechu, bylo nám sděleno pouze číslo dveří cely, kde byl vězeň ubytován. Že tam je i farář Toufar jsem nevěděl, uvědomil jsem si to, až když jsem se vrátil do Litoměřic a viděl jsem ... dokumentární snímek o „Číhošťském zázraku.“¹⁰⁰

Z výpovědi snad ještě poznámky k režimu „ubytování“. „Na celách neměli nic kromě lůžka, stolu, židle a příkrývek ... kbelíky s vodou, kde chodili na záchod...“

K režimu ve zvláštním oddělení Valdické věznice vypovídal i bývalý člen SVS Fr. Samec, který tam byl převelen někdy „možná začátkem února“ a zůstal tam ještě v březnu spolu s dalšími 15 převelenými příslušníky z jiných věznic. Vzpomínal, že za dva až tři dny po jeho příchodu začali příslušníci StB přivážet vyšetřovance, kterých bylo 20 až 30. Časem poznali, možná to řekl některý příslušník StB, že jeden z nich je Toufar.

„Duchovní byli umístěni v celách po jednom ... byla tam taková zvláštní atmosféra, všechno bylo přísně utajováno ... Nikdo z nás neměl zájem se o něco zajímat, protože z toho hrozily jenom nepříjemnosti....“

⁹⁸ Akce Číhošť – průběh realizace, nedat.

⁹⁹ Opis denního záznamu. nedat.

¹⁰⁰ Protokol o výslechu svědka, Fr. Brych, 10. 7. 1968

ABS, spis ZV 122, sv. 2

ABS, os. spis Mácha

archiv VVP Tábor, spis 22/68

Pokud se týká Toufara, pamatuji se, že byl několikrát umístěn v suterenu v samovazbě ... Pamatuji se bezpečně, že vůči Toufarovi bylo vyšetřovateli StB v jednom případě použito násilí. Toho jsem byl sám svědkem ... Viděl jsem Toufara svlečeného do půl těla, tj. hořejší část obnaženou ... Vyšetřovatel stál poblíž něho ... Po příchodu druhého vyšetřovatele zavřel za sebou dveře a pak jsem krátce na to z této cely slyšel zvuky, jako když je někdo bit gumovým obuškem, tj. pendrekem. V tom směru jsem si zcela jist, že to bylo bití pendrekem a podle množství a charakteru úderů bych řekl, že Toufara tloukli oba dva ... My členové ostrahy jsme obušky neměli, nemohli si je tedy vyšetřovatelé půjčit od nás ...

*Jak dlouho vyšetřovatelé Toufara tloukli nevím, já to slyšel po celou dobu, co jsem se zdržoval v suterenu a to mohlo být asi 5 minut ... Bití se mi jevilo jako dosti silné ... bylo to večer, nějak kolem 20. hodin ... Mám dojem, že následujícího dne po tomto bití byl Toufar zbit ještě jednou ... Vzpomínám si ještě na to, že za několik dní po bití, jehož jsem já byl svědkem, byly sháněny pro Toufara nějaké větší bačkory a že se říkalo, že má chodidla tak ztlučená, že mu otekly i nártý ... Vzhledem ku stravě a vzhledem k tomu, že vyšetřovanci za celou dobu co já ve Valdicích sloužil (Pozn. aut.: asi 2 měsíce) se vůbec nedostali na vycházku, byl jejich fyzický i psychický stav dosti špatný.*¹⁰¹

Vedle citovaných výpovědí svědků, které jsou v souladu s vlastními vězeňskými poznatky z 50. let jsou z vyšetřování v roce 1968 zachovány i zřejmě účelové výpovědi svědků, které měly nepochybně vyvinut tehdy stíhaného Ladislava Máchu.

Tak Stanislav Hrdlička na otázku, zda mu není něco známo o sebevražedném pokusu jednoho vězně uvedl: „...Měl jsem tehdy volno a vím, že vznikl nějaký rozruch kolem té věci. K sebevražednému pokusu mělo dojít v korekci. Šel jsem se tehdy podívat do suterénu a zde jsem skutečně v jedné cele zjistil, že jeden vyšetřovanec se pokoušel o sebevraždu oběšením na kamínkách (Pozn. aut.: kde by se tam vzaly?) nebo na něčem takém nízkém. Na čem se vešel se už přesně nepamatuju. Víím, že to byl takový vysoký silný muž...“¹⁰²

K svědkům „pokusu o sebevraždu“ jen poznámka, že ani vyšetřovatel Hrabák, Hrabina či Řezníček, ani bývalý příslušník SVS, na přímou otázku prokurátora při vyšetřování v roce 1968 odpověděli, že o takovém pokusu nic neví.

Svědék Stanislav Hájek vyprávěl do protokolu legendu o tom jak vešel na besedu do cely za Toufarem, jak mu přinesl do cely džbánky vody, které se sám napil, aby jej přesvědčil, o tom, že není otrávená. Přidal i jeho přiznání: „... já si tady ten trest zasloužím ... Já měl u sebe nezletilé děti svých příbuzných na vychování a já je zneužíval ... zdůrazňuji, že to mi řekl sám od sebe. Na tyto jeho výroky se dodnes bezpečně pamatuji ...“¹⁰³

Čtenáři doporučuji si znovu přečíst na tomto místě nepochybně pravdivou výpověď Fr. Brycha na str. 21.

O bití P. Toufara nic nevěděl ani další falešný svědek, tehdejší příslušník SVS Fr. Eberhard. Ten vypověděl: „Já vím jen o tom bití v noci a to poté, kdy se vrátil z rekonstrukce v Čihošti...“¹⁰⁴ (Pozn. aut.: Byl přivezen časně ráno 24. 2.)

¹⁰¹ Protokol o výslechu svědka Fr. Samec, 15. 7. 1968

A VVP Tábor, spis Vv 22/68, sv. 2

¹⁰² Protokol o výslechu svědka S. Hrdlička, 15. 7. 1968

Tamtéž

¹⁰³ Protokol o výslechu svědka Lad. Hájek, 15. 7. 1968

Tamtéž

¹⁰⁴ Protokol o výslechu svědka Fr. Eberhard, 11. 7. 1968

Tamtéž

K událostem 15. února vypovídal Mácha při vyšetřování v roce 1951, že toho dne sdělil Košařovi, že „udělali další krůček kupředu ... a že Toufar nakonec pravdu přizná ... do výpovědi se v závěru trošku zamotal ... a popřel taky původní výpověď...“¹⁰⁵

V poznámkách k tomuto dni (Pozn. aut.: kdy vznikly nelze zjistit) zapsal navíc, že se Toufar pokusil v noci dvakrát o sebevraždu a že „podle jeho výpovědi byla vyslána skupina instruktorů k prověření výpovědi a bylo zjištěno, že tak jak případ vylíčil, se neudál.“¹⁰⁶

Nemáme k dispozici ani výslechový protokol datovaný 15. 2., ani záznam o prověření výpovědi skupinou vyšetřujících. Protože se o cestě do Čihošti nezmiňují žádné jejich následné výslechy v pozdějších letech, musíme Máchovu poznámku považovat za účelovou, neprokazatelnou či vědomě lživou.

Máchův denní záznam pokračuje: „V noci ze 17. na 18. podle informací od s. SVS počal Toufar domněle zuřit a křičel v cele různé nesmysle ... byl přiveden do normálního stavu gumovým obuškem ... dostal gumovým obuškem též za to, že se věšel. Upozornil jsem soudruhy z SVS, aby takto nepostupovali.“

O chování soudruhů z SVS vypovídal jeden z nich: „My jsme se s vyšetřovanci bavit nesměli, nesměli jsme vstupovat do cel ... Směli jsme jen kukátky nahlížet a kontrolovat jak se vyšetřovanci chovají ...“¹⁰⁷

V denním záznamu Mácha pokračuje sdělením, že P. Toufar „byl v pondělí 20. 2. 1950 vzat znovu k výslechu (Pozn. aut.: neuvádí ale kým a protokol nemáme) a znovu vše popíral jako předtím dne 16. 2. 1950 a prohlašoval vše za zázrak.“¹⁰⁸

Později do protokolu uváděl, že „při doznání učiněném dne 17. 2. nám Toufar neřekl, jak přesně zázrak provedl.“ Přiznal také, že „večer dne 20. 2. dostal Toufar hodně přesolené jídlo a žádné pití ... Toto opatření však nepomohlo. ...“

Rozpory v podrobnostech a časových údajích s dřívějšími vysvětlil Mácha tím, že „poznámky o celém případě, které jsem si pořizoval v době vyšetřování jsem objevil až v roce 1963.“

V samotném, údajně dobovém, Máchově záznamu datovaném 20. 2. 1950 je uvedeno, že „dne 20. 2. 1950 navštívil Starou Ves s. Malý z ref. 50.“ Od něho dostal pokyn „použít všech prostředků abychom to z nich dostali, prostě za každou cenu to z nich dostat To tlumočil jako rozkaz s. Čepičky a Noska.“¹⁰⁹

Sám Malý potvrdil nedatovaným dopisem vyšetřovacímu oddělení MNB (z kontextu vyplývá, že byl odeslán nejpozději v listopadu 1951) vyjádření: „Presne si pamätám, že nikdy som nepoužil slovo fyzické násilie, lebo som si stále vedomí toho aj dneska, že církevnú otázku spôsobom fyzického násilie nemôžeme riešiť“¹¹⁰

¹⁰⁵ Protokol sepsaný s L. Máchou, 20. 6. 1951

¹⁰⁶ Opis denního záznamu L. Máchy, nedat.

¹⁰⁷ Protokol o výslechu svědka, V. Táborský 16. 7. 1968,

¹⁰⁸ Opis denního záznamu L. Máchy, nedat.

¹⁰⁹ Opis denního záznamu L. Máchy, dat. 20. 2. 1950

¹¹⁰ Vyjádření Emila Malého, nedat.

ABS, spis ZV 122, sv. 2

ABS, os. spis Lad. Mácha

A VVP Tábor, spis 22/68

ABS, os. spis Lad. Mácha

ABS, os. spis L. Mácha

Tamtéž

Při pohovoru v lednu 1963 potvrdil rovněž, že do Valdic jel bez písemného rozkazu, na který se později Mácha vymlouval. Podrobně vypověděl: „Podruhé jsem se s touto akcí setkal někdy v průběhu měsíce února 1950, kdy ve večerních hodinách mě povolal Závodský, tehdejší velitel StB a dal mně příkaz, abych urychleně odjel do Valdic a skupině pověřené vyšetřováním případu číhošťského zázraku vyřídil jeho příkaz, který měl asi následující znění: „Je třeba urychleně provést vyšetření případu Číhošť a materiál ihned po tom postoupit do Prahy. Zpráva – vzkaz byl jenom ústní a Závodský mně proto řekl, že po vyřízení vzkazu mám soudruhům ve Valdicích oznámit, aby si tento vzkaz ověřili u Závodského zpětným dotazem“... Závodský byl velmi rozčilen a bylo na něm vidět, že tento vzkaz je dáván z popudu jeho nadřízeného, tehdy to byl tuším ministr Nosek... Zcela určitě však vím, že Závodský mně žádný vzkaz k použití fyzického násilí, při výslechu podezřelého faráře, nedal...“¹¹¹

Při vyšetřování L. Máchy v roce 1952 byl vyslechnut i O. Závodský, tehdy již ve vyšetřovací vazbě, zda dal „příkaz Máchovi neb jinému k užití fyzického násilí vůči faráři Toufarovi z Číhoště při jeho vyslýchání.“¹¹²

„Osvald Závodský vypověděl, že vydal orgánu Máchovi příkaz, aby použil fyzického násilí při výslechu faráře Toufara“¹¹³ stroze na dotaz odpověděl referent por. Fr. Šedivý.

Jak to bylo doopravdy se už dnes nedozvíme. Bezpečně však víme, že před 20. únorem se o žádném použití násilí nemluvilo, a že mlácení P. Toufara v týdnu od 13. února záviselo jen na iniciativě vyšetřovatelů podřízených veliteli L. Máchovi.

Jak probíhalo vyšetřování v posledním týdnu, za použití „všech prostředků“ čteme nejdříve v protokolu sepsaném s Ladislavem Máchou 20. června 1951: „To bylo v pondělí počátkem čtvrtého týdne vyšetřování, kdy farář TOUFAR, který byl opět předvolán k výslechu se tvářil velmi zatvrzele a silně nepřátelsky, přičemž popřel všechny dosavadní výpovědi.

Při snaze navázat ve vyšetřování p. Toufara na přátelštější tón, P. TOUFAR zarputile mlčel a ignoroval oba vyšetřující orgány. Myslím, že změnu jeho chování přivodil s. ČECH svým výslechem v sobotu min. týden, jak je předem zmínka Na základě jeho chování byla svolána porada celé vyšetřující skupiny, při které bylo dlouho diskutováno o tom, jakým způsobem má být nyní P. Toufar vyslýchán, aby to mělo výsledek. Při tom jsem poukázal soudruhům na neustálý tlak, který na nás vyvíjí velitelství StB a snaží se, aby co nejdříve byl případ vyšetřování ukončen, protože je politicky velmi aktuální. Soudruzi, kteří byli přítomni na poradě si byli toho tlaku vědomi a proto přestože jsme se tomu bránili více jak tři neděle jsem dal souhlas s tím, aby se použilo oné formy vyšetřování, kterou nám už týden doporučoval jako pokyn s. Emil MALÝ, kterou nám rovněž doporučil s. KOŠAŘ. Závěrem této porady se soudruzi shodli na tom, že jsou následkem vytvořené situace nuceni k takové formě výslechu, i když se jim to přičí. Poradě byli přítomni: s. HRABÁK, Václav, s. HRABINA Mirosl. z Brna. s. Václav NĚMEC, s. ŘEZNÍČEK Stanislav a ještě jeden soudruh, jehož jméno si již nepamatuji. Rovněž bylo na poradě rozhodnuto, aby P. TOUFAR byl dán do korekce. Večer téhož dne byl P. TOUFAR znovu vzat k výslechu a protože byl poněkud zastrášen pobytem v korekci učinil svoje doznání, avšak závěr svého doznání znovu poněkud zkreslil. Potom změnil několikrát závěr výpovědi, přičemž mu bylo řečeno vyšetřující skupinou, aby si vše dobře celou věc rozmyslel a byl dán zpět do korekce. V noci na to pak učinil dva pokusy o spáchání sebevraždy a jen díky bdělosti soudruhů z vězeňské stráže se podařilo ho z toho vyprostit. Oba

¹¹¹ Záznam o pohovoru, E. Malý, 14. 1. 1963

Tamtéž

¹¹² Dotaz velitele vyšetřovacího oddělení MNB dat. 11. 2. 1952

Tamtéž

¹¹³ Záznam o výpovědi O. Závodského dat. 21. 2. 1952

Tamtéž

dva pokusy byly spáchány oběšením na tkaničkách od bot. Po druhém pokusu dostal P. TOUFAR od soudruhů z vězeňské stráže nabito, o čemž jsem se dozvěděl až ráno druhého dne, kdy jsem pozoroval a bylo mě hlášeno, že P. TOUFAR se v noci pokusil o sebevraždu, že s ním něco není v pořádku, protože na obličeji od pokusu oběšení měl krev a obličej měl opuchlý. Upozornil jsem tehdy soudruhy z vězeňské stráže, aby se vystříhali podobných zá-
kroků a hlavně, aby TOUFARA bedlivě střežili. Zpráva o tom byla podána telefonicky s. KOŠAŘOVI do Prahy. V úterý pak ve čtvrtém týdnu byl vzat P. TOUFAR znovu k výslechu a protože začal vyvádět jako kdyby nastala u něho duševní porucha dali ho soudruzi zpět do ko-
rekce.

Viděli jsme, že není možné rozumným způsobem TOUFARA vyslýchat a proto podle usnesení a na základě pokynů, které jsme dostali, přikročil jsem já, soudruh NĚMEC, s. ŘEZNÍČEK a ještě soudruh na jehož jméno si nemohu vzpomenout, k ostřejší formě výslechu, kde P. Toufar dostal napřed pár pohlavků a potom gumovým obuškem přes zadek a na šlapky. Ostatní dva soudruhy, kteří jej původně vyslýchali jsme nechali stranou a to z toho důvodu, kdyby zmoudřel, aby znovu jej mohli vyslýchat jako mírnější a shovívavější orgánové. Při této příležitosti jsem zjistil, že měl na sobě modřiny, které pocházely od výprasku, který dostal od soudr. z vězeňské stráže v noci. V úterý téhož dne večer dostal nabito ještě jednou a když slíbil, že se přízná byl vzat z korekce zpět do cely k výslechu, kde učinil po pravdě doznání, jak se zúčastnil na číhošťském případě. Byl dán zpět na celu a ve středu ráno, protože od pondělka odmítal jakoukoliv stravu, si stěžoval, že má hroznou žízeň a že nemůže na malou stranu.¹¹⁴

V další části výpovědi se snažil přenést odpovědnost za smrt P. Toufara na Jos. Čecha, který byl hlavní osobou při organizování natáčení propagačního filmu v Číhošti, když zkresleně účelově vypovídal: „Byl přivolán okamžitě lékař, který docházel do věznice, který TOUFARA vyšetřil. Téhož dne pak se dostavil se s. KOŠAŘEM s. ČECH, který nám řekl, že má příkaz ÚV KSČ nafilmovat z Číhoště celý případ s TOUFAREM. Poukázali jsme tehdy všichni s ČECHOVI na zdravotní stav TOUFARA s tím, zda by cesta do Číhoště nešla odložit až se jeho zdravotní stav trochu zlepší. Soudr. ČECH však trval na tom, aby byl odvezen do Číhoště.“¹¹⁵

Při novém vyšetřování o 12 let později, když byl Máchovi předložen záznam vyšetřovatele Hrabiny z roku 1951, ve kterém popisoval okolnosti za kterých došlo k použití násilí, Mácha uvedl: „Pokud se týká záznamu s. HRABINY z června 1951 ve kterém Hrabina popisuje jak bylo proti TOUFAROVI použito fyzického násilí k tomu uvádím, že jsem proti osobě TOUFARA nepoužil fyzického násilí sám, ale za účasti ostatních soudruhů tj. s. ŘEZNÍČKA, s. NĚMCE, kteří se aktivně zúčastnili použití fyzického násilí proti TOUFAROVI a když pak TOUFAR během persekuce řekl, že udělá doznání byla exekuce přerušena a já jsem odešel nahoru za ostatními soudruhy z naší skupiny s tím, že třeba s TOUFAREM sepsat protokol. (Pozn. aut.: Zda záměrně zamlčoval dalšího pachatele Zikmunda, nevíme).

Je sice pravda, že došlo k rozporu mezi mnou a ostatními členy skupiny v otázce použití fyzického násilí vůči TOUFAROVI.¹¹⁶

¹¹⁴ Protokol L. Máchy dat. 20. 6. 1951 ABS, spis ZV 122, sv. 2

¹¹⁵ Tamtéž

¹¹⁶ Záznam o pohovoru s kpt. L. Máchou dat. 11. 1. 1963 ABS, spis ZV 122, sv. 2

Při pohovoru zdůraznil, že „vyšetřování bylo započato, aniž byly nějaké podklady, byly pouze známy dvě skutečnosti, a to, že se stal „zázrak“ v Číhošti a za druhé, že týden před tím než provedl TOUFAR „zázrak“ navštívil ho nuncius De Liva.“¹¹⁷

První zmíněná skutečnost je pravdivá, druhá ne. Jak již víme mons. de Liva byl v Číhošti až 10. ledna 1950. Zda to věděl Mácha, už nelze prokázat.

Ve výpovědi znovu „zrekapituloval jak došlo k použití fyzického násilí u faráře TOUFARA. Jeden den tuším, že to bylo v úterý večer, přijel do Valdic Emil MALÝ, pracovník ref. 50 II. sektoru, který mě přivezl ústní vzkaz od 01 – ZÁVODSKÉHO, následujícího znění: Dle příkazu ČEPIČKY a Min. NOSKA, je nutné dostat výpověď – přiznání z TOUFARA za každou cenu jak to udělal se zázrakem ... Na to druhý den dopoledne jsem se odebral spolu s ŘEZNÍČKEM a NĚMCEM do cely k TOUFAROVÍ, kde jsme provedli perzekuci na TOUFAROVÍ, který byl od nás bit pendrekem, který jsme si k tomu účelu zapůjčili od správy věznice Podotýkám, že ještě předtím večer jsem měl se členy skupiny na ubikaci poradu, při které jsem jim tlumočil příkaz od ZÁVODSKÉHO, na které došlo právě ke kontraversi mezi mnou a dalšími členy skupiny ... Po telefonickém rozhovoru s ČECHEM jsem odešel do cely za TOUFAREM spolu se soudruhy ŘEZNÍČKEM a NĚMECEM a provedli jsme zmlácení TOUFARA pendrekem. Při této exekuci, TOUFAR najednou počal slibovat, že všechno dozná a také nám řekl, že zázrak provedl. Odešel jsem proto nahoru za HRABÁKEM a HRABINOU, kde jsem HRABÁKOVÍ řekl, že TOUFAR se konečně chce přiznat, aby si to šel dolů s ním napsat. Toto bylo předem dohodnuto. neboť HRABÁK vždy před TOUFAREM vystupoval jako v roli hodného vyšetřujícího. Také skutečně jsem sešel spolu s HRABÁKEM a HRABINOU dolů do cely TOUFARA, kde nám počal TOUFAR vykládat jak to provedl. Přitom však po chvíli počal opět uhýbat a je pravdou, že za přítomnosti všech jsme mu opět sem tam nějakou vrazili, ovšem ne již pendrekem, ale pouze rukou sem tam nějaký ten štulec. Na to pak TOUFAR řekl, tak já vám to tedy všechno úplně řeknu. A nyní také počal za přítomnosti nás všech vykládat jak a proč provedl zázrak. Z toho důvodu je s ním protokol o tomto, vlastně hlavním meritu věci, psán až 23. února 1950. Totiž nejprve jsme si TOUFAROVÍ přiznání všichni vyslechli a poté jsem se z cely s ostatními vzdálil a HRABÁK s HRABINOU potom s ním jeho přiznání zapsali do protokolu.“¹¹⁸

Představu o Máchově způsobu výslechu získáme z úředního záznamu sepsaného v roce 1951 Milošem Hrabinou, který byl spolu s Václavem Hrabákem určen jako vyšetřovatel P. Toufara. Máchovy vyslyšovací způsoby popsal jako „takové, které odporují všem základním požadavkům normálního šetření.“

Hrabina s Hrabákem odjeli 20. února do Číhoště a po svém návratu zjistili, „že farář Toufara si vzal znovu k výslechu ppor. Mácha a to v době naší nepřítomnosti. V době naší nepřítomnosti kdy farář Toufar znovu změnil výpověď a popřel již před tím učiněné doznání /částečné/ se s. Mácha rozhodl, že použije fyzického násilí, aby jmenovaného „zlomil“, jak on se vyjadřoval. My jsme s tímto postupem nesouhlasili a Mácha si to nedal vymluvit a argumentoval tím, že při posledním pohovoru se Závodským mu tento výslovně prohlásil, aby v případě že Toufar nebude mluvit použil fyzického násilí. Dnes nemohu doslova popsat celou událost, ale vím bezpečně, že Mácha prohlašoval, že proto, že na věci má zájem strana máme povoleno použít všech prostředků u všech osob, které byly ve vazbě a to proto, že případ musí být úspěšně zrealizován.

¹¹⁷ Tamtéž

¹¹⁸ Tamtéž

Toto dohadování trvalo ještě během odpoledne a navečer ten den se již Mácha nenechal přemluvit a nechal si od strážných přinést gumový obušek a předvést Toufara do sklepa /temnice/, kde jej surově zbil. Bití se /nevím přesně/ zúčastnil i s. Zigmund, Němec. Já sám jsem tam zašel asi po 1 hodině a když jsem viděl, že Mácha má Toufara položeného na lavici se zavázanýma očima a nemilosrdně jej tluče hlava nehlava tohoto jsem upozorňoval na to, že jmenovanému může způsobit takové zranění, že jej nebudem moci postavit před soud. Během této doby, co jsem se tam zdržel a bylo to asi 10 až 15 minut jsem na Máchovi pozoroval, že bije Toufara se sadistickou rozkoší jsem ještě několikrát upozornil Máchu, že když již použil fyzického násilí tak ať jmenovaného bije po šlapkách a nemlátí jej hlava nehlava. Když si Mácha nedal říci odešel jsem a celou tuto věc jsem hlásil s. Hrabákovi. /Ovšem ve formě vyprávění, přičemž jsme se shodli na názoru, že Mácha je kariérista a člověk, který pro svoji kariéru je schopen i zabít./

Celá exekuce trvala asi 3 hodiny, kdy Mácha pravděpodobně pro únavu fyzického týrání nechal. Jak dalece se ostatní soudruzi zúčastnili týrání nevím., ale jsem toho názoru, že se jim počínání Máchy hnusilo a také proto, že od toho během exekuce odešli.

Po skončené exekuci se Mácha vrátil zpět na ubikaci a prohlásil, že se mu podařilo Toufara zlomit přičemž jej v jeho nepřítomnosti nazýval sviní a podobnými výrazy. Za krátký čas se z ubikace vytratil a já nakouknutím ven jsem zjistil, že vyjednává s velitelem stráže a to aby jmenovaného dali do temnice. Při tom mu odepřel vydat jídlo až teprve druhý den mu dal tak zvanou /dle jeho výrazu/ Karlovarskou polévku. /Horká polévka ve které je abnormální množství soli/. Je samozřejmé, že farář Toufar po sněžení tohoto pokrmu měl velkou žízeň a je také samozřejmé, že mu Mácha zakázal dávat něco pít. Jak dlouho týrání trvalo si již nepamatuji, ale vím, že ještě druhý den jsme se s. Hrabákem psali se jmenovaným protokol, kdy on svou činnost doznal. Při výslechu byly na jmenovaném stopy po fyzickém násilí, které měl viditelně v obličejí. Po skončení výslechu Toufara byl dán na svoji celu. Druhý den se dostavil do věznice s. mjr. Čech Josef, prokurátor Čížek a npor. Průša a žádali nás, abychom jmenovaného převezli do Čihoště, kde se celá věc nafilmuje. My jsme s Hrabákem tomuto bránili a to proto, že jsme byli v domnění, že jmenovaný není schopen převozu. Později na rozkaz mjr. Čecha jsme převoz uskutečnili. V Čihošti se zázrak nafilmoval a vrátili jsme se zpět do Kartouz.“ (Pozn. aut.: filmování proběhlo v noci ze čtvrtka 23. na pátek 24. 2. 1950)

„V pondělí ráno, když jsem se vrátil zpět od rodiny jsem se od s. dozvěděl, že Toufar musel být převezen do nemocnice a že zemřel. Poznámávám, že k němu musel být volán vězeňský lékař po návratu z Čihoště.“

V závěru úředního záznamu uvedl své přesvědčení, že „to byl Mácha, který byl iniciátorem toho, že Toufar byl doslova ubit.“¹¹⁹

Václav Hrabák vypovídal o tom, jak jejich odjezdu „využil této doby s. Mácha k tomu, že opět začal vyslýchat faráře Toufara sám. Při tomto výslechu poprvé faráře Toufara tloukl a vynutil z něj částečné doznání, že provedl v Čihošťském kostele pohybování křížkem. Když jsem přijel se s. Hrabinou z Čihoště a opětně jsem začal faráře Toufara vyslýchat. Toufar doznání, které učinil s. Máchovi zase odvolával a vymlouval se na to, že nemohl vydržet týrání a proto si toto přiznání vymyslel. Po tomto mém výslechu si Toufara zase vzal Mácha a snažil se z něho vynutit doznání opět bitím, při čemž poukazoval na to, že velitel státní bezpečnosti mu to dovolil Já jsem byl neustále proti tomu, aby Toufar byl Máchou bit a přesvědčoval jsem Máchu, že je nutno Toufara vzít po dobrém a přimět ho k doznání jeho činů. S. Mácha když

¹¹⁹ Úřední záznam, M. Hrabina dat. 27. 6. 1951 ABS, spis ZV 122, sv. 2

viděl, že ničeho nedocílí bitím, od toho upustil a já jsem faráře Toufara zase svým způsobem vyslyšel dál po dobrém a začal jsem mu vytýkati, že víme o jeho činnosti jako na př. i to, že zneužíval nedospělé chlapce k úchylným pohlavním stykům. Pod těmito argumenty a po dlouhé rozmluvě teprve farář Toufar přiznal své činy a případ vylicil jak jej v číhošském kostele provedl. V té době byl Toufar po těle ztlučeny od obušku, kterým jej Mácha týral.

Když přijel tehdejší velitel 2. sektoru VStB s. Čech, řekl jsem mu, co s. Mácha dělá a s. Čech nařídil, aby s Toufarem bylo provedeno nafilmování jeho činu v Číhošti, tak jak jej provedl a s. Máchu ihned bral k zodpovědnosti za jeho špatné počínání a hlavně to, že faráře Toufara tolik ztloukl.

Po nafilmování byl Toufar odvezen zpět do věznice v Kartouzích a vyslyšán již nebyl. Na druhý den pak musel být odvezena narychlo do Prahy do nemocnice a v Praze jsem se dozvěděl, že druhý den pak zemřel.¹²⁰

Proč to Toufar musel vše vytrpět odpověděl v roce 1968 Čech: „Stručně shrnuto rozkaz k urychlenému objasnění věci vyšel přímo od Gottwalda, rozkaz k okamžitému zatčení Toufara na základě zmíněného rozhodnutí Gottwalda pak vydal zřejmě Nosek nebo Veselý s. Závodskému. Domnívám se, že značnou roli v tomto případě hrál i s. Čepička, který byl předsedou výboru pro církevní záležitosti a který do těchto otázek zasahoval. Já jsem s ním v případě Toufara však nikdy nejednal a k tomuto případu mě on osobně žádný pokyn přímo nedával. Cílem celého vyšetřování bylo odhalit podvod se „zázrakem“ a tím odhalit i činnost církve zaměřenou proti našemu státnímu zřízení.

Je pravda, posuzováno dnešními očima, že zatčení Toufara, bylo protizákonné. Nebyly žádné důkazy v době zatčení o jeho tr. činnosti, s prokurátorem rovněž o této věci nikdo nejednal, ale to byla tehdejší doba a tak se to běžně dělalo. Pamatuji se, že jsme se tehdy hodně učili o třídním boji, ale nic o právu a zákonech. Myslím, že to také pramenilo z názorů, že prokuratuře a justici nelze příliš věřit, protože tam jsou nespolehlivé kádry. Mám na mysli dobu bezprostředně po roce 1948. Myslím, že také nikdo z nás, kteří jen v té době pracovali v bezpečnosti, tedy ani já, jsme si nezákonnost našeho postupu neuvědomovali. Příkaz k zatčení vyšel v takovýchto politicky závažných věcech od některého politického činitele a nikdo se neodvážil jej nesplnit.¹²¹

Hrabina s Hrabákem údajně, podle zápisu o výpovědi, provedli v Číhošti při výjezdu od 20. 2. 1950 „několik výslechů na svobodě se školními dětmi“ (pozn. aut.: nezákonně, protože bez přítomných rodičů), odkud přivezli „usvědčující výpovědi, že jich Toufar zneužíval k úchylným pohlavním stykům ...“¹²²

K tomu poznámka autora, že žádný ze zmiňovaných protokolů, který by byl pro StB vítaným důkazním materiálem není nejen zachován, ale nebyl nikdy ani citován při probíhajících vyšetřováních v letech 1951, 1956, 1963 či 1968.

Mé pochybnosti jsou posíleny výpovědí Miloše Hrabiny, který uvedl ve výpovědi v roce 1992: „V zoufalé snaze domoci se nějakých konkrétních materiálů jsme si vymohli služební cestu na Jihlavsko a předpokládali jsme, že na místě činu můžeme konkrétní věci něčím podložit. S ohledem na časový odstup si však již nedovedu vybavit, jaké materiály a od koho jsme tam získali, a v jaké podobě. S poukazem na předchozí výpovědi, které byly časově bližší, je zřejmé, že nějaké poznatky získány byly. Nemůžu však konkretizovat kým a od koho byly

¹²⁰ Zápis o výpovědi V. Hrabáka dat. 25. 6. 1951

ABS, spis ZV 122, sv. 2

¹²¹ Protokol o výslechu svědka Jos. Čech dat. 9. 7. 1968

A VVP Tábor, spis 22/68

¹²² Zápis o výpovědi V. Hrabáka dat. 25. 6. 1951

ABS, spis ZV 122, sv. 2

získány. Vím zcela přesně, že v obci Čihošť jsem nebyl. Nemohu si však při vší snaze vybavit, zdali jsme prováděli výslech dětí, nebo ne. Zaráží mě, že neexistuje písemný materiál, protože v případě výslechu by kopie byla ve spise.“¹²³

Při vyšetřování v roce 1993 uvedl bývalý člen vyšetřovací skupiny S. Cvíček, který obsluhoval nahrávací techniku, že *„žádný výslech, při kterém by se farář Toufar k technickému provedení zázraku přiznal nebyl nahráván ... nebylo na žádné cívice nahráno cokoliv, čím by se přiznával k údajným homosexuálním stykům ...“¹²⁴*

K otázce, kde se objevila zmínka o údajné homosexualitě odpověděl B. Košář v roce 1993: *„Nemůžu říct ... Naše oddělení žádné takové signály nemělo. Podle mého názoru nebyl P. Toufar typem homosexuála...“¹²⁵*

Na vyšetřování ve škole v roce 1950 vzpomínal svědek, tehdy třináctiletý J. Dvořák: *„... Pravděpodobně ve škole jsem byl vyšetřován asi dvěma mně neznámými muži. Vyptávali se co vím o zázraku, jestli jsme tahali za nějaké provázky, jaká auta a jací lidé tam jezdili. V otázkách byla zahrnuta i otázka, jestli nás nějak obtěžoval. V mých odpovědích musela být odpověď, že jsem o pohybu křížku věděl, že jsme se na jeho pohybu nijak nepodíleli, že jsem chodil na faru, kde jsem si vyměňoval známky. Pokud jde o homosexuální chování nikdy jsem ho nevypozoroval, doteky mohly být náhodné. Nikdy nedošlo výslovně k pohl. dráždění, nebo k onanování. Zápis byl formulován vyslychajícími a mně byl předložen k podpisu. Jednáním jsem byl tak zastrašen, že jsem vůbec nevěnoval pozornost tomu, co mně bylo předloženo k podpisu. K tomu podotýkám, že nebyl přítomen žádný z rodičů ani z učitelů. Při výslechu na mně také naléhali v tom smyslu, že můj výslech bude mít vliv na můj další život. Událost se odehrávala v období, kdy probíhaly represe vůči zemědělcům v kraji, ku př. různá vystěhování ve vesnici a vesnicích sousedních.*

K mé výpovědi z 24. 7. 1968, která mně byla předestřena uvádím: V r. 1968 jsem pracoval u OVS jako řidič. K výslechu jsem byl obeslán. Moje výpověď se nezakládá na pravdě a z obavy ze ztráty zaměstnání jsem podepsal výpověď tak jak byla formulována. Ve strachu a při vědomí toho, že P. Toufar je již mrtev, jsem ji podepsal, protože jemu jsem již nemohl ublížit.“¹²⁶

Poslední P. Toufarem podepsané protokoly, jsou datovány 22. a 23. února. Oby byly napsány po jeho bití Máchou. V prvním je uvedeno m.j.: *„... dodávám, že jsem byl od 15 let homosexuálně úchylný a pěstoval jsem styky většinou s mladými chlapci ...“¹²⁷*

O podmínkách za jakých protokoly vznikaly vypověděl Mácha: *„... odpoledne při vyslychání po exekuci, tj. dne 22. 2. začal Toufar opět měnit svoji výpověď, když ho vyslychali Hrabák a Hrabina, tak jsem tam sešel a je možné, že jsme Toufarovi nějaký štulec dali. Kdo mu ho dal se už nepamatuji, nedovedu si na to vůbec dobře vzpomenout. Vím jen, že nás tam bylo všech 5, tedy i Hrabák, Hrabina, Němec a Řezníček.“*

Vyslychajícímu pplk. Dr. Václavu Podhradskému popsal i korekci, do které dal P. Toufara umístit: *„... korekce se vykonávala ve zvláštních celách ve sklepě, byla tam naprostá tma. dřevěná lavice a nějaký betonový výstupek. Myslím, že vězeň spal na té lavici, ale to*

¹²³ Výpověď svědka M. Hrabina dat. 4. 12. 1992

¹²⁴ Výpověď svědka S. Cvíček dat. 21. 1. 1993

¹²⁵ Výpověď svědka B. Košář dat. 14. 1. 1993

¹²⁶ Výpověď svědka J. Dvořák dat. 6. 1. 1993

¹²⁷ Dodatek protokolu č. 5 J. Toufar

A ÚDV spis. zn. 7/Vv-91

Tamtéž

Tamtéž

Tamtéž

ABS, spis ZV 122, sv. 2

nevím jistě. Strava v korekci byla horší než normálně v cele, ale to bylo stanoveno předpisem.“¹²⁸

Dále v protokole z 22. února uvádí P. Toufar jména 11 chlapců z Číhoště a okolí, kteří měli být jeho jednáním postiženi a působí jako výčet jmen, na která si vzpomněl. Je pravděpodobné, že dodatek č. 5, který není podepsán vyslychajícím ani svědkem výslechu, byl pořízen Máchou. Následující dodatek č. 6 z 23. února je podepsán Hrabákem jako vyslychajícím a svědkem výslechu Hrabinou.

Tento protokol je formulací legendy o sestrojení mechanismu pohybu křížku, tak jak si jeho pohyb vysvětlovali soudruzi marxisté na ÚV KSČ, příslušníci StB a prokurátoři i důvodu proč byl pohyb křížku inscenován: „... *Přemýšlel jsem jakým způsobem bych mohl něco provést, co by nejvíce uškodilo dnešnímu lidovědemokratickému režimu v ČSR. Ve svém přemýšlení jsem dospěl k názoru, že bude nejlépe provést nějakou věc, která by se nemohla nějak vysvětlit a mohla být vykládána buď jako zjevení anebo zázrak ... považuji kříž ... jako symbol v boji proti Marxismu-Leninismu ...*“¹²⁹

Dále podle tohoto posledního dodatku popsal P. Toufar mechanismus, který jak víme, nebylo možno sestrojít a pohyb křížku uskutečnit. Jan Bokr, vedoucí technické skupiny, která měla za úkol instalovat zařízení podle popisu v Dodatku č. 6, potvrdil v roce 1995, že se jim to nepodařilo, i když byli v Číhošti 3x. Pro film dělal model skříňky (svatostánku) v Praze až po natáčení v Číhošti.

Protože oba texty byly již při běžném čtení výrazně odlišné jak po jazykové tak po stylistické stránce, byl při vyšetřování v 90. letech vyžádán znalecký posudek od kriminalistického ústavu v Praze, z něhož cituji zkráceně závěrečnou část:

„1/ *Zápisy vyhotovila jedna osoba, která není autorem (ani pisatelem) Dodatku č. 5*

2/ *Výslechové protokoly jsou spontánní, předem nepřipravené zápisy mluvené řeči, odrážející dialogický charakter výslechu. Pro Dodatek č. 6 však není příznačná spontánnost v téže míře jako u dříve vyhotovených protokolů, předem připravený charakter monologického vyjádření je zde patrnější.*

Dodatek č. 5 ze dne 22. února 1950, obsahující přiznání k homosexuálním stykům s chlapci má ze stylizačního hlediska zcela jiný charakter než všechny ostatní texty, jde o předem připravený monologický projev, postrádající konkrétnost a detailnost výpovědi typickou pro ostatní zápisy výpovědi.“¹³⁰

K obsahům protokolů, k jejich vypovídací hodnotě a hodnověrnosti jen poznámka B. Košaře: „Z výpovědi některých členů vyšetřovací skupiny vím, že některé protokoly odmítl P. Toufar podepsat a roztrhal je...“¹³¹ To znamená, že některým z vyšetřovatelů byly P. Toufarovi předkládány výslechové protokoly, které nejen nebyly záznamem jeho výpovědi, ale pokud jeho vůle nebyla mučením oslabena musel jejich text takovým ostrým způsobem odmítnout.

¹²⁸ Protokol L. Mácha, 25. 9. 1968

¹²⁹ Dodatek protokolu č. 6 J. Toufar

¹³⁰ Znalecký posudek dat. 16. 9. 1994, jazyková expertíza

¹³¹ Protokol o výslechu svědka, B. Košař dat. 14. 1. 1993

A VVP Tábor, spis 22/68

ABS, spis ZV 122

A ÚDV č.j. 37/Vt-94 - Rá

A ÚDV č.j. 37/Vt-94 - Rá

9/ Noc

Na dny 24. až 26. bylo svoláno zasedání ÚV KSČ, které mělo projednávat mimo jiné i další postup Strany v církevní politice. Josef Čech, vedoucí sektoru MV, který pracoval na případu Číhošť vypovídal o sledu událostí v období před tímto zasedáním: „... *V té souvislosti byl jsem předvolán k min. Noskovi a byl přítomen rovněž Jindřich Veselý s tím, že se máme dostavit i k s. Gottwaldovi. K tomu však nedošlo, nýbrž se s. Gottwaldem bez mé přítomnosti projednali celou záležitost Číhošťského zázraku ostatní jmenovaní a mně pak bylo tlumočeno, že Gottwald nařídil zázrak urychleně objasnit a z toho vzešla další direktiva, aby do zasedání ÚV bylo zde doznání faráře Toufara a provedena filmová rekonstrukce. Byl to pro nás hrozný rozkaz, protože bylo málo času. V první fázi existovala verze jak na státní tak na veřejné bezpečnosti, že zázrak spočíval v tom, že věc byla domluvena mezi farářem a kostelníkem. Farář kázal a za oltářem kostelník hýbal příslušným mechanismem, který ovládal křížek nad svatostánkem. V duchu této verze přistoupili jsme k realizaci případu tak, že nejprve byl vzat do vazby kostelník. Při výsleších popíral, že by na tzv. zázraku se nějak podílel. nebo měl o něm vědomost. Na tomto prakticky setrval, takže verze o účasti dvou lidí na zázraku padla. Podotýkám, že jsme si nedokázali jinak provedení „zázraku“ představit. Farář rovněž účast na „zázraku“ nepřiznával. Skutečnost, že farář Toufar byl rovněž vzat do vazby aniž by proti němu bylo formálně zahájeno tr. stíhání a vyžádán souhlas prokurátora odpovídá té době, když se to takhle nezákonně dělalo. Když padla verze s kostelníkem ... trval zájem na urychleném vysvětlení případu, přičemž cílem bylo, aby farář Toufar vystoupil se svým doznáním na tiskové konferenci, když někdo z vyšetřovací skupiny mně oznámil, že farář se doznal, organizoval jsem z Prahy filmování rekonstrukce a odeslal tam technickou skupinu v čele s Josefem Bokrem...*“¹³²

Připustil, že technici pracovali v Číhošti už ve čtvrtek odpoledne 23. února. Nezmínil se o tom, že musel také zajistit příslušníky VB a StB naprosté uzavření prostoru kolem kostela a fary, tak i přístupových cest do vesnice, jak si zaznamenal ppor. Solař z KV StB v Jihlavě.

Ten spolu s dalšími příslušníky StB Housarem, Nádeníčkem, Pokorným a Němcem odjel na příkaz náčelníka Vlad. Bouzka 23. února do Číhoště, kde „*se celý případ filmoval a to tak, že prakticky farář Toufar toto předvedl a org. z Jihlavy zajišťovali okolí, protože se toto provádělo o půlnoci a místní občané uvedené vesnice nesměli se dozvědět, že farář Toufar je v Číhošti. S našimi úkoly jsme byli seznámeni, protože celou tuto akci řídili orgánové z Prahy. Téže noci. kolem 1. hodiny byl farář Toufar přivezen a to v TUDORU. Já jsem šel těmto soudruhům naproti, protože jsem jim měl ukázat cestu, kudy mají jít a oni sami zastavili asi 100 m před vesnicí. Když farář Toufar vystupoval z auta, zjistil jsem, že to s ním není v pořádku. Jmenovaný nemohl normálně jít a dva soudruzi jej museli vést. Při této chůzi vydával bolestné nářky. Odvedli jej postranní cestou do kostela. V kostele byla celá řada soudruhů z Prahy, kteří měli již připraveny světla k tomuto praktickému provádění. Při oblékání faráře Toufara bylo vidět, že sám se nemůže obléci, protože nemohl zvednout ruce. Při tomto oblékání mu soudruzi z Prahy pomáhali. Po předvedení celého případu, který farář Toufar asi dvakrát opakoval, byl tímž autem odvezen. Pokud si pamatuji, byl přítomen v řízení celé této akce s. Čížek a tehdejší škt. Čech.*“¹³³

Čechův protokol pokračuje „... *nařídil jsem, aby během noci, tj. z 23. na 24. 2. 1950 byl Toufar k rekonstrukci dopraven do Číhoště. Já sám jsem jel do Valdic a tam jsem chtěl mluvit ještě předtím s Toufarem. Zde jsem se dozvěděl od vyšetřovatelů, že Mácha z Toufara*

¹³² Zápis o výpovědi Jos. Čech, 5. 6. 1968

¹³³ Vlastní zpráva J. Solař, 21. 1. 1954

doznání vytloukl. Vyšetřovatelé mi říkali, že Toufar má oteklé nohy, protože byl Máchou bit i do chodidel a někteří se vyslovovali v tom smyslu, že těžko se bude moci rekonstrukce zúčastnit.“¹³⁴

Jeden z tehdejších dozorců, který vypovídal v roce 1968 se nemohl k výsledkovým metodám vyšetřovatelů StB vyjádřit, protože jak řekl „žádné poznatky nezískal“, ale pamatoval si: „jednou ráno jsem vstal a hledal svoje bačkory. (Pozn.aut.: dozorcí chodili po chodbách při střežení v bačkorách, aby jejich kroky nebyly slyšitelné) Jednalo se o bačkory, které jsme vyfasovali. Nemohl jsem je najít, až pak mi je někdo hodil. Zjistil jsem, že jsou na nártu rozříznuté. Přitom jsem se dozvěděl, že moje bačkory byly půjčeny Toufarovi, kterého tu noc odváželi k rekonstrukci do Čihoště, a k ránu ho zase přivezli ... To, že mu byly zapůjčeny moje bačkory mi bylo některým členem naší ostrahy zdůvodněno tím, že jediné byly vhodné – byly poněkud větší ... v souvislosti s půjčením mých bačkor Toufarovi byla na naší světnici řeč o tom, že měl být v korekci a tam měl být zbit do chodidel, takže mu nohy naběhly. Kdo ho měl bit nevím, zřejmě příslušníci StB, kteří Toufara vyslyšeli...“¹³⁵

Čech pokračoval v popisu setkání s P. Toufarem ve Valdicích: „... světlo na cele bylo velmi špatné. Pamatuji se, že jsem mu ohmatával chodidla a cítil jsem jak je má napuchlá. Řekl jsem mu, aby se prošel po cele, což provedl. Ptal jsem se ho, zda může jet do Čihoště a on odpověděl, že ano. Na základě toho jsem pak rozhodl, že rekonstrukce bude přece jen provedená a Toufar byl krátce poté odvezen do Čihoště. Já jsem měl před očima stále tiskovou konferenci, na kterou měl být Toufar přivezen a bál jsem se, že v důsledku Máchova zároku to bude zmařeno. Šel jsem pak za Toufarem na celu a ptal jsem se ho jak mu je. Odpověděl mi, že už je to dobré. Nezdálo se mi, že by vypadal tak zle, že by se nemohl zúčastnit rekonstrukce. Jednal jsem s ním někdy večer, už za tmy, takže na rekonstrukci mohl být přivezen do Čihoště někdy mezi 22 až 24 hodinou. Já jsem s ním v autě nejel, myslím, že jsem jel napřed. Mám takový dojem, že v kostele bylo připravováno zařízení tak, jak je měl Toufar použít k provedení „zázraku“, ale při mém příjezdu nebylo ještě vše hotovo. Kdo to sestavoval a podle jakých údajů nevím, respektive si to nepamatuji. Víím, že tam bylo více lidí. Jak dlouho trvala rekonstrukce přesně nemohu říci, myslím že asi 30 – 40 minut. Farář Toufar byl při pohybu v kostele velmi klidný, řekl bych až apatický. Mnoho chodit jsem ho neviděl. Kněžské roucho mu přinesli do lavice, kde seděl a oblékl se tam. Pak jsem ho viděl toliko jít ke kazatelně, na kterou mu však museli dva pomoci. Sám by tam těžko vyšel...“

Ve výpovědi se zmínil i o tom, že „zařízení jehož pomocí měl být „zázrak“ proveden, překvapilo svou primitivností a jednoduchostí ...“¹³⁶ Nezmínil však důležitou okolnost, že nebylo funkční.

Čech svoji roli při filmování v Čihošti popsal již v roce 1952 v krátké zprávě pro kádrový odbor MNB tak, že obdržel „rozkaz od ministra vnitra soudr. Noska, abych provedl rekonstrukci věci a celou věc nafilmoval přímo v Čihošťském kostelíku ... Při příjezdu do Valdic jsem zjistil, že skupina vyšetřujících orgánů je rozladěna a na moji žádost aby mi byl přiveden farář Toufar mi bylo sděleno, že leží v cele nemocen a že nemůže vstát. Odebral jsem se ihned do cely a pamatuji se velmi dobře, že toto nebylo vhod s. Máchovi a že mi toto všelijak vymlouval. Faráře Toufara jsem v cele prohlížel a zjistil jsem, že se nemůže hnout hlavně proto, že byl fyzicky vyslychán. Ihned na místě jsem soudruhům řekl, že přirozeně s tímto způsobem nebude nikdo souhlasit a že budou z toho vyvozeny důsledky. Přes hodinu jsem se rozhodoval,

¹³⁴ Zápis výpovědi Jos. Čech 5.6. 1968

A VVP Tábor, spis 22/68

¹³⁵ Protokol o výslechu svědka, Václav Táborský, 16. 7. 1968 A VVP Tábor spis 22/68

¹³⁶ Protokol o výslechu, Jos. Čech, 9. 7. 1968

A VVP Tábor spis 22/68

mám-li Toufara dovést do Čihošťského kostelíka a tím splnit rozkaz anebo mám-li od věci upustit. Protože v tehdejší době šlo o významnou politickou záležitost, nechtěl jsem čekat na vyléčení Toufara, odvezl jsem tohoto do Čihoště a provedl jsem celou rekonstrukci a celý případ zfilmovali soudruzi z technického odboru.

*Druhý den mi bylo telefonicky sděleno z Valtic, že se stav Toufara zhoršuje a po schválení ministrem jsem poslal do Valtic letadlo a ambulanc...*¹³⁷

Podporučík SNB Mácha při vyšetřování případu P. J. Toufara v roce 1951 do protokolu o natáčení uvedl, že se do věznice se s. Košařem dostavil i s. Čech, který nám řekl, „že má příkaz ÚV KSC nafilmovat z Čihoště celý případ s farářem Toufarem. Poukázali jsme tehdy všichni s. Čechovi na zdravotní stav Toufara s tím, zda by cesta do Čihoště nešla odložit až se jeho zdravotní stav trochu zlepší. Soudr. Čech trval na tom, aby byl odvezen do Čihoště ... V této epizodě mi bylo divné, proč s. Čech přišel jakoby s hotovou věcí, že P. Toufar se již po pravdě přiznal a že s ním bude možno celý případ na filmovat. Bylo mi to divné proto, že jsem do Prahy ještě nezaslal písemnou zprávu o jeho přiznání, protože byla teprve vypracována a s. Čech přijel a ještě k tomu se odvolával na rozhodnutí ÚV, když ani ÚV KSC ani s. Čech nemohli znát výsledek našeho šetření. Pojal jsem tedy podezření, že soudruzi z ÚV, když učinili toto rozhodnutí, nebyli správně informováni o průběhu a výsledku šetření ... Při této příležitosti jsem rovněž hlásil s. Čechovi jak s P. Toufarem a proč s ním bylo takto naloženo a zacházeno během posledních dvou dnů vyšetřování.

Potom byla krátká porada, na které s. Čech udělil pokyny, kteří soudruzi pojedou do Čihoště s P. Toufarem, aby mohl být případ nafilmován. Převoz do Čihoště byl konán v noci a cesta tam proběhla bez jakékoliv nehody a obtíží. Převozu se zúčastnil kromě mě s. Čech, s. Hrabák, s. Hrabina, s. Němec, s. Košař. V Čihošti potom jsme P. Toufara vyvedli z vozu a přivedli do kostela, kde na nás již čekali soudruzi z techniky a měli vše připraveno k filmování. Jména těchto soudruhů neznám. Přítomen byl rovněž s. Čech, Košař a s. Lukšan. P. Toufar byl poslán na kazatelnu a podle jeho výpovědi byl sestrojen mechanismus kterého P. Toufar použil a celý případ byl nafilmován. Po nafilmování byl P. Toufar převezen zpět do Kartouzské věznice... “

K celé akci vyslovil v protokolu i své tehdejší pochybnosti „jakým způsobem přinutí Toufara v případě, že by se nepřiznal k inscenování „Čihošťského zázraku“...“¹³⁸

O tom, kdo rozhodl o natáčení v Čihošti napsal ve svém vyjádření k Máchově protokolární výpovědi R. Stehlík: „... Církevní šestka projevovala o vyšetřování velký zájem, který nám byl tlumočen prostřednictvím s. Dr. Čepičky, který byl o průběhu výsledku stále informován ...

Několik dní na to se Toufar přiznal jak zázrak provedl, nepřiznal však, kdo ho k tomu přiměl. Na základě tohoto částečného přiznání bylo církevní šestkou rozhodnuto, že čihošťský zázrak má být propagačně využit a to jak filmem tak i tiskem. Rozhodnutí nám bylo sděleno s. Čepičkou. Vzhledem k tomuto rozhodnutí, odjel s. Čech a s. Košař do Staré Vsi, odkud odvezli Toufara do Čihoště, kde byla provedena rekonstrukce provedení čihošťského zázraku tak, jak Toufar přiznal, že to provedl. Nafilmováno to bylo našimi technickými orgány. Podle sdělení s. Košaře byl již tehdy Toufar v ubohém stavu, chůze i stání mu dělaly těžkosti. Ostatní filmování již bez Toufara jsem se zúčastnil jako člen komise, která prováděla sfilmování čihošťského zázraku.

¹³⁷ Vyjádření J. Čecha, dat. 28. 2. 1952 ABS os. spis Lad. Mácha

¹³⁸ Protokol s L. Máchou, dat. 20. 6. 1951 ABS, spis ZV 122

Několik dní po filmování volal velitel věznice, že je nutný okamžitý převoz Toufara do nemocnice k provedení operace. Odletěl jsem ihned do Jičína a zároveň jsem poslal sanitní vůz řízený naším orgánem z Prahy do Staré Vsi. Po přeletu do Staré Vsi mi sdělil vězeňský lékař, že Toufar musí být ihned převezen do nemocnice k provedení operace, Podle bolesti jde prý patrně o zánět pohrudnice.

Teprve v sanatoriu bylo zjištěno orgány církevního referátu, že Toufar byl týrán. Jak jsem již uvedl ve svém hlášení, byly končetiny od břicha až včetně prstů u nohou jedna krevní podlitina, takže nebylo vidět sebe nejmenšího světlejšího místa.

K protokolární výpovědi s. Máchy prohlašuji, že v mé přítomnosti mu nikdo nedal příkaz, aby při výslechu použil fyzického násilí. Naopak, vždy bylo zdůrazňováno, že nám na Toufarovi velmi záleží, že bude hlavní osobou v procesu, z čehož samozřejmě plynulo, že záleží i na jeho fyzické zachovalosti!“

Vyjádření špkt. Stehlíka prozrazuje jeho neznalost technických možností, když napsal: „Zázrak byl nafilmován přesně tak, jak Toufar ve své výpovědi uváděl.“¹³⁹ Mělo být, že byl nafilmován pohyb pravé ruky kněze na kazatelně, jak je popsán v Dodatku k protokolu č. 6, datovaném 23. února. Pravdivá je následující věta: „Jedině podrobné provedení mechanismu na kříži bylo nafilmováno dodatečně.“¹⁴⁰ Její pokračování by znělo: protože funkční mechanismus nebylo možné podle popisu P. Toufara v Dodatku č. 6 sestavit.

Po nafilmování P. Toufara na kazatelně, které trvalo podle výpovědi Čecha asi 30 až 40 minut¹⁴¹, byl pan farář převezen zpět do Valdic. O průběhu zpáteční cesty není zachováno žádné svědectví kromě zmínky ve výpovědi L. Máchy kde uvedl: „... ještě ráno v pátek 24. 2. jsem se dostavil k Závodskému. Byl jsem svědkem toho, když přebíral telefonické hlášení z Valdic, že Toufarovi se cestou z Čihoště do Valdic udělalo velmi zle, že museli zastavit a vystoupit s ním z vozu ...“ Ve výpovědi pokračoval: „... Bud' před polednem. nebo ještě po obědě jsem byl opět u Závodského a byl jsem svědkem dalšího telefonického hlášení, z něhož jsem vyrozuměl jen to, že Toufarův stav se horší a že u něho byl lékař. Vzpomínám si, že Závodský řekl, aby dál sledovali jeho stav a v případě nutnosti převozu do nemocnice aby znovu zavolali. Večer toho dne, tj. v pátek 24. 2. jsem přišel znovu do sekretariátu Závodského a zjistil jsem, že před tím došlo další telefonické hlášení o zhoršení Toufarova zdravotního stavu. Dozvěděl jsem se to od Lukšana. Dále jsem se dověděl, že už bylo jednáno o Toufarově převozu letadlem do Prahy do nemocnice, ale vím, že večer tento záměr uskutečněn nebyl...“

V sobotu dne 25. 2. jsem byl opět v sekretariátě Závodského a zjistil jsem, že už je vyjednáno letadlo do Valdic a že s Toufarem je to nějaké velmi vážné. Pak už jsem s Toufarem nepřišel do styku a nevěděl jsem ani, že pro něho jela z Prahy sanitka.“¹⁴²

¹³⁹ Vyjádření R. Stehlíka, dat. 22. 6. 1951

¹⁴⁰ Tamtéž

¹⁴¹ Protokol o výslechu svědka, J. Čech, 9. 7. 1968

¹⁴² Protokol o výslechu svědka, L. Mácha, 25. 9. 1968

ABS, os. spis L. Mácha

A VVP Tábor, spis 22/68

A VVP Tábor sp. zn. Vv 22/68

10/ Den, kdy zemřel

Sanitkou odjížděli do Valdic Hofman a Skerl, který cestu dost podrobně popsal: „*Ten den, kdy Toufar zemřel, přesné datum si nepamatuji, si mne zavolal Stehlík, vedoucí našeho oddělení (zástupcem byl Košar) a říkal mi, že s ním poletím do Jičína, že s Toufarem je to špatné, že snad umírá. Měli jsme zařídit převoz ...*

Po příjezdu do Valdic jsme vzali nosítka a šli pro Toufara, myslím až do cely. Pamatuji se, že Toufar vypadal strašně zle. Nepodobal se ani člověku. Byl celý zchátralý, hubený, tváře měl propadlé, strhané rysy v obličejí, oteklé a rozpraskané rty a měl takovou divnou barvu v obličejí a stejně tak i na těle, přesně řečeno byl celý žlutý. V obličejí měl nějaké modřiny, modřiny jsem viděl i na těle, pamatuji se, že především na rukou i stehnech, myslím že i na zádech. Bylo mi jasné, že byl hodně zbit. Byl v jakési agonii. Trásl se a pronášel jakési vzdechy. Zřejmě měl strašné bolesti. Všiml jsem si, že rukama si stále sahal na břišní krajinu. Prostě byl k nepoznání ve srovnání s tím, když jsme ho zatýkali ...

Toufara jsme převáželi do státního sanatoria v Legerově ulici. Jeho jméno pokud vím, během celého pobytu v nemocnici nepadlo ... na bílém prostěradle jeho tělesný stav vypadal ještě hůře než předtím.“¹⁴³

Ze zdravotnické dokumentace víme, že pacient Josef ZOUHAR na pokoji 312 v Borůvkově sanatoriu v Praze, přijatý 25. 2. 1950 dostal ve 14. 30 hod intarvenozní infuzi, v 18. 00 hod první transfuzi a v 18. 30 hod byl operován.¹⁴⁴

V té době vedoucí lékař Státního sanatoria MUDr. František Maurer, který měl v den převozu P. Toufara stálou službu, byl na jeho příjem upozorněn hned při příchodu do zaměstnání správkyní sanatoria Sárrou Vainsteinovou a později vypovídal: „*Pacient ležel na lůžku na zádech a když jsem ho odkryl spatřil jsem obrázek, který mi dodnes utkvěl v paměti. Myslím, že pacient byl nahý, protože mám před očima dodnes celé jeho tělo. Viděl jsem, že je pokrytý po celém těle modřinami velikosti asi tak za polovic dlaně. Tyto modřiny měl jak na prsou, tak na bříše, tak i na nohách a pažích. Pochopitelně viděl jsem jen přední část těla, neobracel jsem ho a nemohu se tedy vyjádřit, zda tyto modřiny měl i na zadní části těla ... Potom byl povolán do ústavu dr. Špaček, který u nás prováděl operace.*“¹⁴⁵

Ten ve výslechovém protokolu svědka vyjádřil své vzpomínky takto: „*...Podrobně jsem pacienta prohlédl a zjistil jsem, že je ve velmi špatném tělesném stavu. Poznal jsem, že jde u něho o pokročilý zánět pobříšnice. Kontakt s pacientem nebyl dobře možný, na otázky nereagoval přiměřeně a jeho stav bych označil jako praekomasní. Při této prohlídce jsem dále zjistil, že má rozsáhlé krevní podlitiny na zádech a na hýždích a na stehnech a dále také na ploskách nohou. Tyto krevní podlitiny zřetelně vystupovaly, ale přesto na mně působily dojmem, že jsou poněkud staršího data...*

...Pokládám za nutné zdůraznit, že pokud jsme se k operaci rozhodli, že jsme při stavu pacienta příliš na její úspěch nevěřili, přesně řečeno byli jsme si vědomi jejího velkého rizika. Když se stav pacienta poněkud upravil, přikročili jsme k operaci. Operaci jsem prováděl já, asistoval asi dr. Maurer ... Během operace byl v místnosti přítomen orgán bezpečnosti ... přítomnému orgánu bezpečnosti jsme dávali patrně ve zkumavce vzorek tekutiny z břišní dutiny a to na jeho vlastní žádost...

¹⁴³ Protokol o výslechu svědka, Josef Skerl, 1. 7. 1968

¹⁴⁴ Zdrav. záznamy Státního sanatoria v Praze

¹⁴⁵ Protokol o výslechu svědka, MUDr. Fr. Maurer, 31. 7. 1968

Tamtéž

Tamtéž

Tamtéž

Mně samotnému se zdálo takové opatření nadbytečné, protože jsem v daném případě nic podezřelého neshledal a jak jsem již uvedl, ani zmíněná tekutina na mě nějakým neobvyklým dojmem nepůsobila. Já sám od sebe bych nic takového nedělal...

Operační výkon snesl pacient vcelku dobře a v relativně slušném stavu byl převezen z operačního sálu na pokoj. Na pokoji pak u něho byla jedna žena v bílém plášti, která vystupovala jako sestra, ale byla to zřejmě příslušnice bezpečnosti.

K celé věci bych považoval za nutné zdůraznit, že pacient byl do nemocnice přivezen ve velmi zbědovaném stavu a tento stav svědčil o zanedbání povinné lékařské péče, pokud ho měl lékař v kritické době v ošetřování, pokud ho lékař v té době neviděl, dopustily se hrubého porušení orgány, které ho měly pod dozorem. Je jasné, že laik nemůže mít tu představu co lékař, záleží hodně na inteligenci, ale zánět pobřišnice vyvolaný prasknutím vředu bývá prováděn tak markantními příznaky, že i laik si musí uvědomit nutnost okamžité lékařské pomoci.

K otázce vzniku vředové choroby a prasknutí vředu uvádím, že vředová choroba vzniká v důsledku různých stressových situací vyvolaných buď fyzickými nebo psychickými zátěžemi. Spíš ovšem psychickými.“

V další části výpovědi se dr. Špaček vyjádřil i k Máchovu tvrzení o vypití louhu na mytí podlahy: „Požití louhu bych vylučoval.“ Ke stejnému závěru došla i odborná znalecká expertiza. Dále pokračoval: „Na další dotaz zda Toufar by mohl s prasklým vředem vydržet při rekonstrukci v Čihošti několik hodin stát a se byt i s pomocí jiných pohybovat uvádím, že to pokládám téměř za vyloučené. Po seznámení s tím, že při návratu z Čihoště se mu udělalo nevolno, měl zvracet a dokonce na chvíli ztratit vědomí, se domnívám, že právě v této době mohlo dojít k proděravění vředu...“

Jeho lékařský názor zněl: „...I když bití a další nesprávné počinání vůči Toufarovi nelze označit za přímou příčinu smrti, je třeba vidět, že to všechno buď přímo vyvolalo vředové onemocnění nebo významným způsobem přispělo k jeho fatálnímu vývoji.“¹⁴⁶

Soud dr. Maurera byl tvrdší: „...Já se ani dnes neostýchám použít slova vražda v souvislosti se smrtí Toufara...“¹⁴⁷

Také vrchní sestra Bussiniová byla „někdy začátkem roku 1950 najednou večer volána na operační sál ... kde ležel už nějaký pacient na stole a v sále byli přítomni dr. Špaček, dr. Maurer a dr. Sonenschein ... Jak se jmenuje pacient a o koho se vlastně jedná jsem nevěděla ... Viděla jsem, že pacient je ve velmi zbědovaném stavu, měl propadlý obličej ... mluvil nesouvisle. Z jeho řeči jsem porozuměla jeho výrokům pomozte mi, já chci žít a dále výroku jsem nevinen ...

Operace trvala si dvě hodiny...“¹⁴⁸

Oblečena jako zdravotní sestra přihlížela, ale neasistovala příslušnice StB Věra Hlaváčková. „Po operaci byl převezen Toufar na pokoj a já jsem seděla u jeho lůžka až do jeho smrti k níž došlo za několik hodin po operaci. Hlídala jsem jeho tep a celkově na něho dávala pozor, pokud tam nebyl lékař ze sanatoria. Ten tam však většinu času od operace až

¹⁴⁶ Protokol o výslechu svědka, MUDr. Bohumil Špaček, 21. 6. 1968 A VVP Tábor, spis 22/68

¹⁴⁷ Protokol o výslechu svědka, MUDr. Fr. Maurer, 31. 7. 1968 A VVP Tábor, spis Vv 22/68

¹⁴⁸ Protokol o výslechu svědka, Marta Bussiniová, 28. 6. 1968 A VVP Tábor, spis 22/68

do smrti Toufara byl. Kromě mne seděl na pokoji další příslušník StB Jaroslav Rotsch, tam někde také byli Vladislav Hofman a Skerl. Účelem našeho pobytu bylo, aby k Toufarovi nepřišly cizí osoby...“¹⁴⁹ uvedla v podávaném svědectví v roce 1968.

Cizí osoby se s P. Toufarem už nesetkaly, protože krátce po 20. hodině zemřel. V sanatoriu přítomní příslušníci začátkem března potom podepisovali zvláštní upozornění, že „o případu tzv. zázraku v Čihošti nebudou s nikým mluvit a to ani se svými služebními spolupracovníky...“¹⁵⁰ Zdravotníkům byla připomenuta povinnost profesní mlčenlivosti.

Když byl v roce 1963 dotázán náčelník Ústavu soudního lékařství Ústřední vojenské nemocnice v Praze pplk. Zdeněk Šňupárek, kterého nemůžeme řadit k odpůrcům režimu, zda výkon vazby a průběh vyšetřování za použití fyzického násilí zvláště brutální formou mohlo ovlivnit zdravotní stav a úmrtí **Josefa Zouhara** odpověděl: „Je možno dobře připustit, že perforace žaludečního vředu mohla být vyvolána jak psychickým tak fyzickým násilím ... Při tom nutno upozornit, že osoba takto nemocná byla prakticky vazby neschopná...“¹⁵¹

Ve spise ZV 122 je záznam jistého Dr. Vavřika, kterému dával příkazy příslušník StB z KV NB v Praze B. Musil (Košář) „Bylo sem telefonicky sděleno, okr. prokuraturoou v Praze, že má býti neprodleně provedena soudní pitva mrtvoly neznámého muže, který zemřel dne 25. II. t.r. v Borůvkově sanatoriu a dále, že má býti zařízen jeho úřední pohřeb.

Veškerý tyto věci byly dnes v dopoledních hodinách zařízeny. Okresní prokuratura dále sděluje, že v ústavě pro soudní pitvu má býti zařízeno, aby mrtvola nebyla spatřena zaměstnanci nebo třetími osobami vůbec, i toto bylo zařízeno.“¹⁵²

Další záznam z téhož dne ve 12. 15 hod potvrzuje jeho dohodu s „Musilem“ o střežení pitevný před pohřbem.

Převoz těla P. Toufara zajišťovali ještě v noci Košář a Skerl, který také podle zmíněné dohody střídavě s Rotschem prosekturu střežil.¹⁵³

O samotné pitvě uvedl prof. MUDr. Jaromír Tesař, který se jí účastnil: „Vím, že ho pitval prof. dr. Hájek, a to na základě nahlédnutí do pitevního protokolu. Pamatuji se, že se jednalo o silnějšího muže, který měl na těle modřiny a že se jednalo o prasklý žaludeční vřed se zánětem pobřišnice. Tehdy jsem nevěděl, že osoba, kterou pitváme, je farář Toufar z Čihoště. Pitván byl pod jménem Josef Zouhal.

Teprve v roce 1953 a to 10. 6. jsem se dozvěděl, že shora uvedenou osobou byl farář Toufar. Učinil jsem o tom také zápis do našeho deníku (žurnální knihy). Zápis jsem psal já a stejně tak jsem tam potom připsal i zjištění správného jména, tj. Toufar a jeho generálie.

Toufar měl na těle podlitin více než je uvedeno v pitevním protokole. Shodovalo by se to také se záznamem v deníku, kde je mou rukou uvedeno „sugillationes militiplices trunci et extremitatum“, což znamená mnohočetné zhmožděninny, přesně řečeno podlitiny trupu a končetin.

¹⁴⁹ Protokol o výslechu svědka, Věra Hlaváčková, 2. 7. 1968

¹⁵⁰ Prohlášení o služební mlčenlivosti

¹⁵¹ Záznam odpovědi MUDr. Šňupárka, 22. 1. 1963

¹⁵² Záznam Dr. Vavřika, 27. 2. 1950

¹⁵³ Protokol o výslechu svědka, R. Skerl. 1. 7. 1968

Tamtéž

ABS, spis ZV 122 sv. 2

Tamtéž

Tamtéž

A VVP Tábor, spis 22/68

Pitevní protokol, který je uložen v naší evidenci a jehož fotokopie byla dnes předána vojenské prokuratuře je psán, pokud se týká písma učiněného rukou a perem, rukou prof. dr. Hájka. To vím zcela bezpečně. Opis pitevního protokolu, znějícího na jméno „Josef Zouhal“ jsem psal já, je totožný s protokolem založeným v naší evidenci. Byl mi předložen dále k nahlédnutí protokol na jméno „Josef Zouhal“, založený ve spise Generální prokuratury v Praze. I na tomto protokole jsou údaje psané perem psány rukou prof. dr. Hájka a podpis je podpis prof. dr. Hájka. Rukou prof. dr. Hájka je také připsáno vedle jména „Zouhal Josef“ údaj „recte Toufar Josef“. Nad škrtnutým slovem „Zouhal“ nadepsané jméno „Toufar“ je psáno rukou prof. dr. Hájka. Nemohu vyloučit, že prof. Hájek nevyhotovil dodatečně nový pitevní protokol. V pitevním protokole se hovoří o podlitinách jen na končetinách, zatímco v našem deníku je zmínka o podlitinách ještě na trupu...“¹⁵⁴

V archivním fondu min. spravedlnosti, v tzv. Klosově archivu, je uložen originál protokolu, sepsaného komisí krajského soudu trestního v Praze dne 27. 2. 1950 v Ústavu pro soudní lékařství Karlovy university v Praze o soudní pitvě Josefa Zouhala za účasti soudní komise: soudce dr. Vavříka, zapisovatelky Feuersteinové, soudních svědků Musila a Čermáka a soudních lékařů prof. MUDr. Hájka s doc. MUDr. Tesařem.¹⁵⁵

Text tohoto protokolu se shoduje s protokoly založenými ve spisech ZV 122 a Vv 22/68. Nezodpovězena zůstane otázka dne pohřbu, protože z výpovědi Skerla¹⁵⁶, stejně jako z výpovědi B. Košáře¹⁵⁷, vyplývá, že pohřeb byl ihned po pitvě, tedy 27. února, zatímco podle zápisu v polohové knize hřbitova v Ďáblicích byl pohřben 28. února 1950, jako druhý pohřeb toho dne do společného hrobu č. 16, pod jménem Josef Zoukal.

O znění skutečně prvního pitevního protokolu musíme mít dnes, vzhledem k řadě rozporných svědectví, pochyby. Jedním ze svědků, jehož výpověď je posiluje je svědectví Josefa Čecha: „Pamatuji se, že Gottwald si po Toufarově smrti vyžádal pitevní protokol a Veselý, Závodský, Millen a snad i Nosek měli obavy, mu jej předložit, protože v něm byla zmínka o modřinách. Byl jsem tedy poslán Závodským za prof. Hájkem, aby pitevní nález změnil, aby z něj vypustil zmínku o modřinách. Byl jsem donucen k tomuto úkolu, protože nikdo tam nechtěl jít. Pamatuji se, že jsem tam nesl protokol o pitvě, který se nám dostal mě neznámou cestou a žádal jsem prof. Hájka, aby jej ve shora uvedeném smyslu předělal. Přitom jsem mu poctivě řekl, oč jde. Prof. Hájek se se mnou příliš nebavil, brskně mě odmítl a pamatuji se, že jen řekl, že modřiny nemusí být jen od fyzického násilí...“¹⁵⁸

Pochyby o tom, zda zachované protokoly jsou jejich původním zněním posiluje vzpomínka na podpis MUDr. Hájka na protokole potvrzujícím německým vyšetřujícím orgánům že vraždy v Katyni byly spáchány sověty. Nedávná minulost nás přesvědčila, že vyslovená pravda se často bez následků nepromíjela.

Co je pravda? (Jan 18, 38)

¹⁵⁴ Protokol o výslechu svědka, MUDr. Jaromír Tesař, 12. 7. 1968

Tamtéž

¹⁵⁵ Protokol o soudní pitvě J. Zouhala 27. 2. 1950

NA, f. min. sprav.- Klosův archiv, kart. č. 213-218

¹⁵⁶ Zápis Skerl 24. 4. 1951

ABS, spis ZV 122

¹⁵⁷ Záznam Košář 28. 12. 1962

ABS, spis ZV 122

¹⁵⁸ Protokol o výslechu svědka, Josef Čech, 9. 7. 1968

A VVP Tábor, spis Vv 22/68

11/ Poslední cesta

Skerl, jeden z dvojice strážců těla P. Toufara sice v zápisu z roku 1951 uvedl, že dostal „rozkaz aby jmenovaného hlídal, aby nebyl odvezen“ (sic!). My dnes víme, že střežení bylo nařízeno proto, aby nikdo jeho zbědované tělo neviděl.

V pondělí ráno šel dr. Vavřík společně se s. Musilem (krycí jméno Boh. Košaře) z KV StB v Praze do provozovny Pohřební služby objednat kremaci. Ta jim byla nabídnuta nejdříve 3. března v 8 hod. ráno. Termín nevyhovoval a proto se oba dohodli, že „zatím bude mrtvola střežena v pitevně a před převozem, že bude rakev zapečetěna.“¹⁵⁹

Vlastní pohřeb popsal do protokolu Košař v šedesátém osmém roce: „Pokud vím pohřeb zařizovalo Ministerstvo spravedlnosti, já jsem byl přítomen když pohřební zřízení v patologickém ústavu těsně po skončení pitvy naložili do obyčejné dřevěné rakve neoblečenou Toufarovu mrtvolu a vezli ji do Ďáblic na hřbitov. Tam jí uložili zcela volně do hromadného hrobu na předchozí rakve, já a Skerl kteří jsme zůstali, jeli jsme totiž vlastním vozem, jsme ještě prováděli Závodským nařízenou dokumentaci. Skerl pořídil plánec celého hřbitova, všech hromadných hrobů a přesně označil i vrstvu i řadu resp. pořadí rakve, v té které vrstvě tak, aby bylo lze kdykoliv přesně umístění mrtvoly Toufarovy identifikovat...“

Pak jsem odejel se Skerlem přímo Závodskému, kterém jsme hlásili, kde je Toufar pohřbený, Skerl mu ukázal náčrtek a přijali jsme příkaz – veškerou dokumentaci dobře uložit, protože jak řekl Závodský „co víme co z toho jednou může být.“ Upřesnil i čas pohřbu:

„... pitva byla hned ráno a pohřeb byl proveden někdy v poledních hodinách ...“¹⁶⁰

Jeho výpověď souhlasí s výpovědí Skerla: „...Ráno Toufar byla pitván a já jsem dostal rozkaz, abych jel za pohřebním vozem, který vyváží osoby neznámé na pohřebišť do Ďáblic.“ Na této cestě byl doprovázen Košařem. Dále popsal i místo uložení těla P. Toufara:

„TOUFAR byl pohřben v jámě č. 16 čtvrtá vrstva ze shora druhé místo od levého kraje myšleno od vchodu. Na místo uložení TOUFARA na hřbitově v Ďáblicích jsem vyhotovil krátký záznam ke kterému jsem přiložil plánec hřbitova s označením místa kde je TOUFAR uložen. Tento záznam a plánec jsem předal s. KOŠAŘI, za přítomnosti s. STEHLÍKA.“

Do plánu popsal i systém pohřbívání v hromadných hrobech v Ďáblicích:

„Do šachty se vejde 40 beden.“

T. byl v druhé řadě předposlední tj. 19tý.

T. je v druhé řadě od dna šachty.

T. byl dán do černé věžeňské rakve.

Vrstvy jsou po 10 bednách.“¹⁶¹

Jeho popis je v souladu se zápisem v polohových knihách hřbitova, které však po srpnu 68 shořely. Můžeme předpokládat, že tělo mučedníka P. Toufara je uloženo v šachtě označené dnes jako pole č. 21, v jeho levém konci, za křížem jej připomínajícím, na hromadném pietním pohřebišti v Praze – Ďáblicích.

Košař ve výpovědi svědka popsal také svoji činnost po pohřbu i jednání s prof. Hájkem: „Pokud si vzpomínám, někdo z těch, kteří hlídali mrtvolu, přivezl ihned po pitvě pitevní protokol prof. dr. Hájka.“

¹⁵⁹ Zpráva dr. Vavříka a B. Musila, 27. 2. 1950 ve 12. 15 hod

¹⁶⁰ Protokol o výslechu svědka, Boh. Košař, 7. 6. 1968

¹⁶¹ Výpověď, R. Skerl, 24. 4. 1951

ABS, spis ZV 122

A VVP Tábor, spis Vv 22/68

ABS spis ZV 122

Pitevni nález mám na mysli původní jsem četl. Pokud ho dovedu reprodukovat, byla popsána operace, resp. stopy na Toufarově těle. Při zevním popisu bylo uvedeno, že na těle je řada velkých pohmožděnin, resp. krevních podlitin na svalových částech, které byly přezkoumávány řezem na mrtvole, tyto podlitiny byly přesně popsány a spočítány a bylo konstatováno, že jsou i v místech, kde splývají s mrtvolnými skvrnami. Jejich původ byl označen jako po úderu, v pitevním náleze bylo uvedeno, že nedošlo ke zlomení kostí a nedošlo k žádnému krvácení vnitřnímu po ranách. Pak tam byly některé věci psány latinsky a byla tu obava, že prof. Hájek mohl něco uvést, čemu my nerozumíme.

Druhý nebo třetí den po pohřbu za mnou přišel Josef Čech, a řekl mi, že půjdu s ním k prof. dr. Hájkovi protože má za úkol projednat změnu pitevního protokolu a to v tom smyslu, aby zmizely latinské údaje, dále aby zmizely údaje o pohmožděninách, zkrátka aby protokol zněl čistě jen na perforaci žaludku bez souvislosti s nějaký násilím.

Když jsme přišli k Hájkovi pokud si vzpomínám Čech se představil a řekl, že je z MV a docela prostě Hájka požádal o to, aby pitevní protokol opravil resp. napsal nově s opravou ve shora označených směrech jak jsem již uvedl do protokolu. Prof. Hájek se rozčilil ovšem Čech vystupoval velmi suverénně i když slušně a jak jsem měl dojem zlomil Hájkův odpor připomínkou že to nebude poprvé. Hájek neodporoval a mám dojem, že protokol za naší přítomnosti sám na stroji na jiném blanketu přepsal a předal Čechovi. Čech si vyžádal také veškerý další materiál. Pokud vím prof. Hájek měl ještě nějaké poznámky ve své kanceláři, vzpomínám si že to vyndával, ale nemusel proto jít z místnosti. Pokud si vzpomínám byly to poznámky jím vlastnoručně psané. Mně při celém tomto jednání bylo velmi trapně a na prof. Hájkovi bylo patrné, že je celým naším jednáním deprimován, ale nemá dosti odvahy, aby se postavil na odpor. Když jsme vyšli ven na chodbu, vzpomněl si Čech že něco zapoměl, nechal mě stát na chodbě a vrátil se do pracovny prof. Hájka. Mohl být v kanceláři prof. Hájka 5 – 10 min. načež vyšel, nic dalšího mi neřekl a šli jsme. Já jsem měl pocit, že to „zapomenutí“ bylo úmyslně nahráno, že ještě s prof. Hájkem měl nějaké jednání, jehož jsem neměl být svědkem.“¹⁶²

12/ Boj s mrtvým

V pondělí 27. února jednalo předsednictvo ÚV KSČ, na kterém referoval k církevním otázkám Čepička. Zda je seznámil s úmrtím P. Toufara nevíme, protože formulace usnesení je víc než opatrná: „Po změněné situaci v případě Číhoště se ukládá, aby propagačně bylo tohoto případu co nejvíce využito. K tomu je třeba zajistit úzkou spolupráci MV, MIO, SÚC a min. spravedlnosti. V souvislosti s tzv. zázrakem má být pranýřován iniciátor – Vatikán a biskupové přičemž vlastní útok má být zaměřen na de Livu. Vyvrcholením této kampaně bude prohlášení de Livy za personu nongratu tak, aby musel opustit území republiky. Formálně diplomatické styky s Vatikánem přerušeny nebudou.“¹⁶³

Odpoledne navázala schůze církevní šestky, která navrhla, aby původně předpokládaný monstrproces s P. Toufarem, Machalkou a Tajovským byl s oběma opaty soudně projednán až později, nikoliv nyní samostatně. Bylo schváleno, že „nyní bude zahájena pouze velká propagační kampaň, která odhalí pozadí „zázraku“. Ministerstvo vnitra uspořádá tiskovou konferenci, na jejímž základě bude zahájena velká vysvětlovací kampaň, zaměřená také

¹⁶² Protokol o výslechu svědka, Boh. Košař, 7. 6. 1968

¹⁶³ Zápis ze schůze PÚV KSČ, 27. 2. 1950

A VVP Tábor, spis 22/68

NA f. 02/1 sv. 16, a.j. 210

na činnost de Livy tak, abychom mohli žádat jeho odvolání a nebude-li vyhověno, bude vykázán.¹⁶⁴

Znamenalo to, že lednový úkol daný usnesením předsednictva ÚV KSČ, řízeného Gottwaldem, aby byla urychleně přešetřena, „*věc se zázraky v Čihošti, proveden veřejný proces, exemplární potrestání ...*“¹⁶⁵ nebude vzdor úsilí orgánů StB a justice splněn.

Následující den, Čepička po poradě s Havelkou a Hubem (oba pracovníci SÚC) projednal „změněnou situaci“ a rozhodl o přepracování scénáře filmu „o zázraku“ v Čihošti tak, aby obsahoval

„1/ průběh věci (procesí, stíhání lidí, trojí opakování „zázraku“)

2/ odhalení technické stránky provedení

3/ politické zhodnocení“¹⁶⁶

Vedoucím pracovníkům SÚC dal hned 1. března další úkol: „*Bude třeba během týdne, nejpozději do 14 dnů vydat dokumentární brožuru s obrázky. Musí být napsána vtipně, reportážním způsobem ...*“¹⁶⁷

Na další poradě SÚC uložil min. Čepička p. Hubovi „... předložit do 8. 3. několik článků, které budou uveřejněny jak v tisku, tak v rozhlase (poukázat na něho /de Livu/) jako na spolupracovníka Veroliniho, který si vytvořil z chovanců Vatikánských seminářů inkviziční tribunály, zasahoval neprávem do vnitřních záležitostí státu i po útěku Veroliniho)“¹⁶⁸

Ve stejný den, 6. března, byla na ministerstvu vnitra uspořádána tisková konference, na které ministr Nosek novinářům odhalil v úvodním projevu její smysl: „*Musí být konstatováno, že církevní hierarchie sleduje všemi silami snahu rozvrátit pomocí nevybíravých prostředků konsolidaci a výstavbu našeho lidově–demokratického řádu ...*“ Ujistil přítomné novináře, že „*úřady vykonávají vše, aby zabránily rozšiřování středověkých pověr a podvodů a odhalí jejich osnovatele ...*“

Nám již známý Vratislav Lukšan na konferenci v jím přednesené zprávě StB o výsledku vyšetřování, navzdor o jemu známých skutečnostech novinářům lhal, že „*dosud bylo zjištěno, že tzv. „zázrak“ v Čihošti je kejklářským podvodem ...*“

Již 10. března „*byla s. Hubovi uložena úzká spolupráce s MIO o zázraku v Čihošti při vypracování propagačních akcí, příprava přednášek zejména na venkově, rozhlasové kampaně. Sledovat přípravu filmu o Čihošti ...*“¹⁶⁹

Účastníci porady na SÚC byli také 10. března informováni o usnesení církevní šestky, že „*13. nebo 14. 3. 1950 bude vydána nota proti de Livovi*“¹⁷⁰ a po jeho vyhoštění, že bude nutné zajistit správu budovy internunciatury.

Do čtrnácti dnů se nepodařilo vydat Čepičkou požadovanou brožuru a ten proto navrhl nového autora, s. Bernáška z Úřadu předsednictva vlády. Stalo se tak na další poradě na SÚC, na které už byla znatelná ztráta zájmu o Čihošť, která byla nyní nahrazena intenzivním zájmem o likvidaci klášterů, které „*bude předcházet propagační kampaň v souvislosti s proce*

¹⁶⁴ Zápis ze schůze církevní šestky, 27. 2. 1950

NA, f. 100/52 sv. 47, a.j. 86253

¹⁶⁵ Usnesení z předsednictva ÚV KSČ, 30. 1. 1950

NA, f. 100/52 sv. 9, a.j. 53

¹⁶⁶ Zápis o poradě min. Čepičky, 28. 2. 1950

NA f. 100/52 sv. 6, a.j. 39

¹⁶⁷ Zápis o poradě min. Čepičky, 1. 3. 1950

Tamtéž

¹⁶⁸ Zápis z porady na SÚC, 6. 3. 1950

Tamtéž

¹⁶⁹ Zápis z porady na SÚC, 10. 3. 1950

Tamtéž

¹⁷⁰ Zápis z porady na SÚC, 14. 3. 1950

Tamtéž

sem o Číhošti“.¹⁷¹ (Pozn. aut.: zamýšlený proces s P. Toufarem a opaty P. Machalkou a P. Tajovským byl nahrazen urychleně inscenovaným procesem s představiteli řádů známým jako proces Machalka a spol.)

Proces, ke kterému měl být podle původního plánu zneužit P. Toufar byl zahájen 31. března a v noci ze 13. na 14. dubna byly přepadeny příslušníky státní a veřejné bezpečnosti, milicí a vojáky mužské kláštery.

Zneužití nevysvětlitelného jevu – pohybu křížku na oltáři v Číhošti – tak vedlo k zostření proticírkevního boje a k zdůvodnění likvidace téměř 150 klášterních objektů, z nichž bylo do internace vyhnáno na 2400 řeholníků v akci „K“ podle vůle Strany.

Epilog

Na zlu, rozpoutaném v prosinci 1949 zprávou okresního církevního tajemníka v Ledči nad Sázavou Slámy, se podílely stovky lidí, z hlediska trestně právního nepostížitelných, protože většinou zemřely či nebylo možné jim prokázat úmysl způsobit smrt P. Toufara, o kterou neměla ani Strana, ani StB zájem. Naopak.

Za ně za všechny bylo zahájeno v roce 1994 trestní stíhání přímého pachatele násilí JUDr. Ladislava Máchy. Byl obžalován z trestných činů těžkého poškození na těle a zneužití úřední nebo služební moci podle zákona z roku 1855.¹⁷²

Po soudním projednání byl Mácha shledán vinným z obou zločinů a odsouzen k trestu odnětí svobody v trvání pěti let.¹⁷³

Odsouzený Ladislav Mácha se proti rozsudku odvolal a Městský soud v Praze rozhodl s konečnou platností ve výroku o trestu o jeho snížení na dva roky. Jinak zůstal napadený rozsudek jako naprosto správný a zákonný nedotčen.¹⁷⁴

Praha, květen 2011

Adolf Rázek

¹⁷¹ Tamtéž

¹⁷² Obžaloba Okresního státního zastupitelství v Jičíně, 12. 12. 1996,

¹⁷³ Rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 6, 23. 11. 1998, č.j. 3T 48/97

¹⁷⁴ Rozsudek Městského soudu v Praze, 1. 11. 1999, č.j. 9T0 198/99

A ÚDV č.j. 37/Vt-94

Tamtéž

Tamtéž

Resumé

V dubnu 1949 rozhodlo vedení Komunistické strany Československa o zahájení otevřeného protináboženského boje zaměřeného zejména proti římskokatolické církvi jako majoritní.

V prosinci téhož roku došlo k nevysvětlitelnému pohybu křížku na oltáři kostela v Číhošti.

Událost vyvolala velký zájem veřejnosti a vznikající legendy o ní jako o zázraku způsobily přímo poutní návštěvy Číhoště. Strana chtěla nejen tento zájem a s ním spojené naděje na změnu režimu zastavit, ale také proticírkevní boj posílit „důkazem“, že se jednalo o podvod inscenovaný tamním administrátorem P. Josefem Toufarem, na příkaz Vatikánu.

„Důkaz“ měla zajistit justice veřejným montsprocesem po „doznání“ opatřeným výslechy vyšetřovateli StB. Při nich bylo použito takové násilí, že na jeho následky P. Toufar 25. února 1950 v protiprávní vazbě zemřel.

Příloha

Propagační využití „Číhoště“, podle pokynu předsednictva ÚV KSČ, bylo zahájeno tiskovou konferencí 6. března 1950. Úvodní projev přednesl ministr Václav Nosek. Protože je vzornou ukázkou lživé propagandy Strany, je v úplném znění přílohou studie. Text projevu uvedlo 7. března Rudé právo komentářem, který byl popisem událostí. Jim byly věnovány předchozí stánky studie:

V poslední době rozšiřovala vysoká církevní hierarchie propagandu o zázraku, který se prý stal v malé obci Číhošti u Ledče nad Sázavou. Po mnoha nezdařených protistátních akcích, které hierarchie čím dál víc isolovaly od prostých věřících a vlasteneckých kněží, sahá nyní k stále hanebnějším metodám, aby odvrátila náš lid od budování své republiky. Skutečnosti, které vyšly najevo při šetření o t. zv. zázraku v Číhošti jsou novým svědectvím o tom, že hierarchie jedná podle nepřátelských pokynů Vatikánu, který stojí plně ve službách anglo-amerických válečných štváčů. „Zázrak“ v Číhošti byl hanebným podvodem, při kterém bylo nejhrubším způsobem zneužitím citění věřících.

V pondělí se konala tisková konference s ministrem vnitra V. Noskem, na které byl podán dosavadní výsledek šetření o „zázraku“ v Číhošti a plně osvětleno, jak byla celá věc inscenována.

„Úvodní projev ministra V. Noska na tiskové konferenci 6. 3. 1950“

Paní a pánové !

President republiky Klement GOTTWALD upozornil komunistickou stranu a celou československou veřejnost, že:

„se stává stále zřejmějším, že nejvyšší hierarchie katolické církve je hlásnou troubou reakce. Okolo ní se soustřeďuje a seskupuje všechno, co chce nějakým způsobem dát najevo svůj odpor proti dnešnímu lidově–demokratickému režimu“.

Jaký úkol má toto počínání vysokého kleru ? Musí býti konstatováno, že církevní hierarchie sleduje všemi silami snahu rozvrátit pomocí nevybíravých prostředků konsolidaci a výstavbu našeho lidově–demokratického řádu a chtěla by stůj co stůj zabrzdit náš hospodářský rozvoj.

Je nesporné, že v tomto svém počínání, které vychází ze zarytého odporu vysokého kleru vůči pokroku a socialismu je podněcován Vatikánem. V každém reakčním činu vysokého kleru vůči našemu státu a lidově–demokratickému režimu téměř vždy zjistíme prsty a zásahy Vatikánských kruhů. Tak si nepočíná Vatikán jen vůči nám, vůči Československu, nýbrž podobně si počíná i vůči druhým zemím lidové demokracie. Připomeňme si jen hanebné činy maďarského kardinála MINDSZENTYHO, pokusy církevní hierarchie v Polsku vměšovat se do záležitostí země a jiné podobné zjevy.

Používají proti nám intriky, lži, podporují a chrání špiony a chtěli by uplatňoval proti nám papežskou exkomunikaci a kletby vůči těm věřícím lidem, kteří jdou s režimem lidové demokracie a kteří s počínají jako dobří občané státu. Tyto reakční kruhy domácí i mezinárodní lživě tvrdí, že prý vláda chce zničit náboženství a církve v Československu.

Naše vláda podala před celým světem jasný důkaz svého postoje k náboženské otázce. Je to důkaz naprosté tolerance a snahy zajistit věřícímu lidu všech církví bez rozdílu ústavou dané právo k výkonu náboženského přesvědčení. O tom jasně svědčí naše církevní zákony, jimiž byly církve zajištěny hmotně.

Za celou dobu téměř 5ti let nebyl stíhán ani jeden kněz pro výkon svého náboženského úřadu, nýbrž právě naopak, muselo-li někde dojít k zatčení, stalo se tak proto, že kněz odmítal plnit své kněžské náboženské povinnosti a na místě toho se zabýval rozvratnou protistátní činností.

Naše vláda dala také najevo svoji snahu po uklidnění poměrů na církevně-politickém úseku tím, že loňského roku v souvislosti s vyhlášením církevních zákonů udělila amnestii provinilým osobám z řad kněžstva a civilního občanstva. Tehdy bylo amnestováno 142 kněží a 185 civilních osob, odsouzených pro správní přestupky. Kromě toho bylo amnestováno 127 soudních rozsudků.

Přes tento tolerantní přístup vlády však vysoký klérus dále pokračuje ve svých nenávistných státu nepřátelských akcích. V poslední době používají formy vymyšlených zázraků a rozšiřování zpráv o těchto zázracích, aby rozrušili naši veřejnost a aby ji odváděli od plnění jejich povinností a úkolů socialistické výstavby. Nejvýraznějším dokladem tohoto jejich počínání je t.zv. zázrak v Čihošti u Ledče n.Sáz. O tom vám bude podána podrobná zpráva našimi odborníky. Já chtěl bych jen ještě upozorniti, že hlavně americký tisk a rozhlas krmí své posluchačstvo zprávami o zázraku v Čihošti ve všech jazycích ve svém vysílání.

Předstíraný „zázrak“ v Čihošti podobně jako různé jiné stejné výmysly jsou pochopitelně spojeny se štvavou kampaní, směřující k rozpoutání imperialistické války proti pokojným národům. Tak např. americký rozhlas ve svém českém vysílání dne 7. 2. 1950 pravil; „Tvrdí se, že kříž se zázračně obrátil už jednou před začátkem minulé války a že jeho nynější obrat znamená novou válku. Je obecným pozorováním cizinců v této zemi, že příslušníci české střední třídy, kteří utrpěli vážné ztráty od komunistického převzetí moci, jsou přímo posedlí zbožným přáním „brzkého osvobození“. Populární zábavou v těchto kruzích je sestavování kryptogramů, které ukazují k datu 5. července 1950 jako k začátku předpokládané „války za osvobození“. V pod. náladě se loni vynořila zpráva, že Američané vynalezli tajné paprsky, které budou namířeny na československá města z letadel a která způsobí že všichni Čechové a Američané je pak mírumilovně osvobodí“. Necht' se jen utěšují a baví pánové v Americe a reakcionáři u nás takovými to nesmysly.

Prosím tisk, aby pomohl vysvětlovací kampaní rozjasňovat našemu lidu pravou podstatu těchto výmyslů a lží. Úřady vykonávají vše, aby zabránili rozšiřování středověkých pověr a podvodů a odhalí jejich osnovatele. Na našem tisku je, aby nám v této akci pomohl, za což předem vzdávám upřímné díky.

Novinářská informace pokračovala obsáhlou citací z úřední zprávy velitelství státní bezpečnosti o výsledku šetření t. zv. „zázraku“ v Čihošti, která byla rovněž na tiskové konferenci přednesena:

Jak byl „zázrak“ připravován

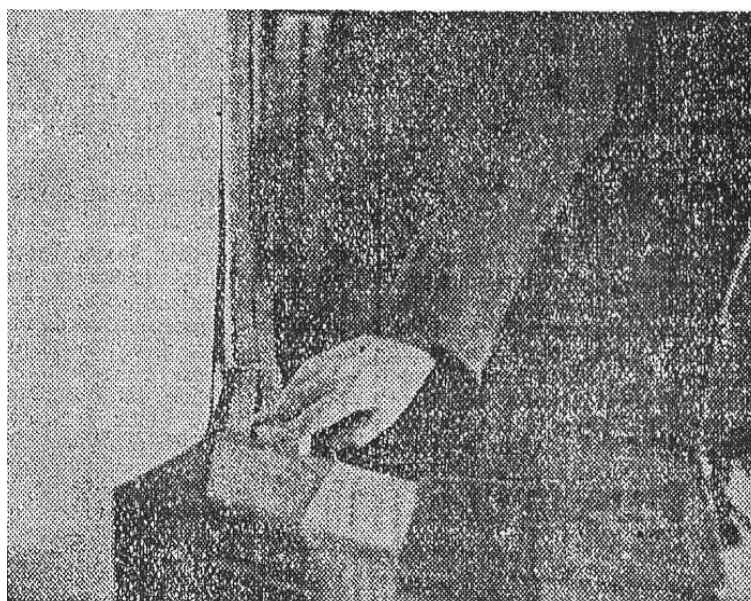
Zpráva o „záračném“ vychylování kříže na svatostánku v kostele v Číhošti u Ledče nad Sázavou, ke kterému došlo při kázání, začala být rozšiřována před vánočními svátky minulého roku. Z popudu okolního obyvatelstva, které vyjadřovalo pochybnosti a podezření o pravosti „zázraku“ v číhošťském kostele a vzhledem k šířené rozvratné propagandě, že „záračný“ kříž zůstal obrácen k západu, což je prý znakem blížící se války, byla celá věc vyšetřena. V kostele byly nalezeny různé zahnuté hřebíky a jiné věci, které zvyšovaly podezření, že jde o hanebný podvod na zneužívání citů prostých věřících lidí.

Číhošťský farář Toufar při vyšetřování doznal, že po únorovém vítězství našeho lidu před dvěma lety vystoupil z obrozené lidové strany a začal se zabývat aktivní protistátní činností. V této snaze byl, jak sám udává, utvrzen biskupskými pastýřskými listy. Koncem minulého roku přistoupil pak po schůzích, které měl s ordináři, k přípravám na organizování „zázraku“. Počítal přitom také s tím, že když se mu celá věc podaří, bude Číhošť prohlášena za veliké poutní místo a tím stoupnou jeho počítky.

„Zázrak“ na pokračování

Ale nechme vyprávět samotného pana faráře, Jak celou věc sestrojil, aby došlo k „záračnému“ pohybování kříže:

„Abych mohl sestrojít mechanické pohybování křížem nad oltářem v číhošťském kostele, sehnal jsem spirálové pero o délce asi 12 cm, které jsem potom upevnil jedním koncem ke křížku. Druhý konec jsem připevnil na kousek podvazkové gumy, kterou jsem přivázal k elektrickému vedení na stříšce svatostánku nad oltářem. Spodek křížku jsem připevnil třemi gumičkami a vzadu na tělo Kristovo jsem též připevnil jednu slabší gumičku, aby se křížek příliš nenatáče do strany. Na druhé straně křížku, naproti spirálovému peru jsem připevnil jednu střevní strunu, kterou jsem vedl drátěným očkem, aby se struna nezadrhovala do ostatního elektrického vedení na oltáři. Na strunu jsem napojil slaboučký ocelový drátek, který jsem vedl z oltáře na zeď na dveře sakristie, kde jsem drátek zachytil na porcelánové izolátory, po kterých jsem jej dovedl až na kazatelnu. Celou tuto mechaniku jsem sestrojil dne 8. prosince 1949, když jsem byl na faře úplně sám. V sobotu dne 10. prosince jsem si ještě naposled vyzkoušel již v kostele toto zařízení a opravil ještě některé mechanické nedostatky. Konec drátu jsem měl připevněný na kazatelně tak, že na popuštění se křížek vychýlil směrem na pravou stranu automatickým působením spirálového pera a na zatažení jsem jej vychýlil zase na opačnou stranu. Toto jsem mohl provést, kolikrát jsem chtěl.“

Novinové stránky „dokumentující“ podvod

Kříž se vychyluje

Po těchto přípravách došlo druhý den při dopoledním kázání v číhošťském kostele k „zázraku“. Při slovech „... zde ve svatostánku je náš spasitel“ proneseným se zvláštním důrazem, ukázal farář Toufar směrem ke svatostánku, kde stál křížek. Devatenáct věřících upnulo svůj pohled pod dojmem sugestivního rozmachu kazatelovy levice na svatostánek a stalo se tak svědkem „zázraku“, který byl pak ještě jednou opakován dne 25. prosince 1949.

I kdyby tehdy někdo z přítomných byl upřeně sledoval pohyb druhé kazatelovy ruky, byl by získal pouze dojem, že kazatel bezděčně hladí zábradlí kazatelny. Zatím kazatel pohyboval celým důmyslně sestaveným mechanismem.

Farář Toufar o tom vypovídá: „... levou rukou jsem ukázal ke svatostánku a současně pravou rukou, která byla zakryta knihou evangelia, služeb božích a snubních ohlášek, zatáhl jsem dvakrát za ocelový drátek, takže se kříž kýval ze strany na stranu. Zatažení drátkem jsem provedl tak, že nikdo nemohl pozorovat, že jsem to já, který tímto způsobem pohybuje křížkem. Můj pokus se velmi dobře podařil a očití svědkové vůbec nepostřehli, že jsem je tímto způsobem klamal a fakticky podvedl.“

Po tomto svém prvním podvodu farář Toufar ještě týž den odpoledne celé zařízení sám odklidil. Ale protože celá věc byla připravována nejen jím, rozšířila se zpráva o „zázraku“ nejen u nás, ale také v cizině.

Číhošť měla být počátkem velké rozvratné provokace

Křížek nad oltářem nechal farář Toufar natočený doprava, a tak když 8. ledna přijel do Číhoště želivský opat Vít Tajovský, vyslovil před svědky svůj údiv nad tím, že při tak velikém úhlu vychýlení kříž nepadl, ačkoliv není přibit.

Ihned po návštěvě opata Tajovského objednal číhošťský farář fotografa Peškeho z Čáslavi a učinil zakázku na 600 pohlednic „zázračného křížku. Jednu serii zaslal poté královéhradeckému biskupovi dr. Píchovi.

Po návštěvě želivského opata v Číhošti přijelo z Prahy diplomatické vozidlo, označené CD s italsky mluvícím cizincem, kterému dělal tlumočnicka tajemník, selezián páter Mrtvý, jenž se představil falešným jménem jako dr. Stuchlý. Italsky mluvící cizinec byl představitel papežské internunciatury v Praze Ottavio De Liva. Po prohlídce kostela tlumočil internunciův tajemník číhošťskému faráři varování italsky mluvícího cizince, aby také ve vlastním zájmu neprozradil tuto návštěvu a návštěvníky. Toto přání bylo motivováno odůvodněním, aby se pak nemohlo tvrdit že „Vatikán v tom má prsty“.

*

Ale zjištěné skutečnosti mluví zcela jasnou řečí. Mluví o tom, že vysoká církevní hierarchie ve svých rozvratných plánech proti republice inspirovaných Vatikánem, se neštítí ani nejhanebnějšího podvodu, aby zneužila citění věřících pro štvavou válečnou propagandu anglo-amerických imperialistů.¹⁷⁵

¹⁷⁵Opis novinového článku z Rudého práva, ročník 30, č. 56 ze 7. 3. 1950

Dokumenty akce „Číhošť“

- 1 *Opis dopisu P. Toufara příteli pořízený P. Sedlákem*
Vlastní archiv autora
- 1/ 2 *Dopis ordinářů min. Čepičkovi*
In: V. Vaško: Neumlčená II s. 15, ZVON, Praha 1990
- 4 *Dopis arcibiskupa Berana min. Čepičkovi dat. 25. 5. 1948*
NA f. 100/52, sv. 35, a.j. 34
- 8 *Zápis ze schůze PÚV KSČ, 9.6. 1948*
NA f. ÚV KSČ, sv. 23, a.j. 663
- 11 *Zápis ze schůze PÚV KSČ 31. 1. 1949*
NA f. 02/1 sv. 8, a.j. 161
- 12 *Zápis z porady církevní komise ÚV KSČ 5. 2. 1949*
NA f.100/52 sv. 9, a.j. 52
- 13 *Zápis ze schůze PÚV KSČ 7. 2. 1949*
NA f. 02/1, sv. 9, a.j. 162
- 14 *Zpráva o jednání ÚAV NF (autor Čepička)*
NA f. 100/52, sv. 9, a.j. 53
- 15 *Informace pro prezidenta 21. 3. 1949*
NA f. 100/52, sv. 9, a.j. 53
- 16 *Informace pro prezidenta 2. 4. 1949*
Tamtéž
- 17 *Zápis ze schůze PÚV KSČ 25. 4. 1949*
NA f. 02/1, sv. 10, a.j. 174
- 2/ 19 *Oběžník z biskupské porady v Olomouci*
NA, f. 100/24, sv. 48, a.j. 866
- 20 *Zápis o poradě politických tajemníků KAV NF 3.5. 1949*
NA, f. 100/4, sv. 17, a.j. 115
- 21 Tamtéž
- 22 *Zápis z porady na ÚAV NF 13. 5. 1949*
NA, f. 100/4, sv. 17, a.j. 115
- 23 *Referát V. Kopeckého na IX. sjezdu KSČ*
NA, f. 00/9, sv. 2, a.j. 55
- 24 *Oběžník z biskup. porad 7.6. 1949 v Olomouci*
NA, f. 100/52, sv. 9, a.j. 52
- 25 *Memorandum biskup. konference vládě ČSR 8.6. 1949*
NA, f. 100/24, sv. 48, a.j. 865
- 26 Tamtéž
- 27 *Usnesení PÚV KSČ 8.6. 1949*
NA, f. ÚV KSČ předsednictvo, sv. 11, a.j. 178
- 28 *Provolání manifestační schůze KA 10.6. 1949*
NA, f. ÚV KSČ Generální sekretariát, sv. 47, a.j. 573
- 29 *Pastýřský list biskupů a oběžník 15. 6. 1949*
In: ÚDV Sešity č. 6, str. 89-95
- 30 *Zpráva o průběhu bohoslužeb*
NA, f. 100/24, sv. 48, a.j. 866
- 31 *Dekret kongregace Sv. Officia dat. 20. 6. 1949*
NA, f. 100/52, sv. 5, a.j. 53

- 32 Dekret kongregace Sv. Officia dat. 1.7. 1949
NA, f 100/52 , sv. 5, a.j. 53
- 33 *Zápis ze schůze PÚV KSČ 27.6. 1949*
NA, f. 02/1, sv. 12, a.j. 181
- 34 *Rozsudek Státního soudu v Brně 7. 9. 1949*
MZA Brno, spis Or IIa 417/49
- 35 Rozsudek Nejvyššího soudu 3.11. 1950
MZA Brno, spis To V: 17/50
- 36 Usnesení PÚV KSČ 6. 7. 1949
NA, f. 02/1 sv. 12, a.j. 182
- 37 Návrh církevního oddělení ÚAV NF 30. srpna 1948
NA, f. 100/24, sv. 47, a.j. 862
- 38 Usnesení PÚV KSČ 6. 7. 1949
NA, f. 02/1, sv. 12, a.j. 182
- 39 Usnesení PÚV KSČ 11. 7. 1949
NA, f. 02/1, sv. 12, a.j. 183
- 40 *Usnesení a zápis PÚV KSČ, 30.1. 1950*
NA, f. 100/52, sv. 9, a.j. 53
- 42 *Zápis ze schůze církevní komise ÚV KSČ, 22.2. 1950*
NA, f. 100/24, sv. 47, a.j. 862
- 3/ 45 Opis dopisu P. Toufara pateru Jos. Sedlákovi.
VI. archiv autora
- 46 *Zápis z porady bezpečnostní pětky KV KSČ v Jihlavě, 25. 1. 1950*
NA f. 05/1, sv. 1, a.j. 9
- 47 Zpráva k případu v Číhošti, Sláma nedatováno, leden 1950
NA, f.
- 48 Protokol o výslechu svědka, B. Souček, 10. 9. 1968
Archiv VVP Tábor, spis Vv 22/68
- 49 Záznam o pohovoru z 28. 12. 1962, B. Košář
ABS, spis ZV 122, sv. 2
- 50 Protokol o výslechu svědka, V. Lukšan, 20. 6. 1968
Archiv VVP, spis Vv 22/68
- 51 Protokol o výslechu svědka, A. Čepička, 2. 8. 1968
Archiv VVP Tábor, spis Vv 22/68
- 52 Protokol o výslechu svědka, F. Goldbricht, 18. 7. 1968
Tamtéž
- 53 Protokol o výslechu svědka, J. Konopka, 18. 7. 1968
Tamtéž
- 54 Zápis o výpovědi obviněného, Jos. Toufar, 1. 2. 1950
ABS, spis ZV 122, sv. 2
- 55 Protokol o výslechu svědka, Fr. Sláma, 11. 7. 1968
Archiv VVP Tábor, spis Vv 22/68
- 4/ 56 Záznam o pohovoru, mjr. Bohumil Košář 28. 12. 1962
ABS, spis ZV 122, sv. 2
- 56 *Vyjádření k akci „Číhošť“ starš. Fr. Houzar nedat.*
ABS, spis ZV 122, sv. 2
- 58 Zpráva ppor. Jos. Konecký, 19. 1. 1954
Tamtéž

- 59 Zpráva por. Jos. Svoboda 19. 1. 1954
Tamtéž
- 60 Záznam o pohovoru, mjr. B. Košar, 28. 12. 1962
Tamtéž
- 5/ 61 Zápis ze schůze církevní komise ÚV KSČ 31. 8. 1949
NA, f. 100/24 sv. 47, a.j. 862
- 62 Denní hlášení cír. odd. Státní prokuratury 28. 1. 1950
NA, f. 100/52 sv. 14, a.j. 93
- 63 Denní hlášení 31. 1. 1950 Osmnáctá zpráva
Tamtéž
- 64 Denní hlášení 2. 2. 1950 Devatenáctá zpráva
Tamtéž
- 65 Denní hlášení 2. 2. 1950 Devatenáctá zpráva
Tamtéž
- 66 Denní hlášení 3. 2. 1950 Dvacátá zpráva
NA, f. 100/52 sv. 14, a.j. 93
- 67 Denní hlášení 10. 2. 1950 Dvacátá šestá zpráva
Tamtéž
- 68 Denní hlášení 18. 2. 1950 Třicátá třetí zpráva
Tamtéž
- 69 Denní hlášení 24. 2. 1950 Třicátá osmá zpráva
Tamtéž
- 70 Denní hlášení 25. 2. 1950 Třicátá devátá zpráva
NA, f. 100/52 sv. 14, a.j. 93
- 71 Denní hlášení 27. 2. 1950 Čtyřicátá zpráva
Tamtéž
- 72 Denní hlášení 1. 3. 1950 Čtyřicátá druhá zpráva
Tamtéž
- 73 Denní hlášení z 9. 3. 1950 Čtyřicátá devátá zpráva
Tamtéž
- 74 *Hlášení č. 3 dr. Klose 4. 1. 1950*
NA, f. 100/52 sv. 18, a.j. 120
- 6/ 75 Denní hlášení, Osmnáctá zpráva, 31. 1. 1950
NA, f. 100/52 sv. 14, a.j. 93
- 76 Zápisy o výpovědi svědka dat. 1. 2. 1950
ABS, spis ZV 122, sv. 2, str. 28 - 62
- 77 Zápis o výpovědi, A. Vavříčková, 1. 2. 1950
ABS, spis ZV 122, sv. 2
- 78 *Výpověď obviněného, J. Toufar, 1. 2. 1950*
Tamtéž
- 81 *Výpověď obviněného, V. Mrtvý, 17. 5. 1950*
ABS, vyš. spis V-3881/MV podsv.1
- 82 Výpověď obviněného, J. Toufar, 1. 2. 1950
ABS spis ZV 122, sv. 2
- 83 *Výpověď J. Toufar, Dodatek, 3. 2. 1950*
Tamtéž
- 84 *Výpověď J. Toufar, Dodatek č. 2, 2. 2. 1950*
Tamtéž

- 85 *Výpověď J Toufar, Dodatek č. 3, 7. 3. 1950*
Tamtéž
- 86 *Vyjádření M. Hrabiny, 27. 6. 1951*
ABS, os. spis Lad. Mácha, nar. 1923
- 87 *Dopis na ÚV KSČ, L. Mácha, 11. 10. 1963*
ABS os. spis L. Mácha
- 88 *Záznam o pohovoru se s. Čechem, 8. 1. 1963*
ABS spis ZV 4/15-MV
- 89 *M. Klos: „Nová úprava vězeňství“*
NA, f. 100/52. sv. 2, a.j. 193
- 7/ 90 *Opis záznamu L. Máchy dat. 11. 2. 1950*
ABS, os. spis Mácha 19. 6. 1923
- 91 *Vyjádření J. Čecha dat. 28. února 1952*
Tamtéž
- 92 *Záznam ze dne 14. února 1952*
ABS, os. spis Jos. Cícha, nar. 1912
- 93 *Vyjádření R. Stehlíka dat. 22. 6. 1951*
ABS, os. spis L. Mácha
- 94 *Protokol o výslechu svědka, J. Čech, 9. 7. 1968*
VVP Tábor, spis 22/68
- 95 *Protokol o výslechu svědka, B. Košař, 17. 10. 1968*
VVP Tábor, spis 22/68
- 96 *Opis denního záznamu podepsaného Instruktor: Mácha. nedat.*
ABS, os. spis Lad. Mácha
- 97 *Akce Číhošť – průběh realizace, nedat. zpráva pro 01 od Máchy*
ABS, spis ZV 122, sv. 2
- 98 Tamtéž
- 99 *Opis denního záznamu, nedat.*
ABS, os. spis Mácha
- 100 *Protokol o výslechu svědka, Fr. Brych, 10. 7. 1968*
A VVP Tábor, spis Vv 22/68, sv. 2
- 101 *Protokol o výslechu svědka, Fr. Samec, 15. 7. 1968*
A VVP Tábor, spis 22/68
- 102 *Protokol o výslechu svědka, S. Hrdlička, 15. 7. 1968*
Tamtéž
- 103 *Protokol o výslechu svědka, Lad. Hájek, 15. 7. 1968*
Tamtéž
- 104 *Protokol o výslechu svědka, Fr. Eberhard, 11. 7. 1968*
Tamtéž
- 105 *Protokol sepsaný se s. Máchou, 20. 6. 1951*
ABS, spis ZV 122, sv. 2
- 106 *Opis denního záznamu L. Máchy, nedat.*
ABS, os. spis L. Mácha
- 107 *Protokol o výslechu svědka, V. Táborský 16. 7. 1968,*
A VVP Tábor, spis Vv 22/68
- 108 *Opis denního záznamu L. Máchy, nedat.*
ABS, os. spis Lad. Mácha
- 109 *Opis denního záznamu L. Máchy, 20. 2. 1950*

- ABS, os. spis L. Mácha
- 110 Vyjádření Emila Malého, nedat.
Tamtéž
- 111 Záznam o pohovoru, E. Malý, 14. 1. 1963
Tamtéž
- 112 Dotaz velitele vyšetřovacího oddělení MNB, 11. 2. 1952
Tamtéž
- 113 Záznam o výpovědi O. Závodského, 21. 2. 1952
Tamtéž
- 114 Protokol L. Máchy, 20. 6. 1951
ABS, spis ZV 122, sv. 2
- 115 Tamtéž
- 116 *Záznam o pohovoru s kpt. L. Máchou, 11. 1. 1963*
ABS, spis ZV 122, sv. 2
- 117 Tamtéž
- 118 Tamtéž
- 119 Úřední záznam, M. Hrabina dat. 27. 6. 1951
Tamtéž
- 120 Zápis o výpovědi, V. Hrabák, 25. 6. 1951
Tamtéž
- 121 Protokol o výslechu svědka, Jos. Čech, 9. 7. 1968
A VVP Tábor, spis 22/68
- 122 Zápis o výpovědi, V. Hrabák, 25. 6. 1951
ABS, spis ZV 122, sv. 2
- 123 *Výpověď svědka, M. Hrabina, 4. 12. 1992*
A ÚDV spis. zn. 7/Vv-91
- 124 Výpověď svědka, S. Cviček, 21. 1. 1993
Tamtéž
- 125 Výpověď svědka, B. Košar, 14. 1. 1993
Tamtéž
- 126 *Výpověď svědka, J. Dvořák, 6. 1. 1993*
Tamtéž
- 127 *Dodatek protokolu č. 5, J. Toufar*
ABS, spis ZV 122, sv. 2
- 128 *Protokol L. Mácha, 25. 9. 1968*
A VVP Tábor, spis 22/68
- 129 *Dodatek protokolu č. 6, J. Toufar*
ABS, spis ZV 122, sv.
- 130 *Znalecký posudek dat. 16. 9. 1994, jazyková expertiza,*
A ÚDV č.j. 37/Vt-94
- 131 Protokol o výslechu svědka, B. Košar dat. 14. 1. 1993
A ÚDV č.j. 37/Vt-94
- 8/ 132 Zápis o výpovědi, J. Čech, 5. 6. 1968
Archiv VVP Tábor, spis 22/68
- 133 *Vlastní zpráva, J. Solař, 21. 1. 1954*
ABS spis ZV 122
- 134 *Zápis výpovědi, J. Čech 5.6. 1968*
A VVP Tábor, spis Vv 22/68

- 135 *Protokol o výsledku svědka, V. Táborský, 16. 7. 1968*
Tamtéž
- 136 *Protokol o výsledku, Jos. Čech, 9. 7. 1968*
Tamtéž
- 137 *Vyjádření J. Čecha, 28. 2. 1952*
ABS os. spis Lad. Mácha
- 138 *Protokol s L. Máchou, dat. 20. 6. 1951*
ABS, spis ZV 122
- 139 *Vyjádření R. Stehlíka, dat. 22. 6. 1951*
ABS, os. spis L. Mácha
- 140 Tamtéž
- 141 *Protokol o výsledku svědka, J. Čech, 9. 7. 1968*
A VVP Tábor, spis 22/68
- 142 *Protokol o výsledku svědka, L. Mácha, 25. 9. 1968*
Tamtéž
- 9/ 143 *Protokol o výsledku svědka, J. Skerl, 1. 7. 1968*
Tamtéž
- 144 *Zdrav. záznamy Stát. sanatoria v Praze*
Tamtéž
- 145 *Protokol o výsledku svědka, MUDr. Fr. Maurer, 31. 7. 1968*
Tamtéž
- 146 *Protokol o výsledku svědka, MUDr. B.Špaček, 21. 6. 1968*
Tamtéž
- 147 *Protokol o výsledku svědka, MUDr. Fr. Maurer, 31. 7. 1968*
Tamtéž
- 148 *Protokol o výsledku svědka, Marta Bussiniovová, 28. 6. 1968*
Tamtéž
- 149 *Protokol o výsledku svědka, Věra Hlaváčková, 2. 7. 1968*
Tamtéž
- 150 *Prohlášení o služební mlčenlivosti*
ABS, spis ZV 122 sv. 2
- 151 *Záznam odpovědi MUDr. Šňupárka, 22. 1. 1963*
Tamtéž
- 152 *Záznam Dr. Vavříka, 27. 2. 1950*
Tamtéž
- 153 *Protokol o výsledku svědka, R. Skerl, 1. 7. 1968*
A VVP Tábor, spis 22/68
- 154 *Protokol o výsledku svědka, MUDr. J. Tesař, 12. 7. 1968*
Tamtéž
- 155 *Protokol o soudní pitvě J. Zouhal, 27. 2. 1950*
NA, f. min. sprav.- Klosův archiv, kart. č. 214
- 156 *Zápis Skerl 24. 4. 1951*
ABS, spis ZV 122
- 157 *Záznam Košar, 28. 12. 1962*
ABS, spis ZV 122
- 10/ 158 *Protokol o výsledku svědka, J. Čech, 9. 7. 1968*
A VVP Tábor, spis Vv 22/68
- 159 *Zpráva dr. Vavříka a B. Musila, 27. 2. 1950 ve 12. 15 hod.*

- ABS, spis ZV 122
- 160 Protokol o výslechu svědka, B. Košař, 7. 6. 1968
A VVP Tábor, spis 22/68
- 161 Výpověď, R. Skerl, 24. 4. 1951
ABS spis ZV 122, sv. 2
- 162 Protokol o výslechu svědka, B. Košař, 7. 6. 1968
A VVP Tábor, spis Vv 22/68
- 163 *Zápis ze schůze PÚV KSČ, 27. 2. 1950*
NA f. 02/1 sv. 16, a.j. 210
- 164 *Zápis z 20. schůze církevní šestky, 27. 2. 1950*
NA, f. 100/52 sv. 47, a.j. 86253
- 165 Usnesení z předsednictva ÚV KSČ, 30. 1. 1950
NA, f. 100/52 sv. 9, a.j. 53
- 166 *Zápis o poradě min. Čepičky, 28. 2. 1950*
NA f. 100/52 sv. 6, a.j. 39
- 167 *Zápis o poradě min. Čepičky, 1. 3. 1950*
Tamtéž
- 168 *Zápis z porady na SÚC, 6. 3. 1950*
Tamtéž
- 169 *Zápis z porady na SÚC, 10. 3. 1950*
Tamtéž
- 170 *Zápis z porady na SÚC, 14. 3. 1950*
- 171 Tamtéž
- 172 Obžaloba Okresního státního zastupitelství, 12. 12. 1996
A ÚDV č.j. 37/Vt-94
- 173 *Rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 6, 23. 11. 1998, č.j. 3T 48/97*
Tamtéž
- 174 *Rozsudek Městského soudu v Praze, 1. 11. 1999, č.j. 9To 198/99*
Tamtéž

Události 672 hodin vazby P. Toufara podle zachovaných archivních materiálů

- So 28. ledna 1950 unesen z Číhoště do věznice ve Valdicích
- Út 31. výslechy svědků pohybu křížku prokurátory Biedermannovou, Čížkem, Putníkem a Růžičkou
- St 1. února 1. protokolovaný výslech P. Toufara,
porada na SP o provedení „rekonstrukce“ zařízení na pohyb křížku
- Čt 2. zápis Dodatku č. 2 výslechového protokolu
- Pá 3. zápis Dodatku výslechového protokolu
odjezd dr. Čížka do Jihlavy, upuštěno od „rekonstrukce“
- Út 7. zápis Dodatku č. 3
- Čt 9. zápis Dodatku č. 4
- So 11. výslech provedený Čechem, bez zápisu
- Po 13. P. Toufar dán do korekce (do temnice),
neprotokolovaný výslech
- St. 15 sdělení Košařovi, že se P. Toufar doznal k inscenování pohybu. Výpověď označena za nevěrohodnou. Bez protokolu.
- Čt 16. výslech bez protokolu. P. Toufar prohlašoval, že šlo o zázrak
- Pá 17. záznamy prokázané bití vězně
- So 18. porada na SP o dalším postupu. Dohodnuto, že 23. bude závěrečná porada a 25. 2. bude provedeno zhodnocení případu
- Po 20. odjezd vyšetřovatelů Hrabiny a Hrabáka do Jihlavy
- St 22. jejich návrat do Valdic. Stali se svědky bití P. Toufara Máchou, který jej také předtím vyslýchal. Nepodepsaný Dodatek č. 5 výslechového protokolu
- Čt 23. Dodatek č. 6 výslechového protokolu
V noci odjezd od Číhoště na filmování „částečné rekonstrukce“
- Pá 24. V časných ranních hodinách návrat do Valdic
- So 25. února 1950 Převoz do Borůvkova sanatoria v Praze, operace.
Krátko po 20. hodině P. Toufar zemřel.

Přehled užitých zkratk

ABS	archiv bezpečnostních služeb
a.j.	archivní jednotka
A ÚDV	archiv Úřadu dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu
A VNF	Akční výbor národní fronty
A VVP	archiv Vyšší vojenské prokuratury
CD	označení diplomatického motorového vozidla
ČSL	Československá strana lidová
f.	archivní fond
KA	Katolická akce - Komunistickou stranou založená náboženská organizace
KAV NF	Krajský akční výbor Národní fronty
KCT	krajský církevní tajemník – úředník státní správy
KSČ	Komunistická strany Československa
KV NB	Krajské velitelství národní bezpečnosti
KV StB	Krajské velitelství státní bezpečnosti
MIO	Ministerstvo informací a osvěty
MV	Ministerstvo vnitra
MZA	Moravský zemský archiv
NA	Národní archiv
NF	Národní fronta
NS	Národní shromáždění
OCT	okresní církevní tajemník – úředník státní správy
ONV	okresní národní výbor
PÚV KSČ	předsednictvo ústředního výboru KSČ
SNB	Sbor národní bezpečnosti
SP	Státní prokuratura
StB	Státní bezpečnost
SÚC	Státní úřad pro věci církevní
sv.	archivní svazek
SVS	Sbor vězeňské stráže
ÚAV NF	Ústřední akční výbor Národní fronty
ÚDV	Úřad dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu
ÚV KSČ	Ústřední výbor KSČ
VB	Veřejná bezpečnost
V StB	velitelství StB
VVP	Vyšší vojenská prokuratura

Jmenný rejstřík

Beran Josef ThDr.	2, 3, 4, 49
Bernášek	41
Biedermannová (Brožová – Polednová)	13, 15, 16, 56
Bokr Jan	14, 30, 31
Bokr Josef	31
Bouzek Vlad.	31
Brych Fr.	21, 22, 52
Burýšek	14
Bussiniovová Marta	36, 54
Cerman	18
Cícha Josef	19, 20, 52
Clementis Vlado	4, 5, 8
Cvíček	29
Čech Josef škpt. (mjr.)	10, 12, 18, 19, 20, 24 – 28, 31 – 34, 38, 40, 52, 53, 54, 56
Čepička Alexej JUDr.	3, 4, 5, 8, 9, 10, 13, 20, 23, 26, 28, 33, 40, 41, 49, 50, 55
Čermák	38
Černocký Bohuš	5
Čížek	13, 14, 15, 16, 27, 31
de Liva Ottavio	9, 16, 18, 26, 40, 41, 49
Dobrodinský Jan	13
Dvořák J.	29, 53
Řuriš Julius	6
Eberhard František	22, 52
Fajstl	7
Felcman	5
Feuersteinová	38
Fiala Josef Dr.	5
Fierlinger Zdeněk	5
Funk Theodor	13
Goldbricht	11, 50
Gottwald Klement	3, 4, 6, 7, 9, 10, 13, 18, 19, 28, 31, 38, 41, 44
Hájek Stanislav	22
Hájek Lad.	22, 52
Hájek František MUDr. prof.	37, 38, 39, 40

Havelka	10, 41
Hendrych Jiří	5, 8
Hlaváčková Věra	36, 37, 54
Hofman Ladislav	12, 35, 37
Horák	3
Housar	31
Houzar Fr.	12, 50
Hrabák Václav pplk.	17, 22, 26 – 30, 33, 53, 56
Hrabina Miloš	18, 22, 25 – 30, 33, 52, 53, 56
Hrdlička Stanislav	22, 52
Hub	41
Jiráček Jan	10
Kaplan Karel Dr.	3
Kolář Fr.	13
Konecký Jos. ppor.	12, 50
Konopka J.	9, 10, 11, 12, 50
Kopecký Václav	4, 5, 6, 49
Košar Bohumil (Musil Boh.)	10, 12, 14, 19, 20, 23 – 25, 29, 30, 33, 35, 37 – 40, 50 – 56
Kudrna (bohoslovec)	4
Kudrna (nám.)	18
Lukačevič	3
Lukšan Vratislav	10, 33, 34, 41, 50
Mácha Ladislav ppor.	13, 16 – 21, 23 – 34, 36, 42, 52 – 54
Machalka	15, 40, 42
Malý Emil	23, 24, 26, 53
Mára Jan	5
Marek Jindřich por	2
Matocha	3
Maurer František MUDr.	35, 36, 55
Millen	38
Mindszenty	44
Mrtvý Václav	16, 17, 49, 51
Musil B.	37, 38, 39, 54
Nádeníček	31
Nejedlý Zdeněk	6

Němec Václav	24, 25, 26, 27, 29, 31, 33
Nosek Václav	10, 18, 23, 24, 26, 28, 31, 32, 38, 41, 44
Peške	49
Pícha Mořic ThDr.	14, 21, 49
Plojhar	3
Podhradský Václav Dr. pplk.	29
Pokorný	12, 31
Průša npor.	14, 27
Putník	13, 57
Raicin	10
Richtr Jar. MUDr.	13
Rotsch Jaroslav	37
Růžička	12, 13, 16, 57
Řezníček Stanislav	22, 24, 25, 26, 29
Samec František	21, 22, 53
Santi dr.	4
Sedlák Jos.	2, 9, 50, 51
Skerl Jos.	12, 35, 37, 38, 39, 55, 56
Skoupý	3
Sláma František	9, 10, 11, 42, 50
Slánský Rudolf	6, 10
Slavíček	16, 17
Smrž	18
Solař ppor.	31, 53
Sonenschein MUDr.	36
Soudruh 01	20, 26, 52
Souček Bohumír	9, 10, 50
Stehlík Roman škpt.	14, 20, 33, 34, 35, 39, 52, 54
Stuchlý Dr.	16, 17, 49
Svoboda Josef por.	12, 51
Šedivý František por.	24
Široký	4, 5
Škeřík Fr.	13
Šňupárek Zdenek MUDr. pplk.	37, 54
Špaček Bohumil MUDr.	35, 36, 54

Švaberge Josef	16, 17
Táborský Václav	23, 32, 52, 54
Tajovský Vít	13, 15, 16, 17, 40, 42, 49
Taussigová Jarmila	8
Tesař Jaromír MUDr. prof.	37, 38, 54
Toman	12
Toufar Josef (Josef Zouhal, Josef Zouhar, Josef Zoukal) (vězeň 8016)	1, 2, 8 – 46, 48, 50 – 54, 57, (36, 37, 38)
Trochta	4
Trtík	11
Vacula Vojmír	13
Vainsteinová Sára	35
Vavříčková Anna	16, 51
Vavřík Dr.	37, 38, 39, 54
Váňa	13
Velický	7
Verolino Januario Dr.	8, 41
Veselý Jindřich	10, 28, 31, 38
Vězeň 8016	19, 20
Zápotocký Antonín	4
Závodský Osvald, (soudruh 01)	10, 12, 13, 18, 20, 24, 26, 28, 34, 38, 39, 53
Zikmund	25
Zita Fr.	12
Zmrhal	14
Zmrzlík Al.	8, 13
Zouhal Josef	37, 38, 54
Zouhar Josef	35, 37
Zouhar Emil	13
Zoukal Josef	38
Žáček Josef	11
Žitný	13

Obsah:

Úvod	1
1/ Něco zajímavého	2
2/ Až bude v Čechách nejhůře	2
3/ Hodina zkoušky	5
4/ „Zázrak“!	9
5/ Jako na lotra vyšli jste s meči a kyji, ... (Mar. 14, 48)	12
6/ Toto je vaše hodina, vláda tmy (Luk. 22,53)	12
7/ Stará Ves	16
8/ Čtrnáct dnů utrpení	19
9/ Noc	31
10/ Den, kdy zemřel	34
11/ Poslední cesta	39
12/ Boj s mrtvým	40
Epilog	42
Resumé	42
Příloha	44
Dokumenty akce „Číhošť	48
Události 672 hodin vazby P. Toufara podle zachovaných archivních materiálů	56
Přehled užitých zkratk	57
Jmenný rejstřík	58